

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma / hoitotyö

Rebecca Abbey & Emmi Salo

LASTEN JA NUORTEN HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMINEN JA SEN EHKÄISEMINEN
– KIRJALLISUUSKATSAUS

Opinnäytetyö 2015

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Rebecca, Abbey Emmi, Salo	Sairaanhoidtaja AMK	Toukokuu 2015
Opinnäytetyön nimi		
LASTEN JA NUORTEN HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMINEN JA SEN EHKÄISEMINEN		70 sivua 15 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu		
Ohjaaja		
Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen, yliopettaja		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli etsiä tietoa lasten ja nuorten häiriökäyttäytymisestä. Tutkimus kertoo häiriökäyttäytymisen tunnistamisesta, eri ilmenemismuodoista, siihen puuttumisesta sekä ennaltaehkäisykeinoista. Tutkimuksen kohderyhmä rajattiin peruskouluikäisiin lapsiin ja nuoriin. Tavoite oli koota lopuksi löydettyistä tiedoista opetusmateriaalia oppimistilanteisiin.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytettiin kirjallisuuskatsausta ja metodina sisällönanalyysiä. Aineistoja etsittiin suomalaisista tietokannoista eli Melindasta ja Medicistä sekä manuaalisella haulla. Alkuperäistutkimuksia saatiin 26, mikä sisälsivät 14 pro graduja, 5 väitöskirjaa, 5 artikkelia ja 2 tutkimusta tai raporttia.</p> <p>Tutkimusten perusteella kouluikäisten keskuudessa esiintyy paljon häiriökäyttäytymistä. Käytöshäiriöt ilmenevät aggressiivisuutena, väkivaltana ja kiusaamisena. Yleisemmät häiriökäyttäytymisenmuodot ovat potkiminen, kiroilu, tappelu, poissaolo, pulina, viivyttely, toisen tai koulun omaisuuden tuhoaminen. Poikien keskuudessa esiintyy enemmän häiriökäyttäytymistä kuin tyttöjen. Aggressiivisuutta ja väkivaltaa lisääviä tekijöitä ovat biologiset, fyysiset ja psyykkiset tekijät. Pojat kiusaavat verbaalisesti sekä fyysisesti tyttöjä enemmän.</p> <p>Opettajat käyttävät erilaisia keinoja puuttua käytöshäiriöihin esimerkiksi sanallisesti puuttamalla, rauhoittamalla tai juttelemalla oppilaalle ja varoituksen antamalla. Lisäksi häiriökäyttäytymisen voidaan puuttua lääkehoidon ja käyttäytymisterapeuttisten interventoiden avulla. Sitä voidaan ehkäistä tiukkojen sääntöjen, hyvän vuorovaikutuksen, rangaistusten ja ryhmähengen vahvistamisen kautta.</p> <p>Tutkimus antaa lisätietoa lasten ja nuorten käytöshäiriöistä hoitoalan sekä sosiaalialan työntekijöille. Tuloksia voi hyödyntää terveyskeskuksissa, lasten poliklinikalla, peruskoulussa ja terveydenhoitajan työssä.</p>		
Asiasanat		
häiriökäyttäytyminen, lasten, nuorten, kehitys, kasvat, aggressiivisuus, väkivalta, kiusaaminen, tukeminen, puuttuminen, ehkäiseminen		

Author (authors) Rebecca, Abbey Emmi, Salo	Degree Bachelor of Health Care	Time May 2015
Thesis Title Conduct Disorders among Children and Young Adults and Their Prevention 70 pages 15 pages of appendices		
Commissioned by Kymenlaakso University of Applied Sciences		
Supervisor Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen, Senior Principal Lecturer		
Abstract <p>The aim of this Bachelor’s thesis was to find information about conduct disorder among children and young adults. The research narrates how to identify conduct disorder, its manifestation modes, ways to intervene in it and prevent it. The research is mainly focused on primary/elementary school children. The objective is to use the results acquired as a teaching material.</p> <p>The research method used was literature review and the process was content analysis. Searches were done manually as well as electronically using Finnish databases Melinda and Medic. 26 researches were obtained for this thesis and they contained of 14 master’s and 5 doctoral theses, 5 articles and 2 reports.</p> <p>Based on the result of the research conduct disorder occurs a lot among school aged children. Conduct disorder occurs as aggression, violence and bullying. It commonly occurs in the form of kicking, cursing, fighting, absence, gabbing, procrastination and destroying people’s or school’s property. Boys have more conduct disorders than girls. Biological, physical and psychological factors contribute to aggressive and violent behaviour. Boys bully more both verbally and physically than girls.</p> <p>Teachers use different intervention methods for conduct disorders and examples including verbal intervention, calming or chatting with the pupil and giving warnings. Medical treatment and behavioural therapy intervention means can also be used. Strict regulations, good interaction, punishment and group empowerment are ways by which conduct disorders can be prevented.</p> <p>The research gives lots of knowledge about conduct disorders among children and young adults to health care and social workers. The teaching material can be used in health care centres, children’s polyclinic, primary or elementary schools and in the work of public health care nurse.</p>		
Keywords Conduct disorder, children, young adult, development, growth, aggressive, violence, bullying, support, intervention, prevention		

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	TAUSTA JA TARKOITUS	7
2	LASTEN JA NUORTEN KASVATUS JA KEHITYS	9
	2.1 Kehitys	9
	2.2 Kasvatus ja kasvaminen	10
3	LASTEN JA NUORTEN KASVUN JA KEHITYKSEN TUKEMINEN	11
	3.1 Perheen tuki	12
	3.2 Ravitseminen	13
	3.3 Liikunta ja harrastukset	14
	3.4 Uni ja lepo	15
4	LASTEN JA NUORTEN HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMINEN JA SEN TUNNISTAMINEN	16
	4.1 Aggressiivisuus	17
	4.2 Väkivalta	18
	4.3 Kiusaaminen	19
	4.4 Häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen	20
	4.5 Yhteenveto teoreettiseksi viitekehikseksi	22
5	KIRJALLISUUSKATSAUS JA SEN TOTEUTTAMINEN	24
	5.1 Kirjallisuuskatsaus	24
	5.2 Tutkimussuunnitelma	25
	5.3 Tutkimusongelmat	25
	5.4 Keskeiset hakusanat	26

5.5	Alkuperäistutkimusten haku	26
5.6	Alkuperäistutkimusten valinta ja sisäänotto- ja poissulkukriteerit	29
5.7	Alkuperäistutkimusten laadun arviointi	32
5.8	Alkuperäistutkimusten analysointi ja tulosten esittäminen	32
5.9	Kirjallisuuskatsauksen luotettavuus	40
6	TULOKSET	40
6.1	Häiriökäyttäytymisen tunnistaminen	40
6.1.1	Häiriökäyttäytymisen eri muodot	40
6.1.2	Häiriökäyttäytyminen eri sukupuolten välillä	42
6.1.3	Kasvatusympäristön vaikutus	43
6.1.4	Yhteenveto tuloksista	43
6.2	Aggressiivisuus, väkivalta ja kiusaaminen kouluikäisten keskuudessa	44
6.2.1	Aggressiivisuutta ja väkivaltaa lisäävät tekijät	44
6.2.2	Aggressiivisuuden ja väkivallan eri muodot	45
6.2.3	Kiusaamisen ominaispiirteet opettajien ja oppilaiden näkökulmasta	48
6.2.4	Kiusaamisen vaikutukset ja seuraukset	50
6.2.5	Yhteenveto tuloksista	50
6.3	Häiriökäyttäytymisen puuttumisen keinot	51
6.3.1	Koulun ja opettajien näkökulma	51
6.3.2	Oppilaiden näkökulma	53
6.3.3	Muiden keinot puuttua	54
6.3.4	Yhteenveto tuloksista	55
6.4	Häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisy	56
6.4.1	Yhteenveto tuloksista	57
7	POHDINTA	58
7.1	Opinnäytetyön luotettavuus	58
7.2	Johtopäätökset ja hyödynnettävyys	59

7.3	Jatkoehdotukset	61
7.4	Omat ajatukset	61
	LÄHTEET	62

1 TAUSTA JA TARKOITUS

Häiriökäyttäytyminen ja väkivalta ovat kuuluva osa elämäämme, jonka edistämiseen on määritetty erilaisia lakeja. Suomen perustuslaki (731/1999) takaa riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut, ja väestön terveyden edistäminen on julkisen vallan velvollisuus. Vastuu niiden järjestämisestä on kuitenkin kunnilla. Palveluiden järjestämiseen vaikuttavat terveydenhuoltolaki (1326/2010) ja sosiaalihuoltolaki (710/1892). Lasten ja nuorten kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen on tässä keskeisenä osana. (Laitila 2013, 12)

Kouluikäisten parissa tilanne pahenee. Koulussa opettajat ovat havainneet oppilaitten keskuudessa käyttäytymishäiriöitä tunneilla ja tunne-elämän ongelmia, aggressiivisuutta ja kiusaamista. Näitä ominaisuuksia esiintyy myös koulun ulkopuolella. Niitä on yritetty ehkäistä tukea ja apua antamalla ja vuorovaikutuksen avulla. Etenkin kiusaamista ja sen ilmenemismuotoja on tutkittu paljon. Hamarus (2006, 206) mainitsee tutkimuksessaan, että kiusaamisen muotoja on erilaisia. Niitä on erilaisuuden nimeäminen (haukkuminen), kiusatulle tietynlaisen maineen luominen (juorujen levittäminen) ja muiden hauskuutus kiusatun kustannuksella.

Peruskouluikäisillä, noin viidellä prosentilla esiintyy häiriökäyttäytymistä (THL 2014). Vuosina 2010–2011 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan nuorista 7 % osallistui vähintään kerran viikossa koulukiusaamiseen ja koulukiusattuja oli vastaavasti 8 %. Aikuinen ei puuttunut 70 %:iin kiusaamistapauksista. Opiskeluun liittyviä väkivaltatilanteita esiintyi 16 %. Vuoden 2013 kyselyn mukaan kiusaamis- ja häirintätilanteet ovat laskeneet parilla prosentilla. (Kouluterveys-kyselyn tulokset 2004 - 2013).

Lasten ja nuorten häiriökäyttäytyminen on yleinen aihe. Päivittäin mediassa on uutisia lasten ja nuorten kiusaamisesta, aggressiivisuudesta ja väkivallasta. Tämä on herättänyt huolia lapsiperheissä sekä kansan keskuudessa. Nykyään on paljon kampanjoita, joissa etsitään keinoja ja menetelmiä ongelman selvittämiseksi. Kampanjoissa myös kerrotaan ihmisille ongelmasta ja miten aggressiivisesti kohdellut tai kiusatut lapset ja nuoret saavat apua. Jokaisella on vastuu lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Jokaisella kunnalla on lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja strategia lastensuojelulain mukaisesti käsitellä lasten ja nuorten häiriökäyttäytymistä.

Kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tehtävä on kehittää kunnassa asuvien lasten kasvuoloja ja vähentää sekä ehkäistä ongelmia. Tukea lasten vanhempia ja lasten kasvatuksesta huolehtivat henkilöitä sekä ehkäisevä lastensuojelu, lapsi- ja perhekohtaisen varsinaisen lastensuojelun järjestäminen. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.) Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma 2012–2015 (Kaste) painottaa myös ”ottamaan käyttöön lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön toimintamallin, jossa huomioidaan sosiaali- ja terveysministeriön antamat suositukset ja kuritusväkivallan ehkäisyn kansallinen toiminta ohjelma. Ohjelma painottaa vahvistamaan rakenteita ja osaamista väkivallan ja kuritusväkivallan ehkäisemiseksi ja ongelmaan puuttumiseksi. Huomio kiinnitetään erityisesti lasten, nuorten, vanhusten, vammaisten ja muiden erityisryhmien kohtaamaan väkivaltaan. Seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten, nuorten ja heidän perheidensä auttamiseksi luodaan toimintamalleja”. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 14.)

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on etsiä tietoa lasten ja nuorten häiriökäyttäytymisen tunnistamisesta, eri ilmenemismuodoista, siihen puuttumisesta sekä ennaltaehkäisykeinoista. Kohderyhmäksi valitsimme peruskouluikäiset, koska aihe on ajankohtainen ja myös mielenkiintoinen. Sairaanhoidtaja kohtaa työssään eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia potilaita, joihin myös lapset ja nuoret kuuluvat. Tämän opinnäytetyö antaa hoito- ja sosiaalialan työntekijöille perustietoa lasten ja nuorten kasvatuksesta, kehityksestä, häiriökäyttäytymisestä ja sen ehkäisemisestä. Se myös auttaa hoitajia kiinnittämään huomion tietynlaisiin asioihin hoitaessaan kouluikäisiä, esimerkiksi väkivaltaista nuorta.

Toimeksiantajamme on Kymenlaakson ammattikorkeakoulu ja tavoite on koota löydettyistä tiedoista lopuksi oppimateriaalia oppimistilanteisiin. Samalla työtä voisi hyödyntää terveyskeskuksissa, lasten poliklinikalla, peruskoulussa ja terveydenhoitajan työssä.

2 LASTEN JA NUORTEN KASVATUS JA KEHITYS

2.1 Kehitys

Peruskoulu alkaa 7-vuotiaana ja jatkuu 16-vuotiaaksi asti. Tässä iässä lapset ja nuoret kehittyvät fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Geneettiset tekijät, ravitsemus ja lasten yleinen terveydentila vaikuttavat heidän fyysiseen ja motoriseen kasvuun. Fyysinen kehitys tarkoittaa muutoksia, mitkä tapahtuvat lapsen kehon rakenteessa, painossa ja pituudessa. Murrosikä alkaa tytöillä aikaisemmin kuin pojilla. Tytöillä rinnat ja sukupuolielimet kehittyvät, kuukautiset alkavat koska naishormonin eli estrogeenin tuotanto käynnistyy. Puberteetin alkaminen on yksilöllistä, osalla tytöillä murrosikä alkaa jo 10-vuotiaana ja toisilla vasta 16-vuotiaana. Pojilla sukupuolielinten (kivekset ja penis) ja äänenmurroksen kehittyminen alkavat. (Nurmirinta ym. 2009, 72–73.)

Lasten motoriset sekä liikunnalliset taidot kehittyvät. Lihastenhallinta sekä tasapainon ja koordinaation kehittyminen auttavat lapsia tekemään taidokkaampia suorituksia ja leikkimään vauhdikkaammin. Pojat ovat hyviä lihasvoimaa vaativissa suorituksissa, koska heidän lihasmassansa ovat jokin verran tyttöjen lihasmassaa suurempi. Tytöt menestyvät paremmin hienomotorisia taitoja vaativissa tehtävissä, kuten piirtämisessä tai kirjoittamisessa. Osalla lapsista ilmenee motorisia oppimisvaikeuksia, joita voidaan havainnoida lasten toiminnassa, erilaisissa arjen tilanteissa. Oppimisvaikeudet näkyvät motorisen toiminnan hitautena, liikkeiden huonona ajoittamisena sekä vaikeuksina suorittaa monivaiheisia toimintoja ja säädellä lihasvoimaa. Tutkimuksen, jossa seurattiin lapsia viisivuotiaista seitsemäntoistavuotiaiksi, tulokset kertovat, että motoriset oppimisvaikeudet ovat useimmiten pysyviä ja niihin liittyy normaalisti ongelmia muilla oppimisen alueella. Motorisia ongelmia, jotka liittyvät motorisiin oppimisvaikeuksiin ovat mm. puhevaikeudet, kirjoitus- ja lukuvaikeudet (dysleksia) sekä aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriöt eli ADHD. (Nurmi ym. 2014, 79–86.) Lasten ja nuorten kehitykseen vaikuttaa myös ympäristö, esim. koti, koulu ym. Lasten huomioiminen kotona on tärkeää, hyvät vuorovaikutussuhteet, leikki, lukeminen sekä syöminen yhdessä.

2.2 Kasvatus ja kasvaminen

Kasvatuksen tarkoituksena on kasvattaa ihminen, jolla on hyvä itsetunto ja joka kunnioittaa itseään ja muita. Kasvatus ei ole tasa-arvoista vanhempien ja lapsen välillä. Kuitenkin siinä on kaksi osapuolta: aikuinen pyrkii vaikuttamaan lapseen ja nuoreen pyrittään vaikuttamaan. Tällä tavalla myöhemmin nähdään nuorena hyviä lopputuloksia. Kasvatus tuottaa pettymyksiä lapselle, jotka aikuinen suodattaa pois. Vanhempien tarkoitus on huolehtia lapsesta ja kysellä, kenen kanssa lapsi viettää aikaansa. Passiivinen kasvatus, mikä tarkoittaa nuoren kasvun vierestä seuraamista, ei kuulu oikeanlaiseen kasvatukseen (Viljamaa 2014, 7 – 8; Lesojeff ym. 2013, 12–13). Auktoritatiivinen kasvatustyyli (aikuisen luonnollinen arvovalta) antaa pohjan, miten lapsen tunteiden säätely kannattaa kehittyä. Kyseinen kasvatus käsittää johdonmukaisuuden, rakkauden lasta kohtaan, hyväksynnän sekä lapsen tekemisten perustellun ohjaamisen. Tämä mahdollistaa nuorella kyvyn säädellä tunteita, itsetunnon tukemisen, hyvinvoinnin, koulunkäynnin edistymisen sekä sosiaalisten taitojen kehittymisen. (Kokkonen 2010, 85–86.)

Ongelma-aperheessä suhde on kääntynyt toisinpäin. Vanhempi ei pysty huolehtimaan lapsestaan esimerkiksi vaikean taloudellisen tilanteen tai päihdeongelmien takia. Tällöin lapsi jo pienestä pitäen kokee ahdistusta ja pelkoa, kun aikuinen ei huolehdiäkään hänestä. Nämä tulevat myöhemmin esille häiriköintinä, addiktioina ja masennuksena. (Viljamaa, 2014, 7–8.) Autoritaarisen kasvatuksen kova kuri, vanhempien liiallinen hallitsevuus sekä lapsen tahdon sivuuttaminen voivat aiheuttaa myös aggressiivisuutta ja muita käyttäytymisen ongelmia. Sallivassa kasvatustyyliässä taas vanhemmat hyväksyvät kaikki lastensa teot, puolustelevat heitä ja sääntöjen rajatkin ovat epäselvät, koska ne neuvotellaan yhdessä lasten kanssa. (Kokkonen 2010, 86–87.) Kun aikuinen ei kiellä mitään, lapsikaan ei pysty kieltämään itseään. Oppilaan voidessa kotona pahoin ei heijastuu myös koulunkäyntiin. Oppilas huutelee, lintsaa, kapinoi opettajia ja koulua vastaan. Lapsi haluaa päästä eroon kodin traumaistaan, mikä purkautuu muita kiusaamalla, hyökkäämällä ja muita alistaen; lapsi näyttää omaa valtaansa. Lapset yleensä kostavat kotona kokeneet nöyryyttävät muistot muille. (Viljamaa 2014, 8, 33–34.) Huonot kotiolot haittaavat suhteiden luomista muihin ihmisiin ja sosiaalisten taitojen kehittymistä (Kokkonen, 2010, 87).

Kotona totellaan vanhempia, ja koulussa opettajalla on kiistaton auktoriteettiasema. Koulunsa aloittava seitsemänvuotias lapsi mukautuu helposti sääntöihin ja kuuntelee

vanhempien ohjeita, niitä totellaan kyselemättä (Jokela & Pruuki, 2010, 36). Vanhempien mukaan koulun tehtävä on tukea kodin kasvatustyötä, harjaannuttaa lasten käyttäytymistä ja sosiaalisia taitoja ja muokkaa lapsista tulevaisuuden ja yhteiskunnan työntekijöitä. Koulu kehittää moraalialueita, kasvattaa itsetuntoa ja siirtää henkisiä arvoja eteenpäin. Koulua pidetään lapsen kasvattajana, jos koti ei siitä suoriudu. (Tarsa 2011, 53–58.)

Kasvatuksella voidaan vaikuttaa, millaiseksi lapsi kasvaa ja millainen hänestä tulee vanhempina. Hyvällä kasvatuksella lapsesta kasvaa hyväkäyttöinen nuori, mutta huono ja välttävä kasvatusta aiheuttavat myöhemmin häiriökäyttäytymistä. Hyvä kasvatusta käsittää lapsesta huolehtimisen, lapsen onnistumisen kokemukset, luottamuksen vanhempien ja lapsen välillä ja järkevien rajojen asettamisen. Näiden avulla lapselle kasvaa hyvä itsetunto ja sosiaaliset suhteet luonnistuvat myöhemmin elämässä. Huonoon kasvatukseen luetaan vanhempien dominoiva kasvatusta, ollaan epäoikeudenmukaisia lasta kohtaan eikä kuunnella häntä tai annetaan hänelle kaikki periksi ja puolustellaan hänen tekojaan. Tämä aiheuttaa esimerkiksi aggressiivisuutta, väkivaltaa ja kiusaamista lasten ja nuorten keskuudessa. Vanhempien väliset riidatkin voivat vaikuttaa lapseen, minkä vuoksi on hyvä selvittää asiat mahdollisimman selviksi. Näin lapsikin oppii selvittämään omia tunteitaan ja asioitaan. Täydellistä kasvatustyyliä eikä vanhempia ole, mutta virheistä voi ottaa opiksi ja kehittyä niiden avulla paremmaksi kasvattajaksi. Tärkeää on osata myös antaa itselle ja pyytää lapselta anteeksi.

3 LASTEN JA NUORTEN KASVUN JA KEHITYKSEN TUKEMINEN

Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukemiseen vaikuttavat heidän toveripiiri, vanhemmat ja henkilöt, jotka työskentelevät heidän parissa. Lisäksi kulttuuri määrittelee arvot ja asenteet, jotka johtavat ihmisten toimintaa yhteisössä. Kun kulttuuri muuttuu, perheen ja asuinympäristön väliset suhteet muuttuvat myös. Kulttuurin muutokset vaikuttavat lasten kasvatukseen ja kehityksen tukemiseen, arvoihin, asenteisiin ja hyvinvoinnin käsitteeseen. (Nilsson 2011, 14–15.) Nuorisolaki tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohdina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen.

Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. (Nuorisolaki 27.1.2006/72.)

3.1 Perheen tuki

Tutkimukset osoittivat, että auktoritatiivinen kasvatustyyli, jossa vanhemmat ovat ohjaavia, avoimia ja vastavuoroisia suhteessa lapsiin, antaa motivaatiota ja auttaa selviytymään koulussa. Liian salliva kasvatustyyli ja lasten laiminlyönti heikentävät menestystä koulussa ja vähentävät oppimismotivaatiota. (Nurmi ym. 2014, 98.) Perheen rooliin kuuluu keskustella kouluikäisen kanssa päivän tapahtumista, iloista ja murheista, ja rohkaista häntä puhumaan myös kielteisistä tunteista. Lapsen hyväksyminen sellaisena kuin hän on vahvistaa lapsen itsetuntoa ja tuottaa myös iloa perheeseen. Kouluikäisen persoonallisuus kehittyy, joten hän tarvitsee tukea, positiivisia palautetta sekä selkeät toiminta ohjeet. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 68.) Jotkut lapset tarvitsevat erikoistukitoimia arjen tukitoimien lisäksi. Esimerkiksi, jos lapsilla on kielen kehityksessä ongelmia, häntä ohjataan puheterapeutille (Hienonen ym. 2010).

Useimmiten lapset, joilla on kehitykseen liittyviä ongelmia, saavat ohjausta ja tukea jo alle kouluikäisenä. Kun lapsi on kouluikäinen, hänet ohjataan eri palveluihin, joissa ohjaus ja tuki jatkuvat.

Lastenneuvolan psykologi havainnoi ja suorittaa lapsen kehityksen tutkimusta, jos lapsilla ilmenee kehityksen ongelmia. Hän antaa ohjausta lapsen vanhemmille, päivähoiton henkilökunnalle ja antaa myös tarvittavaa terapeutin hoitoa. Toimintaterapeutti voi arvioida aistisäätelyn ja sensomotorisen kehityksen vaikeudet. Perhe saa ohjausta sekä tukea perheneuvolasta, jos lapsen ongelmat liittyvät perheen laaja-alaisiin ongelmiin. (Kojo 2012, 12.) Nuoren tunteisiin reagoiminen ja tunteista keskusteleminen edistävät nuoren kykyä kohdata asioita, mikä antaa keinoja psyykkiseen itsesäätelyyn. Alkoholin ja päihteiden käytöstä keskustellaan nuorten kanssa ja siitä, miten se voi vahingoittaa nuoren hyvinvointia. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 75.)

Aikuisen rooli kouluikäisen lapsen elämään on hyvä merkitys lasten kasvatukseen sekä kehitykseen. Lapset tarvitsevat vanhemmat, jotka voivat ohjata, auttaa, motivoida ja tukea arkielämän toiminnoissa sekä kurittaa väärästä käytöksestä. Lasten kanssa oleminen sekä tekeminen edistävät hyvinvointia ja iloa.

3.2 Ravitseminen

Kouluikäinen tarvitsee monipuolista ruokaa kaikkine ravintoaineineen, että elimistö pystyy kehittymään ja kasvamaan. Epäterveellisessä ruoassa ei ole tarpeeksi vitamiineja tai hivenaineita, joten sitä syödessä ravintotiheys jää pieneksi. Makeisissa on paljon energiaa, mutta vain hiukan ravintoaineita, joita tarvitaan. Niiden runsas syöminen voi altistaa paino - ongelmille. Olisi hyvä syödä säännöllisesti ja sen verran kuin kuluttaa. Aamulla syödään aamiainen, koulussa lounas, kotona päivällinen ja illalla iltapala. Aterioiden välissä olisi hyvä olla runsaat välipalat. Aamupalan pitäisi olla monipuolinen, sillä se auttaa jaksamaan päivän ajan seuraavaa ateriaan asti. Erilaiset keitot ja laatikkoruokat ovat hyviä ja ravitsevia koulupäivän jälkeen. Päivän aikana maitoa juodaan 5 dl, sillä siitä saa kalsiumia, proteiinia ja B- ja D-vitamiinia. Kalsium ja D-vitamiini auttavat luustoa kasvamaan ja proteiini rakentaa kehoa. (Storvik-Sydänmaa ym., 2013, 66–67.)

Lasten ja nuorten ruoan tulisi olla maukasta, houkuttelevaa ja oikean lämpöistä. Viihtyisä ruokailuympäristö ja rauhallinen ilmapiiri auttavat heitä ymmärtämään ateriarytmin ja yhdessäolon tärkeyden. Kouluruokailu edistää koululaisten hyvinvointia ja ylläpitää aktiivisuutta koulun aikana (Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2008). Opetushallitus ja Kansanterveyslaitos (2007) myös suosittelevat, että kouluissa ja oppilaitoksissa ei saa myydä makeisia, virvoitusjuomia eikä sokeroituja mehuja. (Suomalaisten ravitseminen ja ruokailu). Koululaiset tarvitsevat kannustusta terveellisen ruoan nauttimiseen.

Nuori tarvitsee maidosta saatavaa kalsiumia ja kalasta saatavaa D-vitamiinia kasvaakseen ja kestääkseen. Liikkuva nuori tarvitsee kunnolla energiaa ja on harvoin ylipainoinen. Ravinnontarve on jokaisella yksilöllinen ja vaihtelee elämäntapojen mukaan. Murrosiässä tapahtuva kasvupyrähdys lisää energian tarvetta. Tasapainoinen ravitseminen yhdessä liikunnan kanssa tukevat henkistä ja fyysistä kehitystä ja kasvua. Jotta nuori saisi tasaisesti ravintoa päivän ajan, on syötävä säännöllisesti. Se myös pitää veren sokerin tasaisena. Runsas aamupala takaa jaksamisen seuraavaan ruokaan asti ja jaksamisen koulussa. Hedelmät, vihannekset ja kasvikset tuovat nuorelle hyvän olon.

Tässä iässä nuori tarvitsee lisää kalsiumia ja rautaa. Niin sanottua roskaruoa esimerkiksi pizzeria ja ranskanperunoita runsasta syömistä tulee välttää. Ne sisältävät runsaasti energiaa. Nuori saattaa ruveta laihduttamaan, jos hänestä tuntuu, että hän on liian lihava. Kasvava nuori ei sitä saa tehdä. Kasvavalle nuorelle on tärkeää syödä terveellisesti suositusten mukaisesti. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013, 73.)

Monipuolinen ruokavalio auttaa elimistön elimiä ja kudoksia tekemään töitä, mikä edistää hyvinvointia ja terveyttä. Lasten ja nuorten ruokavalion tulisi sisältää kaikkia tärkeitä ravintoaineita, kuten kasviksia, kalaa, lihaa, hedelmiä, maitotuotteita ja täysjyväviljoja. Epäterveellinen ruokavalio aiheuttaa kasvuun ja kehitykseen liittyviä ongelmia. Lisäksi voi aiheuttaa diabetesta, sydän- ja verisuonisairauksia. Nykyään monet lapset ja nuoret ovat tottuneet syömään valmisruokia, mitkä sisältävät paljon rasvaa, sokeria ja lisäaineita. Aikuisten tehtävä on huolehtia sekä kannustaa kouluikäisiä nauttimaan terveellistä ruokaa.

3.3 Liikunta ja harrastukset

Kouluikäiset viettävät paljon aikaa tietokoneen ääressä. He ovat sosiaalisessa mediassa tai pelaavat videopelejä. Heillä jää vain vähän aikaa fyysisen aktiivisuuteen. Liikunta on tärkeää terveydelle, auttaa painonhallinnassa, ylläpitää elämänlaatua, vahvistaa lihaksia ja luita sekä antaa mielihyvää. Liikunnan puute aiheuttaa diabetesta ja sydän- ja verisuonisairauksia, esim. korkea verenpaine ja kolesteroli.

Liikunta edistää hyvinvointia ja on terveellistä lasten ja nuorten kasvulle ja kehitykselle. Nykyään arkiliikunta on vähentynyt kouluikäisten keskuudessa, vaikka tutkimus osoittaa, että todellinen liikunnan harrastaminen ei ole vähentynyt. (Storvik-Sydänmaa 2012, 79.)

Liikunta tukee lapsen ja nuoren fyysistä, motorista, kognitiivista kasvua ja kehitystä. Liikunta ja harrastukset mahdollistavat myös sosiaalisen ja eettisen kasvun tukemisesta. Kudosten ja elinjärjestelmien kasvu ja kehitys seuraavat biologista järjestystä, mutta kouluikäisten kasvun ja kehityksen vauhti riippuu perimästä, ravitsemuksesta ja ympäristöärsykkeistä sekä liikunnan yhteisvaikutuksesta. Liikunta ja harrastukset antavat paljon mahdollisuuksia ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, yhteistyöhön toisten ihmisten kanssa ja uusien sosiaalisten suhteiden saamiseen fyysisen aktiivisuuden kautta. Näiden avulla tuetaan lasten ja nuorten sosiaalista ja eettistä kasvua. (Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 2008.)

Lasten ja nuorten vapaa-ajan kasvuympäristö on hyvin tärkeä, koska aikuisen läsnäolo auttaa kehittämään kouluikäisten hyvinvointia, estää ongelmien ilmaantumista sekä ennaltaehkäisee uhkaavia ongelmia muiden tekijöiden kanssa. Vapaa-aika tarkoittaa koulun ulkopuolista aikaa, jota ei käytetä läksyjen tai kotitöiden tekemiseen. Se on tärkeää nuorille ja auttaa itsetunnon ja identiteetin kehittymisessä. Vapaa-ajanympäristöjä kouluikäisille ovat urheilutapahtumat, kerhotoiminta, leikkipuistot, teatteri, musiikkiopiston kurssit, nuorisotalon kerhot ja ym. (Nuoret ja ehkäisevä työ.)

3.4 Uni ja lepo

Unella tarkoitetaan nukkumista ja unien näkemistä, joka on yleensä aktiivinen tapahtuma ja sen aikana palaututaan valveen rasituksista. Aivot tekevät töitä unen aikana prosessoimalla valveilla hankittuja kokemuksia. Riittävä uni ja levon saanti ovat hyvin tärkeitä ihmiselle, koska keho ja aivot palautuvat rasituksesta levossa, mikä edistävää fyysistä terveyttä, älyllistä toimintaa ja mielialan hyvinvointia. Unen aikana aivojen toiminta hidastuu, koska aivot lepäävät silloin. (Kuronen & Lukkari 2013, 5.)

Riittämätön unen saanti heikentää elimistön puolustuskykyä, aiheuttaa monilaisia sairauksia ja vaikuttaa autonomisen hermoston säätelytoimintoihin. Se myös muuttaa hormonitasapainoa ja aiheuttaa verenpaineen ja sokeriaineenvaihdunnan häiriöitä sekä hidastaa kasvua. Kouluikäisen unen tarve on noin 9 - 10 tuntia vuorokaudessa ja heidän kanssa tulisi sopia nukkumaanmeno aika. Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen vaatii säännöllistä nukkumisrytmiä, riittävää yöunta sekä hyvää unen laatua. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 67.) Kouluikäisen liian vähäinen unen saanti aiheuttaa keskittymisvaikeuksia, heikentävää oppimiskykyä ja aiheuttaa käytöshäiriöitä (Kuronen & Lukkari 2013, 13–14). Unen puute ja epäsäännöllinen unirytmii aiheuttavat mielialan ongelmia ja väsymystä, joka voi huonoihin kouluarvosanoihin (Heikkilä & Rautainen 2014, 11). Riittävä uni ja lepo edistävät tervettä ja hyvinvointia, vähentävät stressiä ja ylläpitävät aivojen toimintaa.

4 LASTEN JA NUORTEN HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMINEN JA SEN TUNNISTAMINEN

Hyvään käyttäytymiseen luetaan hyvät tavat, kohteliaisuus, ystävällisyys ja huomaavaisuus esimerkiksi toisten tervehtiminen ja toisen mielipiteen kuuntelu ja sen arvostaminen. Hyvät käytöstavat auttavat vuorovaikutussuhteiden luomisessa, helpottavat elämistä ja ovat osa ammattitaitoa. Hyviä tapoja on mahdollista oppia, mutta lapsen tai nuoren pitää haluta sitä. Pakottamalla ei saa hyviä tuloksia aikaan. (Hyvät tavat 2012.) Häiriökäyttäytymisen tunnistamisella pyritään puuttua siihen mahdollisimman aikaisin ja samalla saada lapset ja nuoret käyttäytymään toivotulla tavalla.

Häiriökäyttäytymistä on esillä kaiken aikaa ja eri muodoissa. Sen yleisimmät muodot ovat aggressiivinen käyttäytyminen, väkivalta ja kiusaaminen, etenkin koulussa. Koulussa käytöshäiriötä esiintyy eniten tunneilla esimerkiksi keskittymisvaikeutena, opettajan vastustamisena ja välitunneilla opettajaan tai muihin oppilaisiin kohdistuneena pahoinpitelynä. Masennusta esiintyy myös monilla lapsilla ja nuorilla. Häiriökäyttäytyminen voi aiheutua esimerkiksi huonoista kotiooloista, mielenterveysongelmista tai luontaisesta levottomuudesta.

Lasten ja nuorten häiriökäyttäytymisen sanotaan alkavan joko ennen kymmenettä ikävuotta tai sen jälkeen. Näitä ongelmia esiintyy pojista noin 6 - 16 prosentilla ja tytöistä 2-9 prosentilla (Nurmi ym. 2014, 170). Syytä tähän on monia ja jokainen on yksilöllinen. Sen voi saada aikaan joko ADHD, jota ei ole vielä diagnosoitu eikä hoidettu tai masennustila tai kaksisuuntainen mielialahäiriö (Huttunen 2013). Taustalla voivat olla myös huonot kotiolot, mielenterveysongelmia, neurologisia ongelmia, oppimisvaikeuksia ja toisilla luonteista levottomuutta (Jokela & Pruuki 2010, 341).

Siihen luetaan sosiaalisia normeja ja muiden oikeuksia rikkova käytös, mikä on usein toistuvaa. Se ilmenee aggressiivisuutena, sääntöjen rikkomisena ja toisten omaisuuden tuhoamisena. Aggressiivisuuteen luetaan toisia kohtaan suuntautuva fyysinen julmuus, koulukiusaaminen, tappeluiden aloittaminen ja erilaisten aseiden käyttäminen. Sääntöjen rikkomiseen kuuluu myöhään ulkona oleminen ilman vanhempien lupaa, poissaolot sekä koulusta, että kotoa ja karkaamiset. (Huttunen 2013.) Näistä aggressiivisuus, uhmakkuus ja levottomuus kuuluvat ulospäin suuntautuviin ongelmiin ja sisäänpäin suuntautuvia ovat ahdistus, masennus ja syrjään vetäytyminen (Jokela & Pruuki 2010, 341).

Häiriökäyttäytyminen ilmaantuu myös keskittymisvaikeutena, ylivilkkautena, masennuksena ja erilaisina ahdistus- ja pelkotiloina. Ahdistuksen ja masennuksen syitä ovat traumaattiset tapahtumat, huono vuorovaikutus perheessä, nuorten huono kohtelu, hyväksikäyttö, avioero ja ikätoverisuhteet. Käytöshäiriöihin vaikuttavia tekijöitä ovat impulsiivisuus, temperamentti, vähäinen vanhempien ohjaus, heikko ja vaihteleva kurinpito ja kaveripiiri. (Nurmi ym. 2014., 169–170.)

Föjdin ym. (2008, 8) julkaisussa käsitellään yläkouluikäisten häiriökäyttäytymistä. Heidän mukaansa se ilmenee opettajien uhmaamisena: oppilaat käyttäytyvät välinpitämättömästi ja toisinaan yrittävät ärsyttää opettajia saadakseen heihin reaktion aikaan. Opettajien kokema väkivaltakin on lisääntynyt. Tämä aiheutuu, kun opettaja menee selvittämään oppilaiden välejä ja saa samalla osansa siitä. Julkaisun mukaan oppilaiden häiriökäyttäytyminen aiheutuu kotona löytyvistä ongelmista. Perheväkivalta ja vaikea elämäntilanne heijastuvat nuoren käytöksestä.

4.1 Aggressiivisuus

Aggressiivisuus on yksi käytöshäiriöiden ilmenemismuodoista. Aggressiivinen käyttäytyminen aiheuttaa emotionaalista tai fyysistä haittaa. Se esiintyy fyysisenä, sosiaalisena sekä verbaalisena. Monet asiat vaikuttavat aggressiiviseen käytökseen, kuten huono kasvatus ja ihmissuhteet, biologiset tekijät, kouluympäristö, terveydentila ja psyykkiset ongelmat.

Aggressio on aluksi pelkkää energiaa, neutraalia elämänvoimaa, joka ei ole positiivista tai negatiivista. Tämä voima voi ohjata lasten ja nuorten kehityksen moninaisiin tarkoituksiin, jotka voivat kohottaa heidän kehitystä tai alentaa sitä. Hyvässä käytössä aggressioenergia auttaa kouluikäistä ottamaan oman ruumiin haltuun. Terve aggressio on lasten ja nuorten irrottautumista riippuvuussuhteesta. Toisaalta, aggressio voi olla myös vihamielinen tunne sekä väkivallanteko, jonka tarkoitus on vahingoittaa toisia. (Sinkkonen 2010, 169–171.) Tutkimukset osoittivat, että lasten ja nuorten aggressiivisen käyttäytymisen aiheuttavat sisäiset ja ulkoiset tekijät. Useimmiten nuoret, joilla on sosiaalisten taitojen ja tunnehallinnan puutteita, turvautuvat aggressiivisiin käyttäytymismalleihin. Lisäksi kasvaminen perheessä ja kaveripiirissä, joissa on jatkuvasti aggressiivista käyttäytymistä, saattaa lapsen ja nuoren alttiiksi toistamaan mitä he näkevät heidän ympärillä. (Nurmi 2013, 151.) Aggressiivinen käyttäytyminen on häiriö, joka syynä on monien tekijöiden yhteisvaikutus. Yleensä aggression määrä vähenee jo

esikoulun ja ensimmäisten kouluvuosien aikana, mutta samoihin aikoihin sen luonne muuttuu. Aggressiivisuudesta tulee vihamielistä, ja se kohdistuu johonkin henkilöön, kun aikaisemmin se oli itseä puolustavaa ja tähtäsi johonkin tavoitteeseen. Hyökkäävät lapset puolustavat itseään muiden hyökkäyksiltä. Lapset ovat tällöin tietoisia toisten ihmisten vihamielisyydestä ja saavat selville toisten uhkaavan heidän itsearvostusta ja tämä aiheuttaa hyökkäävissä lapsissa aggressioita. Väkiältä lisääntyy kouluikässä, koska yksilöiden väliset erot korostuvat ja jotkut lapset ovat aggressiivisempia kuin toiset. Pojat ovat useimmiten aggressiivisempia kuin tytöt. 8-vuotiaiden poikien aggressiivisuus vaikuttaa heidän keski-ikänsä aggressiivisuuden tasoon, kun taas tyttöjen aggressiivisuus näkyy vasta 14-vuotiana. Poikien aggressiivisuus alakouluikässä voi liittyä alkoholinkäyttöongelmiin aikuisiässä, mutta tyttöjen aggressiivisuutta on vaikea arvioida ennen 14 vuoden ikää. Tyttöjen aggressiivisuus tulee esille murrosikässä. (Nurmi ym. 2014, 116–117; Keltikangas-Järvinen 2010, 65–71.)

4.2 Väkiältä

Aggressiivinen käyttäytyminen ja väkiältä ovat sidoksissa toisiinsa. Aggressiivisuus aiheuttaa väkiältä, johon luetaan tappelu, lyöminen, kiusaaminen ja varastaminen. Väkiältäan yhdistetään usein päihteet ja sitä harjoitetaan toisinaan alkoholin vaikutuksen alaisena iästä riippumatta.

Aggressiivinen käyttäytyminen voi ilmetä myöhemmin väkivaltaisuuksina. Nuoren arvot ja elämäntaidot useimmiten määrittävät elääkö nuori väkivaltaisista vai väkivallattomasti elämää (Purjo & Tervahauta, 2014, 37). Noin neljännes pojista on kokenut väkivaltaa ja tytöistä noin 15 prosenttia. Tyttöjen väkiältä näyttäytyy seksuaalisena häirintänä, jota on kokenut noin neljännes. Kuitenkin Suomessa tätä asiaa on tutkittu aika vähän, mitä voisi pitää yhtenä jatkotutkimusaiheena (Nurmi ym. 2014, 171). Fyysisen väkivallan muotoja ovat töniminen, lyöminen ja potkiminen ja henkinen väkiältä käsittävät ulkopuolelle ja huomiotta jättämisen. Nämä molemmat ovat myös kiusaamisen olomuotoja ja kiusaaminen luetaan väkiältäan (Hamarus ym. 2014, 29–30). Muita väkivallan muotoja ovat pahoinpitely, varastaminen ja uhkailu esimerkiksi aseella (Salmi 2012, 8–10).

Kouluikäiset pojat nahistelevat usein, mikä on tervettä ikään kohdistuvaa leikkiä. Se onkin hyvä osata erottaa tappelemisesta, mikä on jo vakavampi muoto. Nahisteluun

kuuluu töniminen, potkiminen, toisten takaa-ajaminen ja kiinnipitäminen, mutta hymyssä suin ja leikkimielisesti. Nahistelu häviää usein murrosikää kohti mentäessä. Tappelemisessa tilanne on jo toinen, ilmeet ovat totiset ja lyönnit kovemmat. Tappelemista seuraa usein katselijoiden joukko, kun taas nahistelun seuraaminen ei ole muiden mielestä niin mielenkiintoista. (Jokela & Pruuki 2010, 36). Purjo ja Tervahauta (2014, 67) toteavat, että tuntemattomille ihmisille on helpompi tehdä väkivaltaa kuin tutuille. Tekstistä nousi, että kavereidenkin lyöminen on sallittua, mutta vain leikkimielessä. Tuntemattomia kohtaan otetaan esille jo kovemmat otteet, joihin kuuluvat lyöminen ja töniminen.

4.3 Kiusaaminen

Kiusaaminen, mikä on yksi väkivallan muoto, on varsin yleinen ilmiö Suomessa, kuten muuallakin. Tässä, kuten kasvatuksessakin, on kaksi osapuolta, kiusaaja ja kiusattu. Kiusaaja voi olla yksittäinen henkilö tai kokonainen ryhmä (Salmivalli, 2010, 13, 17). Kiusaaja on usein porukan johtaja ja kiusattu epäsosiaalinen. Kiusaamisen yleensä laukaisee uhrin erilaisuus esimerkiksi ulkonäkö tai ystävien puute. (Nurmi ym. 2014, 123–124.)

Sitä esiintyy jo alle kouluikäisten parissa. Kirveen ja Stoor-Grennerin (2010, 8–9) kirjallisuuskatsauksessa mainitaan, että jo 2–6-vuotiaat lapset kiusaavat. Alle kouluikäisten kiusaamisen muodot ovat samanlaiset kuin vanhempienkin. Haapasalo (2007, 27–32) paneutuu pro gradussaan siihen miten yleistä kiusaaminen on koulussa, ja mainitsee tulokset prosentteina. Kuusi prosenttia kaikista oppilaista kiusasi muita oppilaita viikoittain, näistä kolme prosenttia on tyttöjä ja yhdeksän prosenttia poikia. Kiusattuja oli kuusi prosenttia, uhreista viisi prosenttia oli tyttöjä ja kahdeksan prosenttia poikia.

Kiusaamisesta voidaan puhua monella eri sanalla, kuten koulukiusaaminen, ryhmäväkivalta tai aggressiivinen käyttäytyminen. Hamaruksen tutkimus (2008, 50) mainitsee Olweuksen määrittäneen aikaisemmin kiusaamis-sanana seuraavasti: ”Yksilöä kiusataan tai hän on kiusaamisen uhri, jos hän on toistuvasti tai pidempään alttiina yhden tai useamman muun henkilön negatiivisille teoille”. Toisin sanoen kiusaaminen käsittää yleensä yhden ihmisen jättämistä porukan ulkopuolelle ja hänen jatkuvaa loukkaamistaan, vahingoittamistaan tai syrjintäänsä. Se on tarkoituksellista ja tahallista. (Hamarus ym. 2014, 112). Kuitenkin arkikielessä kiusaamis-sana tarkoittaa usein vain pientä kiusoittelua tai hännämistä (Salmivalli 2010, 12).

Kiusaamisen olomuotoja on erilaisia. Siihen kuuluu fyysistä ja henkistä väkivaltaa. Yleistä on myös netissä ilmenevä haukkuminen tai ryhmän ulkopuolelle sulkeminen, etenkin sitä esiintyy yhteisöpalveluissa (Hamarus ym. 2014, 29–30). Fyysinen kiusaamiseen luetaan lyöminen, töniminen ja tavaroiden vieminen. Henkinen kiusaaminen taas käsittää haukkumisen, juorujen levittämisen, nöyryyttämisen ja uhkailemisen. Nämä kuuluvat suoraan ja epäsuoraan kiusaamiseen. Sosiaalinen kiusaaminen tarkoittaa kiusatun vuorovaikutussuhteiden. Kiusaaminen on usein myös piiloista, sillä sitä ei välttämättä ulkopuoliset huomaa. (Hamarus 2012, 27, 38.)

Toiset ihmiset ottavat kiusaamisen rajusti vastaan, kun taas toiset eivät jaksakaan välittää. Herkemmillä uhreille kiusaaminen voi jättää elinikäisen jäljen. Se vaikuttaa koulun-käyntiin: poissaoloja kertyy, arvosanat huonontuvat ja sosiaaliset tilanteet alkavat olla ahdistavia niin koulussa kuin muuallakin. Kiusattu ei usein luota muihin ihmisiin. Sisäisesti kiusaaminen vaikuttaa itsetuntoon, kielteiset tunteet itseään kohtaan nousevat pintaan. Pitkään jatkuneena se aiheuttaa masennusta, päänsärkyä, ruokahäiriöitä ja univaikeuksia. Vakavampia oireita ovat itsetuhoiset ajatukset ja itsemurha. (Hamarus ym. 2014, 31–32.)

Kiusaamista tapahtuu eniten koulussa ja sosiaalisessa mediassa. Kiusaaja on usein suosittu ja sosiaalinen henkilö, joka kiusaa heikompa, ujompa ja erilaisempaa uhria. Yleensä erilaisuus laukaisee kiusaamisen. Pienetkin lapset kiusaavat ja se jatkuu vielä pitkälle työelämään saakka. Kiusaaminen ei katso ikää. Pahoinpitely, kiusatun huomiotta jättäminen, ihmissuhteiden vahingoittaminen, haukkuminen ja juorujen levittäminen luetaan kiusaamiseen. On kuitenkin kiusatusta kiinni, miten hän ottaa kiusaamisen vastaan. Toiset eivät jaksakaan välittää siitä, mutta toiset ottavat sen tosi henkilökohtaisesti. Pahimpia oireita, joita kiusaaminen voi aiheuttaa, ovat itsetunnon laskeminen, masentuminen ja lopulta itsemurha.

4.4 Häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen

Häiriökäyttäytymistä ennaltaehkäistään hyvällä kasvatuksella, tunteiden hallinnan opettelemisella ja hyvillä ihmissuhteilla. Käyttäytymiseen puututaan väkivallattomia vaihtoehtoja tarjoamalla tai toisinaan käytetään terapiaa apuna. Aikuinen puuttuu kiusaamiseen ja ottaa osapuolet, toisinaan myös vanhemmat mukaan keskusteluun. Äärimmäisissä tapauksissa kiusattu joutuu vaihtamaan maisemaa, jos toivottua lopputulosta ei synny eikä kiusaamista saa loppumaan. On tärkeää, että kiusaaminen osataan

tunnistaa ja puuttua siihen tarpeeksi ajoissa. Toisinaan aikuisen sitouttamattomuus ehkäisee kiusaamiseen puuttumista. Häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisyssä ja siihen puuttumisessa pitää kaikkien osapuolten välillä vallita luottamus ja kaikkien olla sitoutuneet siihen, jotta hyviä lopputuloksia syntyisi.

Aggressiivinen käyttäytyminen aiheuttaa väkivaltaa ja väkivalta aiheuttaa kiusaamista. Nämä kaikki kuuluvat häiriökäyttäytymisen piiriin, joita pystytään ennaltaehkäisemään, ja niihin pystyy puuttua erilaisilla keinoilla. Aggressiivista käyttäytymistä ehkäisee kotona annettu kasvatus. Vanhemmat eivät suvaitse lapsensa väkivaltaista, itsestä ja ilkeää käytöstä, vaan se kielletään. Tämä on osa aggressiokasvatusta ja tämän avulla voidaan ehkäistä myös kiusaajaksi tai kiusatuksi joutumista. Aggressiokasvatukseen kuuluu myös tunteiden hallinnan opettamista ja niistä puhumista, sillä aggression tunteet johtavat usein väkivaltaiseen käytökseen. Kun havaitsee aggressiivisen tilanteen olevan tulossa, se pystytään ehkäistä ja puuttua siihen tarjoamalla väkivallattomia vaihtoehtoja sekä tunteiden säätelyllä. (Salmivalli 2010, 93–94; Cacciatore 2009, 58.) Kasvatus ainoastaan voi tehdä nuoresta väkivallattoman ihmisen (Purjo & Tervahauta 2014, 18).

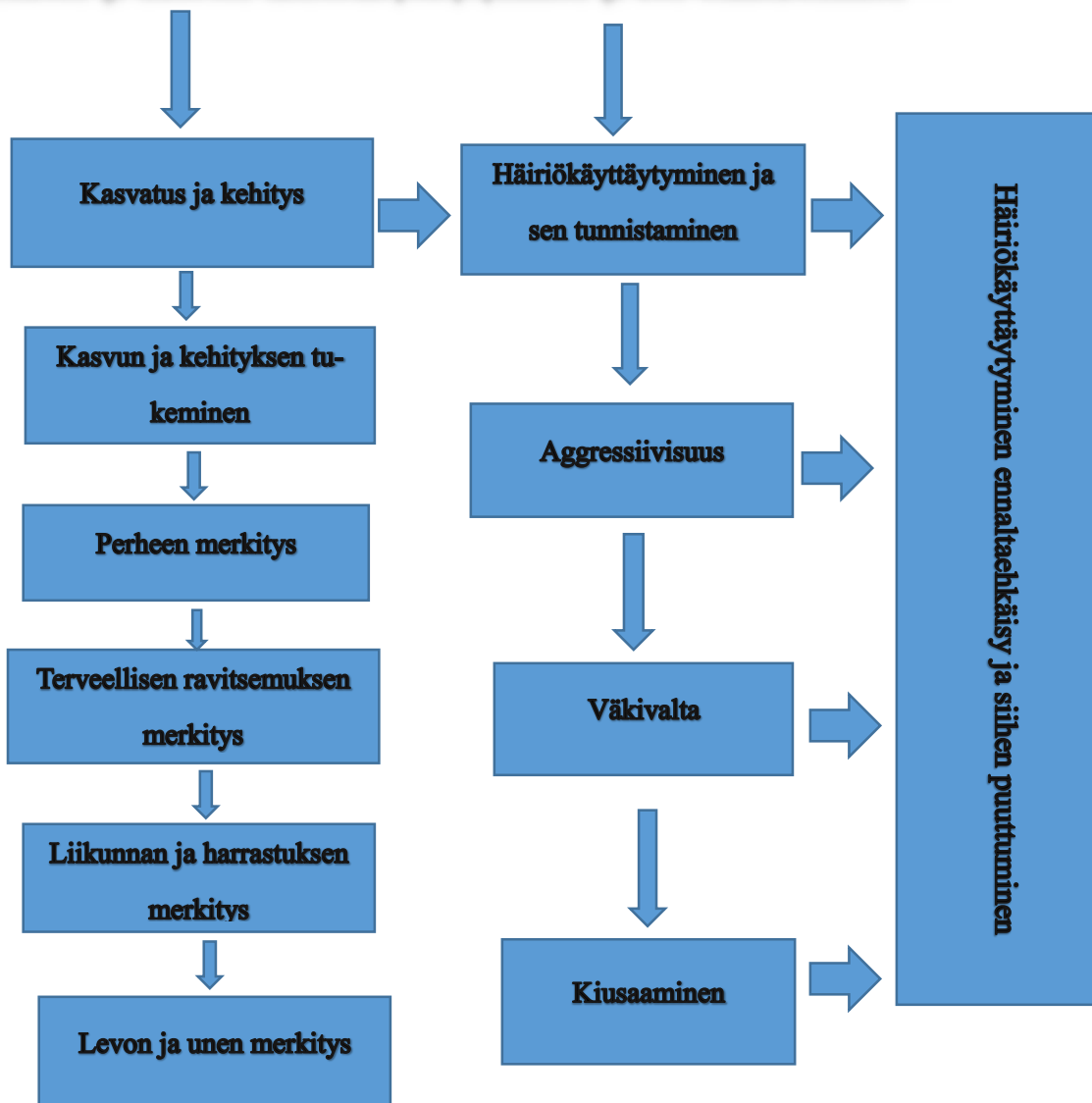
Väkivaltaa ehkäisee ihmisten välisen vuorovaikutuksen paraneminen. Koulujen kameravalvonta auttaa havaitsemaan väkivallatilanteet ja puuttumaan niihin (Honkatukia & Kivivuori 2006, 241–242). Jos väkivaltaa esiintyy niin koulussa kuin kotona, siihen pitää puuttua ja mennä väliin. Väkivaltaa saadaan vähennettyä opettamalla aggressiiviselle henkilölle väkivallan vastaista asennekasvatusta (Cacciatore 2010, 46–47). Jokaisen tulee puuttua lujasti kiusaamiseen, jos sitä kohtaa kotona tai koulussa. Siitä tulee kertoa jollekin luotettavalle aikuiselle, että se saadaan loppumaan. Sen jälkeen kiusaamisesta keskustellaan opettajan, kiusaajan ja kiusatun kanssa. Jos tämä ei tuota toivottua vaikutusta, seuraavaksi kutsutaan vanhemmat paikalle keskustelemaan tilanteesta. Toisinaan jo sinällään asian ottaminen esille ja lasten kanssa siitä puhuminen, auttavat vähentämään kiusaamista. (Cacciatore 2010, 56.) Toisinaan kiusaaja laitetaan eri luokalle, jotta kiusaaminen saadaan loppumaan. Kiusaamisen sisältäessä fyysistä väkivaltaa ja omaisuuden tuhoamista, tulee poliisi kutsua paikalle. Toisinaan kiusaamiseen paras tapa puuttua on, että kiusattu vaihtaa koulua tai asuinpaikkaa. (Hamarus 2012, 59–62.) Opettajan pitää osata tunnistaa kiusaaminen, olla sitoutunut sen puuttumiseen ja kiinnittää huomiota työskentelyilmapiiriin. Lisäksi edellytys hyvälle lopputulokselle on, että koulun ja kodin välillä vallitsee luottamus. (Cacciatore 2009, 63.)

4.5 Yhteenveto teoreettiseksi viitekehukseksi

Tutkimuksen viitekehys laaditaan opinnäytetyön alussa ennen aineiston keruuta. Tieteellisen tutkimuksen tarkoitus on saada aikaan teoriaa. Teoria tarkoittaa ”katselemista tai tarkastelemista”, mutta tieteellisestä näkökulmasta katsottuna teoria-sana tarkoittaa eri asiaa. Siitä voidaan esimerkiksi loogisesti rakentaa, soveltaa ja uudistaa. Tieteellinen tutkimus käsittää teorioita tai sen lähtökohtana käytetään teorioita. Mitä tahansa ajatusrakennelmaa ei saa nimittää teoriaksi, jos tutkimukseen ei löydy teoriaa. Tämä häiritsee tutkimuksen toteuttamista. Esitetyt ajatukset täytyy vastata ongelmaa sekä niiden merkitys pitää olla tekijälle selvä. Käsitteet ovat työkaluja tutkimuksen teossa. Tutkimuksen rakenne koostuu käsitteellisistä ratkaisuksista ja tulkintojen merkityksellisyydestä. (Hirsjärvi ym. 2009, 140–141, 145 –147.)

Opinnäytetyön aiheena on lasten ja nuorten häiriökäyttäytyminen ja sen ehkäiseminen. Käsitteet saatiin aiheen otsikosta ja aihetta syvemmin tutkimalla esille nousivat loput käsitteet. Aluksi etsittiin tietoa lasten ja nuorten kasvatuksesta ja kehityksestä sekä, millainen merkitys perheellä, ravitsemuksella, liikunnalla, harrastuksella, levolla ja unella on kasvatuksen ja kehityksen tukemiseen. Sen jälkeen haettiin tietoa häiriökäyttäytymisestä ja sen tunnistamisesta sekä sen ilmenemismuodoista eli aggressiivisuudesta, väkivallasta ja kiusaamisesta. Viimeisenä etsittiin keinoja ennaltaehkäistä häiriökäyttäytymistä ja siihen puuttumisesta. Tietoa haettiin alan julkaisuista, -lehdistä, pro graduista, artikkeleista, raporteista ja tutkimuksista suomeksi sekä englanniksi. Näiden käsitteiden avulla muodostuivat tutkimusongelmat ja hakusanat. Kuvassa 1 on esitetty käsitteiden rakenne.

Lasten ja nuorten häiriökäyttäytyminen ja sen ehkäiseminen

Kuva 1. Teoreettinen viitekehys

5 KIRJALLISUUSKATSAUS JA SEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tutkia jo tutkittua tietoa ja löytää niiden avulla tutkimuskysymyksiin vastaukset. Keräämällä aiheeseen sisältyviä aineistoja saadaan selville, kuinka paljon aikaisempaa tutkimustietoa aiheesta on. Samalla tiedetään, että “millainen tutkimus sisällöllisesti ja menetelmällisesti pääsääntöisesti on”. Löydetty aineisto analysoidaan ja arvioidaan tarkasti, antaako se vastauksen kysymyksiin ja onko se tarpeellinen tutkimuksen kannalta. Aineistot on osattava lukea ja arvioida kriittisesti, että pystyy näyttämään tutkimuksistaan löytämänsä ristiriidat ja puutteet. Tarvitaan asiantuntijuutta ja alueesta tietoa, että työssä voi mainita yleisesti tutkimuksista, jotka eivät varsinaisesti liity siihen tai niitä ei mainita ollenkaan. Niistä tutkimuksista taas tehdään yksityiskohtainen selonteko, mitkä varsinaisesti liittyvät aiheeseen. Prosessin ajan omat tavoitteet ja ongelmat on pidettävä mielessä, jotta löytäisi oikeaa tietoa niihin. (Hirsjärvi ym. 2010, 121, 259–260; Johansson 2007, 3.)

Katsaus antaa tietoa tutkimusetiikan näkökulmasta, tutkimuksen tekijän aihetietoisuudesta ja tutkimustraditioista. Kirjallisuuskatsauksessa käsitellään, mitä tutkittavasta aiheesta tiedetään ja mistä tieto on saatu. Sen tekeminen vaatii paljon aikaa ja tekijän on oltava kriittinen ote katsauksen tekoon sekä ajateltava itsenäisti. Katsauksessa perustellaan aihetta, mitä tutkitaan ja tehdään tutkimuskysymyksiin rajaukset. (Kylmä & Juvakka 2007, 45–46.) Suurin osa kirjallisuuskatsauksista etenee tietynlaisen systematiikan mukaan. Katsaus sisältää kolme vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa suunnitellaan katsaus, toisessa vaiheessa haetaan tietoja, analysoidaan ja yhdistetään ne. Viimeisessä vaiheessa on katsauksen raportointi. Luotettavuus arvioidaan ja tulokset esitetään tarkasti. Tästä johtuen niitä pystytään käyttää eri tutkimuksissa ja käytännön hoitotyössä. (Leino-Kilpi 2007, 2; Johansson 2007, 5.)

Opinnäytetyön metodina käytettiin kirjallisuuskatsausta, koska sillä saatiin parhaimmin vastaukset tutkimusongelmiin. Katsaus antaa tietoa ongelman taustasta ja kuvaa eri tutkimusalueita, jotta tuloksista tulisi luotettavampia (Johansson 2007, 3).

5.2 Tutkimussuunnitelma

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen ensimmäisessä vaiheessa laaditaan tutkimussuunnitelma, joka kertoo katsauksen vaiheista ja etenemisestä. Suunnitelmassa määritellään tutkimuskysymykset, joihin saadaan vastaukset kirjallisuuskatsauksen avulla. (Pudas-Tähkä & Axelin 2007, 47). Toisessa vaiheessa etsitään aiheeseen liittyviä tutkimuksia, analysoidaan ne sisällöllisesti tutkimuskysymysten ja laadukkuuden mukaan sekä lopuksi yhdistetään saadut tutkimustulokset. On tärkeää kirjata suunnitelman kaikki vaiheet ylös, koska se osoittaa tulosten relevanttiuden eli asiaankuuluvuuden. (Johansson 2007, 6.) Tutkimussuunnitelman avulla pystyy myös rajaamaan tutkimusaluetta (Mäkinen 2005, 128).

Tämä aihe valittiin Kymenlaakson AMK:n Moodle-sivuilta vapaasti valittavista opinnäytetyöaiheista marraskuussa. Opinnäytetyövastaavan opettajan kanssa keskusteltiin kiinnostavista aiheista. Työ ohjautui yliopettajalle, jonka kanssa sovittiin tapaamisista sekä ohjauksesta opinnäytetyön aloittamiseksi.

5.3 Tutkimusongelmat

Opinnäytetyön lähtökohtana on yleinen lasten ja nuorten häiriökäyttäytyminen, mikä esiintyy aggressiivisuutena, väkivaltana ja kiusaamisena. Valitsimme kohderyhmäksemme kouluikäiset. Tutkimuksen tarkoituksena on etsiä aiheeseen liittyvää tietoa ja löytää tutkimuskysymyksiimme vastaukset. Tavoite on lopuksi koota tiedot yhteen ja käyttää niitä opetuksessa tai työssämme apuna, kun kohtaamme käytöshäiriöisiä lapsia ja nuoria. Tutkimusongelmiksi nousivat neljä seuraavaa kysymystä:

1. Miten tunnistaa häiriökäyttäytymisen?
2. Miten kouluikäinen ilmaisee aggressiivisuutta, väkivaltaa ja kiusaamista?
3. Millaisin keinoin puututaan häiriökäyttäytymiseen?
4. Miten häiriökäyttäytymistä voi ennaltaehkäistä?

5.4 Keskeiset hakusanat

Teoriaosuutta tehtäessä muodostuivat keskeiset hakusanat, joiden avulla etsittiin alkuperäisiä tutkimuksia tieteellisistä tietokannoista ja julkaisuista. Ensimmäiseen kysymykseen etsittiin tietoa hakusanoilla *häiriökäyttäytyminen, tunnistaminen ja koulu*. Toiseen kysymykseen muodostuivat hakusanoiksi *aggressiivisuus, kiusaaminen, koulu, väkivalta, häiriökäyttäytyminen, ilmaiseminen, lapsi ja nuori* ja kolmanteen muodostuivat *puuttuminen, häiriökäyttäytyminen ja nuori*. Neljänteen kysymykseen haettiin vastauksia hakusanoilla *kiusaaminen, ehkäisy, lapsi ja häiriökäyttäytyminen*. Englanninkielisistä aineistoista tietoa etsittiin hakusanoilla *behaviour disorder, prevent ja child*. (Ks. Lisää luvusta 5.5.)

5.5 Alkuperäistutkimusten haku

Alkuperäisten tutkimusten haku on systemaattista ja kattavaa. Haut tehdään tutkimussuunnitelman mukaan, jotta tutkimuskysymyksiin saataisiin etsittyä oleellista tietoa. Haun kattavuudeksi tutkimuksia etsitään eri tietokannoista sekä manuaalisesti että digitaalisesti. Kaikkiin tutkimuskysymyksiin tehdään monipuoliset haut käyttäen eri hakusanoja ja -termejä. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 40–41.) Hakuprosessin epäonnistuminen aiheuttaa virheitä tutkimustuloksiin. Tiedon haun dokumentointi on tärkeää, koska se on systemaattisen kirjallisuuskatsauksen prosessin mukaista ja tieteellisesti pätevää (Pudas-Tähkä & Axelin 2007, 49). Tiedonhaussa käytetään käsittekarttaa eli mindmap. Käsittekarttaan lisätään ja siitä poistetaan huomioitavia asioita. Ennen tutkimuksen aloittamista selvitetään etukäteen, ettei tutkimusaiheesta ole aikaisempaa tuotetta tutkimusta. Tutkimusten etsiminen vie paljon aikaa ja voimavaroja. (Mäkinen 2005, 62–63, 108.)

Alkuperäistutkimuksia haettiin digitaalisesti Melindasta ja Medicistä sekä myös manuaalisesti. ”Melinda on suomalaisten kirjojen yhteistietokanta”. Sieltä löytyvät Suomen kansallisbibliografian, yliopisto-, yhteis-, varasto- ja tilastokirjaston sekä Eduskunnan kirjaston aineistot (Kansalliskirjasto.) Medic on Meilahden kampuskirjaston Terkon tuottama kotimainen terveystieteellinen viitetietokanta. Se sisältää terveys-, hoito- ja lääketieteellisiä julkaisuja (Helsingin yliopisto, Terkko).

Alkuperäisen suunnitelman mukaan etsitään tietoa vain elektronisista tietokannoista, mutta opinnäytetyön luotettavuuden lisäämiseksi tutkimuksia haettiin myös manuaalisesti. Koehakuja tehtiin helmikuun alkupuolella ja varsinainen haku suoritettiin kuun lopulla. Koehakuja tehtäessä huomattiin, että suurin osa aineistosta saadaan Melindasta. Medicistä löydettiin myös hyviä tutkimuksia, mutta monissa tekstiaineisto ei ollut saatavilla. Varsinaisessa haussa tutkimuksia etsittiin kysymyksittäin. Huomattiin, että kysymykseen neljä saadaan aineistoa muista kysymyksistä.

Melindasta haettiin tutkimuksia seuraavilla rajauksilla:

1. Tarkennettu haku ja välillä perushaku
2. Hakutyypit: asiasana
3. Hakusanat: Boolean operaattori AND
4. Ei fraasihakua
5. Kieli: suomi ja välillä kaikki kielet
6. Julkaisuvuosi: 2009–2015
7. Kaikki aineistot

Melinda tietokannassa hakusanat katkaistaan ?- merkillä ja taulukossa 1. on kuvattu Melindan hakuprosessia.

Taulukko 1. Haetut aineistot

Tietokanta	Hakusanat	Tutkimukset yhteensä
Melinda	Häiriökäyttäytyminen, tunnist?, koulu?	0
Melinda	Häiriökäyttäytyminen	49
Melinda	Aggressiivisuus	137
Melinda	Kiusaaminen, Koul?	70
Melinda	Väkivalta, lap?, nuo?	37
Melinda	Puuttuminen	272
Melinda	Kiusaaminen, ehkäisy lap?	7
Melinda	Häiriökäyttäytyminen, ehkäis?, lap?	0
Melinda	Aggressiivisuus	1

Medicistä haettiin tutkimuksia seuraavilla rajauksilla:

1. Pudotusvalikko: asiasana
2. Hakusanat: Boolean operaattori AND
3. Vuosiväli: 2009–2015
4. Vain kokotekstit
5. Kieli: suomi ja välillä englanti
6. Kaikki julkaisutyypit

Medic tietokannassa hakusanat katkaistaan *- merkillä ja taulukossa 2 on kuvattu Medicin hakuprosessia.

Taulukko 2. Haetut aineistot

Tietokanta	Hakusanat	Tutkimukset yhteensä
Medic	Väkivalta, lap*, nuor*	19
Medic	Häiriökäyttäytyminen, puuttu*, nuor*	0
Medic	Häiriökäyttäytyminen Ilmai*, lap*	0
Medic	Behaviour disorder, pre-ven*, child*	4

Manuaalinen tiedonhaku varmistaa myös tietokantojen ulkopuolisten tutkimusten löytymisen (Pudas-Tähkä & Axelin 2007, 50). Eli toisin sanoen, manuaalinen haku täydentää elektronista tietokantahakua. Manuaalisessa haussa etsitään käsin julkaisemattomista aineistosta. Tämä varmistaa, ettei relevantteja alkuperäistutkimuksia jää digitaalisen haun ulkopuolelle. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 40–41.) Manuaalisessa haussa Sairaanhoitaja -, Tehy -, Hoitotiede-, sekä Tutkiva hoitotyö -lehestä ei löytynyt tutkimukseen sopivaa aineistoa. Opinnäytetyön teossa haettiin tietoa manuaalisesti seuraavista lähteistä, jotka näkyvät taulukossa 3.

Taulukko 3. Manuaalinen haku

Manuaalinen haku	Läpi käydyt
Kasvatus – lehti	12
Sosiologia – lehti	15
Tutkimuksia ja raportteja B – sarja	1

5.6 Alkuperäistutkimusten valinta ja sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Alkuperäistutkimuksille, jotka otetaan mukaan systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen, määritetään tarkat sisäänottokriteerit. Sisäänottokriteereillä tarkoitetaan alkuperäistutkimusten rajoituksia ja edellytyksiä. Ennen varsinaista valintaa määritetään sisäänottokriteerit, mitkä perustuvat tutkimuskysymyksiin. Ne rajaavat alkuperäisten tutkimusten lähtökohtia, tutkimusmenetelmää ja -kohdetta, tuloksia ja laatutekijöitä. Tutkimuskysymyksiin valitaan täsmällisesti ne tutkimukset, mitkä ovat olennaisia kysymysten kannalta. Alkuperäisten tutkimusten valinta ja hylkääminen tapahtuu vaiheittain. Tässä huomioidaan, että saadut tutkimukset sopivat sisäänottokriteereihin. Ensin katsotaan alkuperäistutkimuksista otsikot vastaavatko ne kriteereihin ja hyväksytään vastaavuudet. Valinta tehdään tiivistelmän tai koko tutkimuksen perusteella, jos vastaavuus ei löydy otsikosta. Alkuperäistutkimuksen tutkijalta voi hakea tutkimuksen tietoon täydennystä, jos se on epäselvää tai puutteellista. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 41.)

Opinnäytetyöhön etsittiin tuoretta tietoa luotettavista lähteistä ja aineiston perusteella olennaisia tutkimuksia. Ensimmäiseksi tutkimukset valittiin otsikon perusteella ja lopuksi valittujen tutkimusten tiivistelmän ja tulosten mukaan. Aiheesta löytyi paljon tietoa, mutta suurin osa ei ollut sisäänottokriteerien mukaisia. Tässä opinnäytetyössä alkuperäiset tutkimukset valittiin seuraavien kriteerien perusteella, mitkä näkyvät taulukossa 4.

Taulukko 4. Löydettyjen aineistojen sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Viimeisen viiden vuoden ajalta olevat tutkimukset (2009 – 2015)	Vanhemmat tutkimukset
Pro gradu -tutkimus, väitöskirja, artikkeli, alanjulkaisu	Amk opinnäytetyö, ei alanjulkaisu
Peruskouluikäiset	Nuoremmat tai vanhemmat
Tiivistelmä, otsikko, aiheeseen liittyvät tutkimukset	Tutkimus ei käsitellyt aihetta
Lähellä olevat tutkimukset tekstimuodossa sekä internetistä löytyvät	Kaukana olevat tutkimukset, mitkä ovat tekstimuodossa, mutta ei saada netistä
Suomen ja englantikieliset	Ruotsinkieliset
Aikataulu: nopeasti saatavat	Hitaammin saatavat

Melindasta löydettiin paljon tutkimuksia, mutta suurin osa niistä olivat opinnäytetöitä, tekstiaineistoja, aiheen sivuavia tai sijaitsivat kaukana. Tämän vuoksi suurin osa aineistosta hylättiin. Lopulliseen aineistoon hyväksyttiin 20 tutkimusta, joista 14 oli pro gradu -tutkielmia, viisi väitöskirjaa ja yksi tutkimus. Taulukko 5 kuvaa hyväksytyjä ja hylättyjä alkuperäistutkimuksia.

Taulukko 5. Hyväksytyt ja hylätyt alkuperäistutkimukset

Tietokanta	Hakusanat	Tutkimukset yhteensä	Hylätyt	Hyväksytyt	Hyväksytyin aineiston julkaisumuoto
Melinda	Häiriökäyttäytyminen, tunnist?, koulu?	0	0	0	0
Melinda	Häiriökäyttäytyminen	49	47	2	2 Pro gradu -tutkielmaa (perushaku)
Melinda	Aggressiivisuus	137	131	6	5 pro gradu -tutkielmaa, 1 väitöskirja
Melinda	Kiusaaminen Koul?	70	64	6	4 pro gradu -tutkielmaa, 1 tutkimus, 1 väitöskirja
Melinda	Väkivalta, lap?, nuo?	37	35	2	2 väitöskirjaa
Melinda	Puuttuminen	272	268	4	3 pro gradu -tutkielmaa, 1 väitöskirja
Melinda	Kiusaaminen, ehkäisy lap?	7	7	0	0
Melinda	Häiriökäyttäytyminen, ehkäis?, lap?	0	0	0	0
Melinda	Aggressiivisuus	1	0	0	0
<u>Yhteensä</u>		573	553	20	14 = pro gradu -tutkielmaa 5 = väitöskirjaa 1 = tutkimus

Medicistä etsittäessä alkuperäistutkimuksia löytyi päällekkäisyyksiä aineistoja Melinda tietokannan hyväksytyjen aineistojen kanssa. Toisissa aineistossa tekijänoikeudet rajoittivat tutkimuksen saamista eikä tekstiaineistoa ollut saatavilla. Suurin osa aineistosta vain sivusi aihetta. Taulukossa 6 on esitetty kaksi hyväksyttyä artikkelia.

Taulukko 6. Hyväksytyt ja hylätyt alkuperäistutkimukset

Tietokanta	Hakusanat	Tutkimukset yhteensä	Hylätyt	Hyväksytyt	Hyväksytyin aineiston julkaisumuoto
Medic	Väkivalta, lap*, nuor*	19	18	1	Artikkeli
Medic	Häiriökäyttäytyminen, puuttu*, nuor*	0	0	0	
Medic	Häiriökäyttäytyminen Ilmai*, lap*	0	0	0	
Medic	Behaviour disorder, preven*, child*	4	3	1	Artikkeli
Yhteensä		23	21	2	N=2 artikkelia

Suurin osa manuaalisen haun aineistosta saatiin koulun kirjastosta. Aineisto valittiin ensin julkaisuvuoden, sen jälkeen otsikon ja viimeiseksi tiivistelmän ja tulosten sekä saatavuuden perusteella. Taulukossa 7 näkyy hyväksyttyä aineistoa, joista kolme on artikkelia ja yksi tutkimus tai raportti.

Taulukko 7. Manuaalisen haun hyväksytyt ja hylätyt aineistot

Manuaalinen haku	Läpi käydyt aineistot	Hylätyt	Hyväksytyt	Hyväksytyin aineiston julkaisumuoto
Kasvatus – lehti	12	10	2	Artikkeli
Sosiologia – lehti	15	14	1	Artikkeli
Tutkimuksia ja raportteja B – sarja	1	0	1	Tutkimus ja raportti
Yhteensä	28	24	4	N=3 artikkelia N=1 tutkimus ja raportti

5.7 Alkuperäistutkimusten laadun arviointi

Kirjallisuuskatsauksessa arvioidaan alkuperäisten tutkimusten laatua sekä luotettavuutta. Tutkimussuunnitelmassa määritellään, millaiset laadun peruskriteerit ovat. Alkuperäisten tutkimusten lopullinen valinta vaatii kriteereiden tarkastelua ja tarkennusta. Laatua arvioitaessa huomioidaan tutkimusten tiedon luotettavuus ja alkuperäistutkimuksen tulosten tulkinta ja merkitys. (Kontio & Johansson 2007, 101.)

Kaksi toisistaan riippumatonta arvioijaa arvioi tutkimusten laadun. Tutkija voi käyttää itse kehitettyä mittaria tai tarkistuslistaa, joka pitää testata pariin sattumanvaraisesti valittuun alkuperäistutkimukseen. Laadun arvioinnin jälkeen voi vielä hylätä tutkimuksia. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 42.)

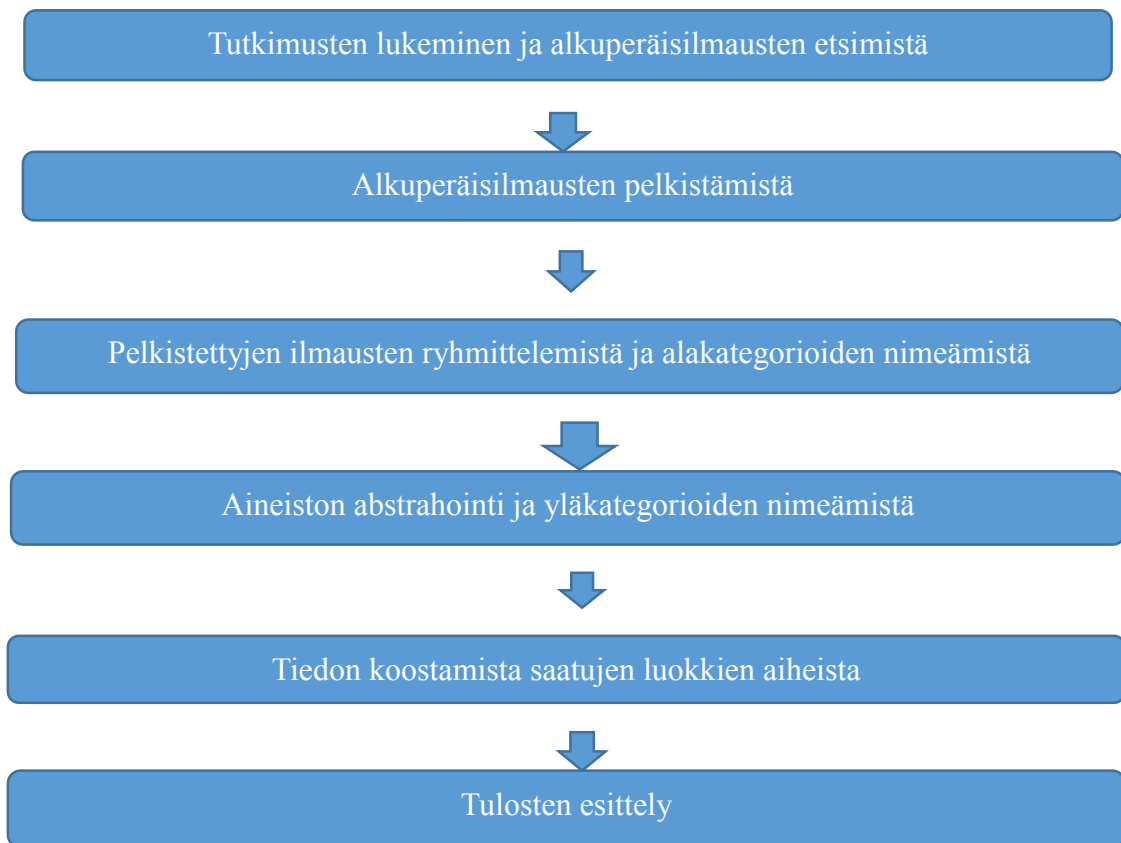
Tutkimukset opinnäytetyöhön valittiin sisäänottokriteereiden mukaisesti ja ne olivat tieteellisesti tutkittuja. Alkuperäistutkimuksia saatiin yhteensä 26, joista 14 pro gradu -tutkielmaa, viisi väitöskirjaa, yksi tutkimus, viisi artikkelia ja yksi tutkimus tai raportti. Opinnäytetyön ensimmäisessä liitteessä on esitetty tutkimustaulukko, joka esittää saadut alkuperäistutkimukset, käytetyt menetelmät, tutkimuksen tarkoituksen sekä keskeiset tulokset.

5.8 Alkuperäistutkimusten analysointi ja tulosten esittäminen

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus kuuluu teoreettisiin tutkimuksiin, vaikka sen tekemisessä käytetään aineistolähteistä sisällönanalyysiä. Katsauksen perusideana on saada monista tutkimuksista ja niissä olevista tiedoista koottu tiivistelmä. Sisällönanalyysiä käytetään luokittelurunkoa laatiessa, mikä apuna esitetään tiivistys. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 123.) Sisällönanalyysin tekeminen vaatii paljon esityötä. Ensin tiedot pitää tarkistaa, jotta löydettäisiin virheelliset tiedot. Ne pitää joko poistaa tai korjata. Puutteellisten aineistojen takia tietoja voidaan joutua täydentämään (Mäkinen 2005, 109). Lopuksi aineisto järjestetään, jotta tiedot voidaan tallentaa ja analysoida. Sisällönanalyysi tuo hyvin esille tutkimuksen jäsentämisen todellisuuden. Analyysin tarkoitus on etsiä vastaukset tutkimuksen tarkoitukseen ja tutkimustehtäviin. (Kylmä & Juvakka 2007, 113.)

Sisällönanalyysi voidaan toteuttaa aineistolähtöisenä tai teorialähtöisenä sisällönanalyysinä. Induktiivinen eli laadullinen aineistolähtöinen sisällönanalyysi on kolmivaiheinen prosessi. Ensimmäiseksi löydettyt alkuperäisilmaukset pelkistetään eli tiivistetään ja poistetaan epäolennainen tieto. Seuraavaksi tiivistetyt ilmaukset ryhmitellään luokiksi eli samankaltaiset käsitteet yhdistetään ryhmäksi. Sen avulla voidaan yhdistää yksittäiset tekijät ja sisällyttää pääkäsitteisiin. Viimeisessä vaiheessa luodaan teoreettisia käsitteitä eli ilmaukset abstrahoidaan, minkä avulla pystytään erottamaan tutkimuksen olennaiset tiedot. Luokkia yhdistellään, kunnes saadaan aineistoon sisällön näkökulma. Käsitteiden yhdistäminen antaa vastauksen tutkimuskysymyksiin. Deduktiivisessa eli teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineisto luodaan aikaisemman viitekehyksen perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–113.) Tulosten esittämisessä kuvaillaan tulokset sekä niiden erot ja yhtäläisyydet. Tarpeen mukaan tähän voi kaksi arvioitsijaa osallistua. Tulosten analysointi on tärkeää, mutta niitä ei saa tulkita yli. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 43.)

Tässä opinnäytetyössä käytettiin aineistolähtöistä, mutta myös teorialähtöistä sisällönanalyysiä, joilla laadun arvioinnin jälkeen kaikki 26 aineistoa analysoitiin. Löydetty tutkimukset ryhmiteltiin neljän tutkimuskysymyksen perusteella. Sisällönanalyysiprosessin aluksi tutkimukset luettiin kysymyksittäin kolmessa päivässä. Niistä etsittiin vastauksia kysymyksiin, minkä jälkeen olennaiset asiat kirjoitettiin ylös tietokoneelle. Toisessa vaiheessa saaduista vastauksista etsittiin alkuperäisilmauksia, jotka ryhmiteltiin ja pelkistettiin. Pelkistetyistä ilmaisuista muodostettiin alakategorioita ja ne yhdistämällä yläkategorioita. Jokainen tutkimus analysoitiin kysymyksittäin. Seuraavaksi tulokset esitettiin, jonka jälkeen tehtiin yhteenveto tuloksista. Kuvassa 2 on vielä esitetty tämän opinnäytetyön sisällönanalyysin vaiheet.

Kuva 2. Sisällönanalyysin vaiheet (muokattu Tuomi & Sarajärvi 2009, 109)

Tämä opinnäytetyö käsittelee neljä tutkimusongelmaa. Ensimmäinen kysymys käsittelee häiriökäyttäytymisen tunnistamista. Aineistosta löytyi seitsemän tutkimusta, jotka vastaavat kysymykseen yksi. Lukemalla näistä etsittiin olennaiset asiat, jotka kirjoitettiin ylös tietokoneelle. Tämän jälkeen olennaisista asioista otettiin alkuperäiset ilmaukset, joita tuli seitsemän. Alkuperäiset ilmaukset pelkistettiin ja niitä muodostui kolme. Ne ryhmiteltiin kolmeen alaluokkaan ja ne vielä kolmeen yläluokkaan. Taulukossa 8 on esitetty ensimmäisen kysymyksen sisällönanalyysiprosessi.

Taulukko 8. Miten häiriökäyttäytymisen tunnistaa?

Alkuperäiset ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
... liikuntatunnilla olivat oppilaiden mukaan nauraminen ja kikattelu, vain samojen kavereiden... (Tranberg 2012, 34)	Häiriökäyttäytyminen koulussa	Häiriökäyttäytymisen muodot koulussa	Häiriökäyttäytymisen eri muodot
Poikien liikuntatunneilla kiroilu ja liikuntavaatteiden puuttumista... (Niva & Pakkanen 2013, 42)	X	X	X
Joskus oppilaat estivät välineitä, piirtelevät taululla tai ovat muuten pyörimässä luokassa. (Karhunen 2010, 36)	x	X	X
Opettajien mielestä oppilaiden yleinen rajattomuus ja siihen liittyvä tottelemattomuus.... (Kuisma 2014, 88)	X	X	X
... pojat (33 %)kiroilevat enemmän kuin tytöt (19 %). (Frilander- Paavilainen 2009, 26)	Tyttöjen ja poikien häiriökäyttäytyminen	Häiriökäyttäytymisen ero tyttöjen ja poikien välillä	Häiriökäyttäytymisen eri sukupuolten välillä
.. parental physical abuse during childhood increased the risk for violent CD...(Ilomäki 2011, 56)	Kasvatusympäristöön liittyvät ongelmat	Kasvatusympäristön vaikutus lasten käyttäytymiseen	Kasvatusympäristön vaikutus
Kodin kasvatus ilmapiiri kuvastui ankarana ja koulussa etäisenä. (Rytönen 2013, 95)	X	X	X

Toinen kysymys käsittelee kouluikäisen aggressiivisuutta, väkivaltaa ja kiusaamista. Aineistosta löydettiin 10 alkuperäistä tutkimusta vastaamaan kysymykseen kaksi ja viisi tutkimusta, mistä saadaan vastauksia myös muihin kysymyksiin. Tutkimukset luettiin ja niistä etsittiin ja kirjoitettiin ylös tietokoneelle olennaiset asiat. Olennaisista asioista poimittiin 17 alkuperäistä ilmausta. Seuraavaksi ne pelkistettiin neljäksi ilmaukseksi. Pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin neljäksi alaluokaksi ja neljäksi yläluokaksi. Taulukossa 9 on esitetty toisen kysymyksen sisällönanalyysiprosessi.

Taulukko 9. Miten kouluikäinen ilmaisee aggressiivisuutta, väkivaltaa ja kiusaamista?

Alkuperiäiset ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
.... videopelien runsas pelaaminen lisää lasten ja nuorten aggressiota. (Viemerö 2009,1027)	Aggressio ja väkivalta	Aggressiivisuuden ja väkivallan riskitekijät	Aggressiivisuutta ja väkivaltaa lisäävät tekijät
Tappeluun voi liittyä niin fyysisiä kuin verbaalisiakin aggressiivisuuden ilmenemismuotoja. (Liikanen 2012,69)	X	X	X
Päihteet toimivat usein väkivaltakäyttäytymistä laukaisevana tekijänä.(Viemerö 2009,1028)	X	X	X
Hallitsemattomalla kehityskululla nuorten tapa ilmaista tunteitaan ja käyttäytymistään näyttäytyi kontrollittomana.(Rytönen 2013,95)	X	X	X
... collective violence in war and interpersonal violence perpetrated by parents, revealed the sad reality of children's everyday life with violence related stressors. (Peltonen 2011,39)	X	X	X
In girls, parental physical abuse was associated with an increased likelihood of violent. (Ilomäki 2012, 56)	X	X	X
Nuoret kuvasivat kokemaansa henkistä väkivaltaa alistamiseksi, vähättelyksi, ivaksi, haukkumiseksi, huutamiseksi, syytöksiksi, arvosteluksi.....(Lepistö 2012, 71)	Väkivalta	Henkinen ja fyysinen väkivalta	Väkivallan ja aggressiivisuuden eri muodot
Ohjaajan tarkentaessa mitkä seuraukset ovat silloin, jos potkii tai lyö toista ihmistä.....((Honkanen 2010, 47)	X	X	X
Tutkimukseen osallistuneet tytöt ja pojat pitivät yhtenä kiusaamisen keskeisenä ominaispiirteenä kiusaamisen aiheuttamaa pahaa mieltä. (Herkama 2012,170)	Kiusaamisen eri muodot	Kiusaamisen ominaispiirteet	Kiusaamisen ominaispiirteet oppilaiden ja opettajien näkökulmasta
Tyypillisimmät vastaajien kokemat kiusaamisen muodot olivat verbaalinen, epäsuora ja	X	X	X

Alkuperiäiset ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
fyysinen kiusaaminen.... (Mäntylä ym. 2013,23)			
Jokainen tutkimukseen osallistunut opettaja kuvasi koulukiusaamisen havaitsemista haastavaksi tehtäväksi opettajan työssä. (Salo & Takalo 2014, 439)	X	X	X
Kiusattu on usein yksinäinen, minkä sanotaan olevan oma vika ja, että uhri kerjää kiusaamista. (Kulmalainen 2014, 238)	Kiusaaminen vaikuttaa koulunkäyntiin	Psyykkinen kiusaaminen	Kiusaamisen vaikutukset ja seuraukset
Kiusaamiseen liittyy myös toisen vahingoittaminen ja hänelle epämiellyttävänolon tuottaminen. (Hamarus & Kaikkonen 2011, 64)	X	X	X
Haastateltavien mukaan on myös mahdollista, että kiusatut ovat luonteeltaan sellaisia, että ärsyttävät muita oppilaita tahallaan. (Konttinen 2010, 80)	X	X	X
Havaittiin, että huonoja arvosanoja saaneiden joukossa oli enemmän verkkokiusaajia kuin hyviä arvosanoja saaneiden joukossa. (Karstu 2010, 38)	X	X	X
Hyvät sosiaaliset taidot omaava oppilas toimii kiusaajana koulussa vähemmän kuin huonot sosiaaliset taidot omaava oppilas (Pasanen & Pennanen 2012, 53)	X	X	X

Kolmas kysymys käsittelee keinoja, joilla voi puuttua häiriökäyttäytymiseen. Kolmannen kysymyksen löydettiin kahdeksan alkuperäistä tutkimusta ja neljä muihinkin kysymyksiin vastaavaa tutkimusta. Tutkimukset luettiin huolellisesti läpi ja löydetty olennaiset asiat kirjoitettiin ylös muistiin. Löydetystä olennaisista asioista kerättiin 12 alkuperäistä ilmausta. Nämä kaikki pelkistettiin kolmeksi ilmaukseksi. Tämän jälkeen ilmaukset ryhmiteltiin kolmeksi ala- sekä yläluokaksi. Taulukossa 10 on esitetty kolmannen kysymyksen sisällönanalyysin prosessi.

Taulukko 10. Millaisin keinoin puututaan häiriökäyttäytymiseen?

Alkuperäiset ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Opettaja suosii palautejärjestelmiä ja on havainnut niillä olevan positiivisia vaikutuksia luokan ilmapiirille. (Marttinen & Peura 2010, 56)	Käytetyt apukeinot häiriökäyttäytymisen hallintaan	Häiriökäyttäytymisen hallinta	Koulun ja opettajan näkökulma häiriökäyttäytymiseen puuttumisen keinoista
Osassa tutkimusaineistoni tilanteista opettajat käyttävät sanallisesti puuttuessaan ensin suosittelevampia... (Karhunen 2010, 39)	X	X	X
Kiusaamisen selvittely vie paljon aikaa ja siitä huolimatta todettiin kiusaamisen jatkuvan pian uudelleen. (Ukskoski 2013,361)	X	X	X
Monissa aggressiivisen käyttäytymisen tilanteissa on apua siitä, että kutsuu paikalle toisen aikuisen: opettajan, rehtorin tai koulunkäyntiavustajan. (Hakala 2013, 55)	X	X	X
Kiusaajaa vastustetaan yhdessä kavereiden kanssa. Se ei ole kuitenkaan mahdollista, jos kavereita ei ole. (Kulmalainen 2014, 237)	Käytetyt apukeinot häiriökäyttäytymisen hallintaan	Häiriökäyttäytymisen hallinta	Oppilaiden näkökulma häiriökäyttäytymiseen puuttumisen keinoista
Kiusaajaa kuuluu vastustaa ja hänen tekemisiään ei tarvitse hyväksyä. (Herkama 2012,136)	X	X	X
Muutaman oppilaan mukaan suuttumuksen hallinta on tärkeää, ettei itse joudu ongelmiin.(Liikanen 2012, 74)	X	X	X
Muutammat olisivat jopa käyttäneet vuorovaiikutustaitoja sanomalla ”älä kiusaa minun kaveria”. (Silvonon 2012, 54)	X	X	X
Nimettömän ilmoituksen jättäminen on hyvä keino silloin, kun pelkää tulevansa itse kiusatuksi. (Kuismanen 2012, 65)	X	X	X
.....oppilaiden väkivaltaiseen ja aggressiiviseen käyttäytymiseen tarkoitetut ehkäisyohjelmat voivat olla tehokkaampia ala-asteella kuin yläasteella.(Mäntylä ym. 2013, 30)	Käytetyt apukeinot häiriökäyttäytymisen hallintaan	Häiriökäyttäytymisen hallinta	Muiden keinot puuttua häiriökäyttäytymiseen
Poliisi kutsuttiin koululle silloin, kun opettajien ja kuraattorin puuttuminen kiusaamiseen ei ollut tehonnut. (Konttinen 2010, 59)	X	X	X
Tukea ja apua oli saatu myös naapureilta, uskonyhteisöltä ja ammattihenkilöiltä. (Leppistö 2012, 72)	X	X	X

Neljännessä kysymyksessä käsitellään häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisyn keinoja. Kysymykseen löytyi kaksi alkuperäistutkimusta ja kuusi tutkimusta, mitkä vastaavat muihin kysymyksiin. Tutkimukset luettiin läpi ja niistä etsittiin olennaisia asioista, mitkä kirjattiin ylös. Olennaisista asioista muodostui kahdeksan alkuperäisilmaus, joita muodostui tiivistämisen jälkeen kahdeksan. Sen jälkeen tiivistetyt ilmaukset ryhmiteltiin neljäksi alaluokaksi ja ne yhdistämällä saatiin yksi yläluokka. Taulukossa 11 on neljännen kysymyksen sisällönanalysiprosessi.

Taulukko 11. Miten häiriökäyttäytymistä voidaan ehkäistä?

Alkuperäiset ilmaukset	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
...oppilashuollon ja koulujen tehtävä on ehkäistä väkivaltaa, kiusaamista... (Sosiologia 3/2014)	Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy koulussa	Käytöshäiriöiden ehkäisy	Häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisy
Lapsiperheitä tukemalla voidaan neuvoloissa, päiväkodeissa ja kouluissa tehdä merkittävää terveyttä edistävää... (Marttunen, 2013)	Ammattihenkilön tuki	X	X
...pyrkii ohjailemaan yksin jääviä oppilaita mukaan leikkeihin... (Kasvatus 4/2013)	Oppilaiden ystävystyminen	Kiusaamisen ehkäisy	X
...ryhmähengen vahvistamisen erilaisten yhteistoiminnallisten tutustumis- ja ryhmäyttämisleikkien avulla. (Mäntylä ym. 2013, 117)	Luokan ilmapiirin parantaminen	X	X
...yhteisen ymmärryksen luominen sekä sääntöjen laatiminen ja noudattaminen... (Marttinen & Peura 2010, 55–56)	Yhteiset säännöt	x	X
...edistivät oma aktiivisuus, kantavat ajatukset, auttavat sanat, tukevat ihmissuhteet ja korvaavat kokemukset. (Lepistö 2012, 74)	Nuorten selviytyminen	Väkivallan ehkäisy	X
...opettajat oppivat lukemaan heitä, näkemään ennusmerkkejä, josta voi päätellä aggressiivista käyttäytymistä olevan tulossa. (Hakala 2013, 48–49)	Opettajan oppilaantuntemus	Aggressiivisuuden ehkäisy	X
...keskustelulla, rangaistuksen antamisella, anteeksipyyntöön vaatimisella sekä yhteyden otolla kotiin tai muihin yhteistyötahoihin... (Liikanen 2012, 75)	Riitojen ehkäisy	X	X

5.9 Kirjallisuuskatsauksen luotettavuus

Kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta kritisoidaan työlääksi toteuttaa ja vaatii paljon aikaa. Sen luotettavuutta vähentävät myös tietokantojen erilaisuudet. Tämä voi vaikeuttaa asianmukaisten alkuperäistutkimusten löytämistä, julkaisemattomien tutkimusten saamista ja montaa kertaa julkaistujen tutkimusten tunnistamista. Systemaattisella kirjallisuuskatsauksella pystytään näyttämään tutkimustiedon puutteet sekä estää tarpeettomien tutkimusten aloittamista. Se on myös tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukainen. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 43–44.)

Virheiden välttämiseksi arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimusperinteitä on useita ja erilaisia, minkä vuoksi käsityksiäkin on erilaisia. Tästä johtuen luotettavuuteen liittyviin kysymyksiin ei ole yhtä ja oikeaa vastausta (Tuomi, 2007, 149).

Tutkimuksen luotettavuutta vähentää alkuperäisten tutkimusten erilainen laatu. Toisaalta huolellinen teko alusta alkaen, tarkka aineistohaku, selkeät kriteerit sisäänotossa ja laadun arvioinnissa ehkäisevät virheiden syntyä ja tekevät kirjallisuuskatsauksesta luotettavan. (Stolt & Routasalo 2007, 68.) Kuitenkin virheiden syntyminen on mahdollista koko prosessin ajan (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 43).

6 TULOKSET

6.1 Häiriökäyttäytymisen tunnistaminen

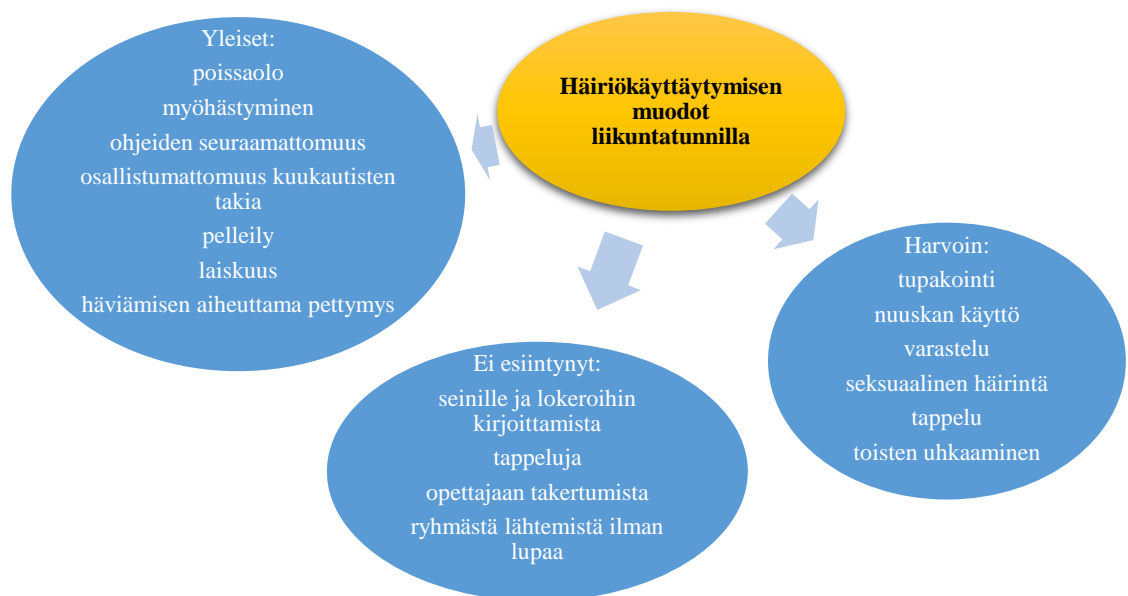
6.1.1 Häiriökäyttäytymisen eri muodot

Häiriökäyttäytymisen eri muodot käsittävät suurimman yläluokan sisällönanalyysiprosessissa. Se kertoo eri häiriökäyttäytymisistä kouluikäisten parissa eri opetusympäristöissä, kuten oppi- ja liikuntatunneilla. Niitä käsitellään opettajien sekä oppilaiden näkökulmasta että kokemuksesta.

Häiriökäyttäytyminen tarkoittaa käyttäytymistä, mikä häiritsee toisia tai opetustilanteita. Se voi olla aggressiivista, väkivaltaista tai kiusaamista. (Niva & Pakkanen 2013, 43.) Tranberg (2012, 51) kertoo tutkimuksessaan häiriökäyttäytymistä olevan kolmea

vakavuustasoa: lievää, kohtalaista ja vakavaa. Lievällä häiriökäyttäytymisellä tarkoitetaan, että oppilas häiritsee itseään, kohtalaisella, että oppilas häiritsee itseään sekä muita ja vakavalla, että oppilas aiheuttaa itselleen sekä muille fyysistä tai psyykkistä uhkaa. Tranberg, kuten muutkin aikaisemmat tutkijat ovat todenneet, että yleisimmät häiriökäyttäytymisen muodot ovat lieviä tai kohtalaisia. Harvemmin tai ei esiintynyt ollenkaan vakavampia käytöshäiriöitä. Opettajien mukaan haasteelliset häiriökäyttäytymisen muodot koulussa ovat oppilaiden tottelemattomuus ja rajattomuus (Kuisma 2014, 88).

Häiriökäyttäytymisen yleisempiä muotoja esiintyy oppi- ja liikuntatunneilla. Liikuntatuntien yleisimpiä käytöshäiriöitä ovat valittaminen ja liikuntavaatteiden puuttuminen. (Niva & Pakkanen 2013, 45–46.) Tranberg (2012, 34) mainitsee tutkimuksessaan lisää liikuntatunnilla joskus esiintyviä häiriökäyttäytymisen muotoja, joihin lukeutuvat nauraminen, kiroilu, vain tiettyjen ystävien kanssa oleminen ja puhe, mikä häiritsee oppituntia. Liikuntatunnilla esiintyvät käytöshäiriöt voidaan luetella kolmeen kategoriaan: yleisesti esiintyviin, harvemmin esiintyviin ja ei esiintyviin. Kuvassa 3 on esitetty lisää liikuntatunnilla esiintyvää häiriökäyttäytymistä.

Kuva 3. Liikuntatunnin häiriökäyttäytymisen muodot ja esiintyvyys

Häiriökäyttäytyminen oppitunnilla käsittää ei-toivotun käyttäytymisen, joka häiritsee opetusta. Karhusen (2010, 36, 38) mukaan oppitunnilla tapahtuvia häiriökäyttäytymi-

sen muotoja ovat pulina, vastustus, valittelu, konflikti oppilaiden välillä, vaeltelu, katseen harhailu, hätäily, viivyttely ja toisten tai koulun omaisuuden tuhoaminen. Vaeltelu ja hätäily ovat tyypillisiä ensimmäisten luokkien oppilaille. Vaelteleminen tapahtuu, kun oppilas ei istu omalla paikalla tehtävänannon aikana. Hätäilyssä oppilas aloittaa toiminnan liian aikaisin tai puhuu malttamattomasti. Viivyttelyä esiintyy pienillä oppilailla, kun siirrytään tilanteesta toiseen esimerkiksi oppitunnin alkaessa. Nämä kolme ovat oppitunneilla tapahtuvan häiriökäyttäytymisen yleisimmät muodot.

6.1.2 Häiriökäyttäytyminen eri sukupuolten välillä

Tämän otsikon alla käsitellään tyttöjen ja poikien häiriökäyttäytymisen erot. Tässä tuloksessa verrataan molempia sukupuolia, että kumpi häiritsee enemmän liikuntatunnilla ja minkälaisissa muodoissa sitä esiintyy.

Pojilla ja tytöillä häiriökäyttäytyminen näkyy eri muodoissa. Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että pojilla on enemmän käytöshäiriöitä kuin tytöillä. Pojilla se ilmenee auktoriteettivastaisuutena, keskittymisvaikeutena ja aggressiivisuutena. Tämän lisäksi poikien liikuntatunnilla käytöshäiriöitä näkyy enemmän kuin tyttöjen. Liikuntatunnilla pojat kiroilevat ja heiltä puuttuu liikuntavaatteet. Toisinaan esiintyy valittamista. Luokka-asteissa tämä näkyy myös. 7-luokkalaisilla esiintyy enemmän auktoriteettivastaisuutta ja 9. luokkalaisilla enemmän aggressiivisuutta ja auktoriteettivastaisuutta kuin lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoilla. (Tranberg 2012, 53–54; Niva & Pakkanen 2013, 42–43, 45; Frilander-Paavilainen 2009, 26; Ilomäki 2011, 56.)

Tranbergin (2012, 37, 53–56) ja muiden aikaisempien tutkimusten perusteella tytöillä esiintyy enemmän passiivisia käytöshäiriöitä, jotka ilmenevät heikkona itsetuntona tai minäkäsityksenä. Tulokset ovat kuitenkin ristiriidassa keskenään, sillä Tranberg mainitsee samassa tutkimuksessa, että tytöillä ja pojilla ei olisi passiivisen häiriökäyttäytymisen määrässä eroja. Tyttöjen liikuntatunneilla esiintyy vähemmän kiroilua ja sopivien vaatteiden puuttumista sekä joskus valittamista. (Niva & Pakkanen 2013, 43.)

Tranbergin (2012, 37) tekemään tutkimukseen osallistui 401 oppilasta (191 tyttöä ja 210 poikaa), jolloin havainnoitiin liikuntatunnilla 47 % tytöistä ajattelevan, ettei pysty tekemään harjoituksia ja pojilla vastaava oli 37 %.

6.1.3 Kasvatusympäristön vaikutus

Kasvatusympäristöllä on suuri merkitys kouluikäisen käyttäytymiseen. Ympäristön vaikutus voi olla positiivinen tai negatiivinen. Tässä tutkimustuloksessa käsitellään ympäristön tekijöitä ja asioita, jotka vaikuttavat negatiivisesti käyttäytymiseen.

Kahdeksasluokkalaiset mainitsevat häiriökäyttäytymiseen johtavat syyt. Heidän mukaansa kouluhaluttomuus, väsymys, huono ryhmähenki, liian haasteelliset tehtävät ja selkeiden sääntöjen, mielenkiinnon sekä kunnioituksen puute opettajaa kohtaan lisäävät käytöshäiriöitä. (Niva & Pakkanen 2013, 50.) Ilomäen (2011, 56, 60) tutkimus osoittaa, että fyysinen perheväkivalta aiheuttaa häiriökäyttäytymistä. Pojilla se vaikuttaa enemmän kuin tytöillä ja tytöillä se aiheuttaa väkivaltaista käyttäytymistä. Lapsilla, jotka eivät asu biologisten vanhempiansa kanssa, tämä joko lisää mahdollisuutta käyttäytyä väkivaltaisesti tai ei. Kouluikäisten alkoholiriippuvuus ja huumeiden käyttö aiheuttavat käytöshäiriöitä ja lisäävät riskiä itsemurhaan.

Nuoren kehittyessä hänen käyttäytymisensä muuttuu sopeutuvaksi ja sopeutumattomaksi arjen mukaan. Lapsena ollaan tunnollisia vanhempia kohtaan, mutta nuoruudessa aletaan kapinoimaan. (Rytkönen 2013, 95.) Tämän opinnäytetyön teoreettisessa taustassa on käsitelty lasten ja nuorten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä ja siitä, miten se vaikuttaa heidän käyttäytymiseen. Tästä aiheesta on kerrottu tarkemmin luvussa 2.1. Nuoren käytös näyttää pärjäävän kavereiden keskuudessa (Rytkönen 2013, 95). Nuoret viettävät paljon aikaa koulussa ja kavereiden kanssa, ja se vaikuttaa nuoren käytökseen hyvällä tai huonolla tavalla.

6.1.4 Yhteenveto tuloksista

Tutkimustulokset esittivät, että häiriökäyttäytyminen on käyttäytymistä, mikä häiritsee toisia tai opetustilanteita. Se voi olla aggressiivista, väkivaltaista tai kiusaamista ja ilmenee kolmella eri vakavuustasolla: lievä, kohtalainen ja vakava. Yleisimmät käytöshäiriöt ovat lieviä tai kohtalaisia, ja niitä esiintyy oppi- ja liikuntatunneilla. Oppitunneilla tapahtuvaan häiriökäyttäytymiseen kuuluvat pulina, vastustus, valittelu, konflikti oppilaiden välillä, katseen harhailu, hätäily, viivyttely ja toisen tai koulun ominaisuuden tuhoaminen. Liikuntatunnilla taas määrällään, kiroillaan, samojen ystävien kanssa oleminen ja puhe, mikä häiritsee tuntien opetusta.

Tulosten mukaan pojilla on enemmän käytöshäiriöitä kuin tytöillä ja se näkyy myös liikuntatunnilla. Se ilmenee auktoriteettivastaisuutena, keskittymisvaikeutena ja aggressiivisuutena. Tytöillä esiintyy passiivista häiriökäyttäytymistä, jotka ilmenevät heikkona itsetuntona tai minäkäsityksenä. 7.-luokkalaisilla esiintyy enemmän auktoriteettivastaisuutta ja 9.-luokkalaisilla esiintyy enemmän auktoriteettivastaisuutta ja aggressiivisuutta kuin lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoilla.

Tutkimustuloksessa ilmenee myös, että fyysinen perheväkivalta vaikuttaa lasten ja nuorten käyttäytymiseen. Se vaikuttaa enemmän poikiin kuin tyttöihin. Alkoholiriippuvuus ja huumeiden käyttö lisäävät häiriökäyttäytymistä sekä itsemurhan mahdollisuutta. Kaverit, huono ryhmähenki, kouluhaluttomuus ja vaikeat koulutehtävät lisäävät käytöshäiriöitä.

6.2 Aggressiivisuus, väkivalta ja kiusaaminen kouluikäisten keskuudessa

6.2.1 Aggressiivisuutta ja väkivaltaa lisäävät tekijät

Tässä löydetty tulokset kertovat aggressiivisuudesta sekä väkivallasta ja niiden syistä. Tätä aihetta on tutkittu laajemmin eri maissa, kuten myös Suomessa. Tulokset lisäävät ymmärrystä lasten ja nuorten häiriökäyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä.

Liikanen (2012, 65) määrittelee tutkimuksessaan aggressiivisuuden tilanteeksi, jossa koetaan epäoikeudenmukaisuutta ja väärin kohtelua. Sitä ilmenee esimerkiksi oppi- ja välitunneilla. Aggressiivinen käyttäytyminen on yksilöllistä, mihin vaikuttavat emotionaaliset ja kognitiiviset tekijät (Viemerö 2009, 1027). Aggressio on energiaa, mikä antaa lapselle ja nuorelle voimaa käyttäytyä joko hyvällä tai huonolla tavalla. Monet erilaiset syyt vaikuttavat siihen, millä tavalla lapsi käyttäytyy. Huonolaatuista käyttäytymistä kutsutaankin aggressiiviseksi käyttäytymiseksi. Se ilmenee impulsiivisena toimintana tai raivokohtauksina esimerkiksi tavaroiden heittelemisenä (Rytönen 2013, 52–53).

Aggressiivisuus ja väkivalta ovat yhteydessä toisiinsa, sillä aggressiivinen käyttäytyminen aiheuttaa joskus väkivaltaa. Väkivaltaa ilmenee koulussa, perheessä ja kaverialueilla. Honkasen (2010, 83) tutkimuksessa tytöt kuvasivat fyysisen satuttamisen ja sanallisten loukkauksien kuuluvan väkivaltaan.

Aggressiivisuutta ja väkivaltaa lisääviä tekijöitä on monenlaisia. Niitä ovat esimerkiksi kulttuuri, terveydentilanne, biologiset tekijät ja persoonallisuus. Nämä tekijät vaikuttavat voimakkaimmin 9–12-vuotiailla. Aikaisempien kotimaisten sekä ulkomaisten Japanissa ja Yhdysvalloissa tehtyjen tutkimusten valossa aggressiivisuutta ja väkivaltaa aiheuttaa väkivaltaisten ohjelmien katselu sekä videopelien pelaaminen. (Viemerö 2009, 1027.) Liikkasenkin (2012, 68–69) tutkimus osoitti, että aggressiivinen käyttäytyminen johtuu erilaisista peli- ja leikki-tilanteista. Tästä johtuen lapsilla ja nuorilla on myöhemmin taipumus käyttäytyä rikollisesti. Kaikki katselijat ja pelaajat eivät kuitenkaan ryhdy väkivaltaisiksi, vaan tähän vaikuttavat aikaisemmin mainitut kognitiiviset ja emotionaaliset tekijät. (Viemerö 2009, 1027.)

Toiset psyykkiset ja fyysiset ominaisuudet vaikuttavat aggression lisääntymiseen. Psykkisiin ominaisuuksiin luetaan väsymys, tylsistyminen ja vakava tilanne perheen parissa. Fyysisiin kuuluvat esimerkiksi fyysinen voima, impulsiivisuus ja vallan tavoittelu. Aggressiivisuus on yhteydessä myös alkoholin käyttöön ja masennusoireisiin. Nuorempi ja älyllisesti heikompi käyttää enemmän aggressiivisiä toimintoja kuin vanhempi ja älyllisesti lahjakkaampi. (Viemerö 2009, 1027–1028; Liikanen 2012, 65; Rytönen 2013, 60–61).

Lapsuuden aikainen väkivalta heijastuu aikuisikään. Lepistön (2012, 63–65, 75) tutkimuksessa mainitaan, että tytöt kokevat enemmän vakavaa väkivaltaa kuin pojat, mutta lievää väkivaltaa molemmat kokivat saman verran. Lapset ja nuoret, jotka ovat kokeneet seksuaalista hyväksikäyttöä, etenkin nuorien kohdalla tämän mahdollisuus lisääntyy, koska tässä vaiheessa he aloittavat seksuaalisen kanssakäymisen. Perheväkivalta huonontaa lasten ja nuorten terveydentilaa ja ihmissuhteita. Tämä voi myös vaikuttaa, että nuori ryhtyy kiusaajaksi. Väkivalta aiheuttaa nuorille lisäksi vihantunteita, katkeruutta ja yksinäisyyttä.

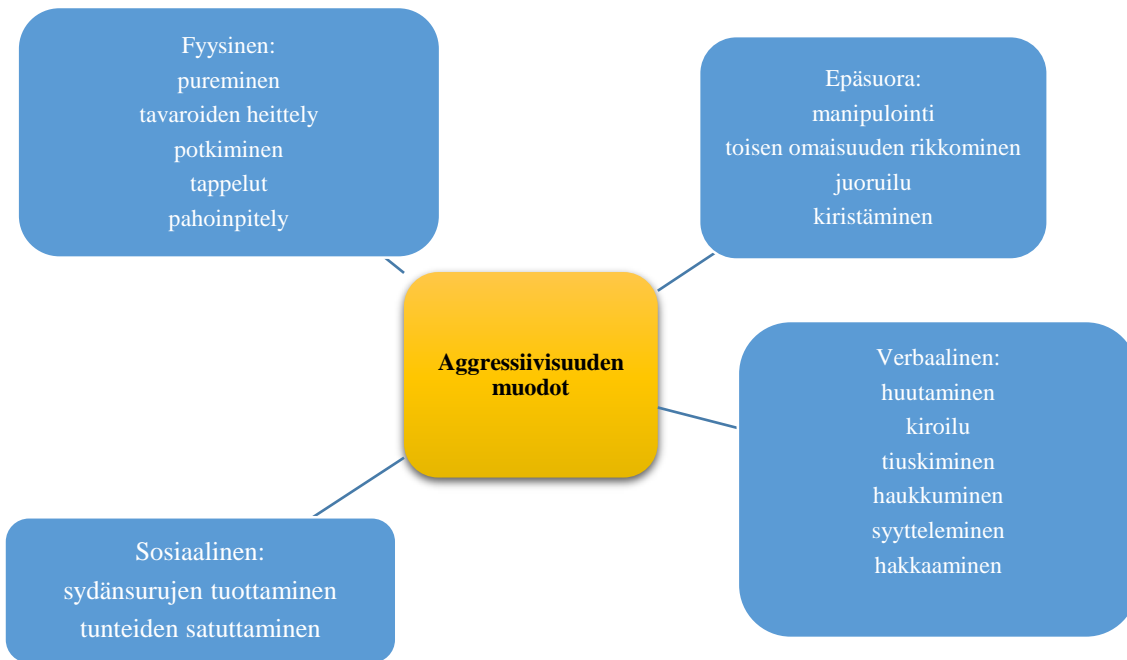
6.2.2 Aggressiivisuuden ja väkivallan eri muodot

Tutkimustulokset kertovat aggressiivisuuden ja väkivallan ilmenemismuodoista. Tulokset kertovat myös minkälaisissa tilanteissa niitä ilmenee.

Aggressiivisuus ilmenee suorana verbaalisena tai fyysisenä ja epäsuorana. Se ilmenee tilanteissa, joissa nuori kokee pettymyksen tai pulman, vastaa toisten hyökkäämiseen

tai toimii äkkipikaisesti ennalta varoittamatta. Aggressiivisuutta esiintyy eniten kouluikäisten parissa. Nuorien joukossa se kohdistuu eniten ulkopuolisiin henkilöihin eli toisin sanoen aggressiivinen käytös on valikoidumpaa. (Rytkönen 2013, 52.) Liikanen (2012, 66, 69) mainitsee tutkimustuloksessa, että riitelytilanteissa ilmenee sekä fyysistä että verbaalista aggressiivisuutta lasten mukaan. Oppilaiden yleisimpiä aggressiivisuuden muotoja ovat hyökkäävyys, ärtyisyys ja huoneessaan mököttäminen. Seuraavaksi oppilaat heittelivät esineitä, pitivät kovaa ääntä ja jättivät työt tekemättä.

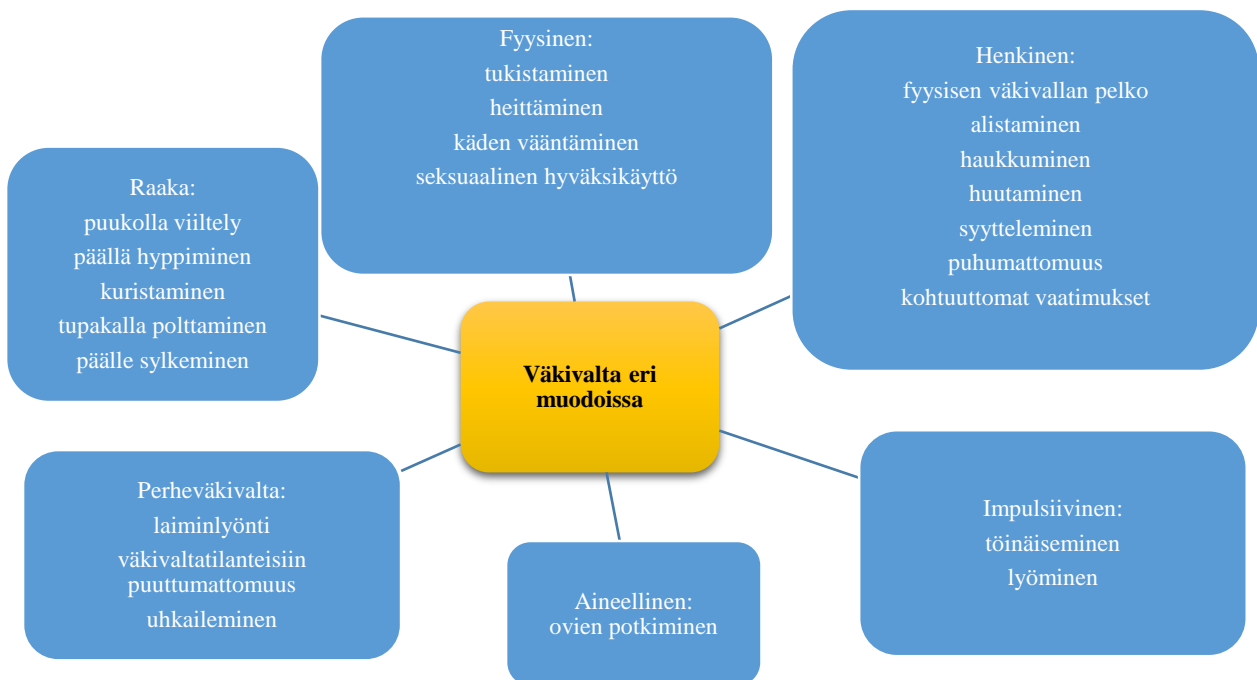
Kuvissa 4 ja 5 on kuvattu enemmän aggressiivisuuden ja väkivaltaisuuksien muotoja seuraavien tutkimusten mukaan: (Liikanen 2012, 64–65, 69; Rytkönen 2013, 49; Viemerö 2009, 1027.)

Kuva 4. Aggressiivisuuden muodot

Honkaisen (2010, 82) tutkimuksessa kerrotaan aikaisempien tutkimusten jaotelleen väkivallan neljään kategoriaan. Ensimmäinen kategoria käsittää henkisen väkivallan, mikä tapahtuu yksityisyydessä eli verbaalisenhäirinnän. Toisessa kategoriassa käsitellään henkinen väkivalta, mikä tapahtuu julkisesti eli mediahäirintä. Kolmannessa puhutaan yksityisesti tapahtuvasta fyysisestä väkivallasta eli intiimiväkivallasta. Viimeisessä mainitaan julkisessa tilassa tapahtuva fyysinen väkivalta eli joukkoväkivalta.

Nuorilla henkisenä väkivaltana näyttäytyi fyysisen väkivallan pelko. Toisin sanoen nuoret pelkäävät fyysistä väkivaltaa sen verran, että se vaikuttaa henkisesti. (Rytönen 2013, 65.) Peltosen (2011, 37–39) tutkimuksessa lasta havainnoitiin yli vuosi väkivallan kokemuksia silmällä pitäen. Tutkimuksen tulosten mukaan lasten kokema perheväkivalta ja sodassa tapahtuva väkivalta ovat yhteydessä lasten kokemaan stressiin. Suomessa on tutkittu yhden kunnan nuorten (1393 osallistujaa) kokemaa väkivaltaa. Tuloksista ilmenee, että 67 % on kokenut verbaalista aggressiota, 55 % lievää väkivaltaa ja 9 % vakavaa väkivaltaa. Tanskassa samanlaisessa tutkimuksessa saatiin seuraavanlaiset tulokset: tytöistä (1999 osallistujaa) 66 % ja pojista (1944) 56 % eivät ole kokeneet verbaalista aggressiota tai fyysistä väkivaltaa. Tytöt kokevat enemmän verbaalista aggressiota (43 % tytöt, 33 % pojat) ja lievää fyysistä väkivaltaa (9 % tytöt, 4 % pojat) kuin pojat. Vakavaa väkivaltaa kokee tytöistä 2 % ja pojista 2 %. Näiden tuloksien perusteella tytöt kokevat enemmän väkivaltaa kuin pojat. Saman tuloksen saa Ilomäki (2012) tutkimuksessaan. Kuvassa 5 näkyy väkivallan eri muodot.

Kuva 5. Väkivallan eri muodot

6.2.3 Kiusaamisen ominaispiirteet opettajien ja oppilaiden näkökulmasta

Tässä tulokset kertovat, että mitä kiusaaminen on ja sen ominaispiirteistä. Lisäksi kerrotaan kiusaamisen sukupuolten ja luokkien välisistä eroista ja paikoista, joissa sitä esiintyy.

Marttisen ja Peuran (2010, 47) tutkimustuloksien mukaan kiusaaminen on valtaepätasapainon lisäksi fyysistä satuttamista. Tällöin uhri on ala-arvoisempi kuin kiusaaja opettajien näkökulmasta. Oppilaiden näkökulmasta tarkasteltuna kiusaaminen käsittää vuorovaikutuksen, jossa kiusaaja satuttaa kiusattua ja aiheuttaa hänelle mielipahaa. Koulukiusaaminen on yhteydessä loukkaavaan viestintään ja niitä pystytään tarkastella vuorovaikutussuhteiden ja ryhmän rakenteiden ylläpitämisen näkökulmista. (Herkama 2012, 104.) Koulukiusaaminen määritellään henkiseksi ja ruumiilliseksi väkivallaksi, mikä on toistuvaa ja se kohdistetaan yhteen henkilöön. Kiusaajia voi olla yksi tai useampi. Kiusaamisen määritelmä on kuitenkin kritisoitu sen harhaanjohtavuudesta. Vakavatkin teot luetellaan kiusaamiseksi, vaikka niitä pitäisi kutsua väkivalaksi. (Mäntylä ym. 2013, 19–20.)

Koulukiusaaminen ilmenee eri muodoissa ja eri ympäristöissä. Se on yhteydessä internetissä tapahtuvaan kiusaamiseen (Karstu 2010, 43–44). Herkaman (2012, 170–171) tutkimustuloksista käy ilmi, että oppilaat käsittävät kiusaamisen pahaa mieltä aiheuttavana, mikä ilmenee fyysisenä, sanallisena ja epäsuorana. Kulmalaisen (2014, 233, 235) mukaan se voi olla myös henkistä, psyykkistä, hiljaista ja sosiaalista. Sosiaalinen kiusaaminen tarkoittaa naureskelemista ja ilkeämielisen pilailun vuorovaikutuksessa. Sosiaalinen kiusaaminen on tyypillistä tytöille, sillä siinä jätetään yksin sekä puhutaan pahaa toisista. Suorassa kiusaamisessa kiusatun kimppuun hyökätään avoimesti ja suorasti. Epäsuorassa kiusaamisessa uhri jätetään ryhmän ulkopuolelle, manipuloidaan hänen ihmissuhteitaan ja levitellään hänestä juoruja. (Hamarus, 2011, 61.) Oppilaiden mielestä jopa sisarusten välinen tappelu on kiusaamista (Silvonon 2012, 58). Kuvassa 6 on esitetty tarkemmin tuloksista ilmenneitä kiusaamisen ominaispiirteitä.

Kuva 6. Kiusaaminen ominaispiirteittäin

Karstun (2010, 37, 39) tutkimuksessa tutkittiin nuorten (1162 osallistujaa) kokemuksia internet- ja kännykkäkiusaamisesta. Tutkimustulokset osoittivat, että 47,8 % tytöistä ja pojista 31,3 % oli nähnyt toisia kiusatun internetissä ja kännykän välityksellä. Erityisluokissa esiintyi enemmän verkkokiusaamista kuin tavallisilla luokilla. Aikaisemmat tutkimukset esittävät samankaltaisia tuloksia. Tulokset osoittivat, että pojat kiusaavat enemmän kuin tytöt paikasta riippumatta. Koulussa pojista kiusasi harvemmin tai useammin 51,9 % ja tytöistä 22,9 % ja liikuntaharrastuksessa pojista kiusasi 18,5 % ja tytöistä 7,1 %. Tutkimukseen osallistui 124 oppilasta, joista 70 oli tyttöjä ja 54 poikia. (Pasanen & Pennanen 2012, 51.) Poikia kiusattiin enemmän verbaalisesti sekä fyysisesti, kun taas tyttöjen kiusaaminen otti sosiaalisen muodon (Herkama 2012, 173). Kiusaamista tapahtuu eniten välitunneilla, mutta myös oppitunneilla ja siirtymätilanteissa. 257 osallistujan vastauksista selvisi, että 75 % kiusataan usein välitunnilla, 21 % kiusataan joskus ja 4 % ei kiusata ollenkaan. 46 % prosenttia kiusataan usein siirtymätilanteissa ja 40 % joskus. Oppitunneilla kiusataan usein 42 % ja joskus 49 %. (Mäntylä ym. 2013, 34–35.)

6.2.4 Kiusaamisen vaikutukset ja seuraukset

Tulokset käsittelevät, miten kiusaaminen vaikuttaa oppilaisiin fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti ja minkälaisia seurauksia sillä on. Karstun (2010, 38) tutkimuksen tulokset osoittivat, että kiusaaminen vaikuttaa oppilaan koulumenestykseen. Tuloksissa tuli esille, että hyvien arvosanojen saaneiden joukossa on vähemmän verkkokiusaajia kuin huonojen arvosanojen saajissa. Oppilaat, joilla on huonot sosiaaliset taidot, kiusaavat enemmän kuin oppilaat, joiden sosiaaliset taidot ovat hyvät (Pasanen & Pennanen 2012, 53). Kulmalainen (2014, 238) mainitsee tutkimuksessaan, että kiusattu kerjää yksinäisyydellään kiusaamista. Kiusaajilla taas on ympärillään kavereita ja he ovat usein suosittuja. Kiusaamisella tuotetaan kiusatulle epämiellyttävä olo ja vahingoitetaan häntä (Hamarus 2011, 60). Kiusaaminen voi pahimmassa tapauksessa kärjistyä fyysiseksi pahoinpitelyksi (Konttinen 2010, 71).

6.2.5 Yhteenveto tuloksista

Tutkimustulosten mukaan aggressiivisuus ja väkivalta ovat yhteydessä toisiinsa, sillä aggressiivinen käyttäytyminen aiheuttaa joskus väkivaltaa. Niitä ilmenee koulussa, perheessä ja kaveripiirissä. Aggressiivisuutta ja väkivaltaa lisääviin tekijöihin kuuluvat kulttuuri, terveydentila, biologiset tekijät ja persoonallisuus. Nämä vaikuttavat voimakkaimmin 9–12-vuotiaisiin. Lisäksi väkivaltaisten ohjelmien katselu sekä videopelien pelaaminen lisäävät aggressiivisuutta ja väkivaltaa, mutta ei kaikkien kohdalla. Osa lasten ja nuorten fyysisistä ja psyykkisistä ominaisuuksista lisäävät aggressiota ja alkoholin käyttö ja masennusoireet ovat yhteydessä käytöshäiriöihin. Perheväkivaltaa kokeneilla lapsilla ja nuorilla on huono terveydentila ja ihmissuhteet. Tytöt kokevat enemmän vakavampaa väkivaltaa kuin pojat, mutta molemmat kokevat saman verran lievempää väkivaltaa.

Tuloksista ilmenee, että aggressiivisuuden ja väkivallan muotoja on monenlaisia ja niitä esiintyy eniten kouluikäisten keskuudessa. Aggressiivisuutta ilmenee verbaalisena, fyysisenä tai epäsuorana. Näihin luetaan esimerkiksi hyökkäävyys, ärtyisyys, ki-roilu, pahoinpitely, potkiminen, huutaminen, tappeleminen ja manipulointi. Väkivalta ilmenee henkisenä ja fyysisenä ja sitä tapahtuu yksityisyydessä sekä julkisuudessa, myös joukkueväkivaltana. Nuoret pelkäävät fyysisistä väkivaltaa, koska se vaikuttaa

henkisesti. Suomessa esiintyy enemmän perheväkivaltaa erityisesti verbaalisena aggressiona kuin Tanskassa. Tytöt kokevat enemmän verbaalista aggressiota ja lievää fyysistä väkivaltaa kuin pojat.

Tulosten mukaan koulukiusaaminen on henkistä ja ruumiillista väkivaltaa, mikä toistuu ja se kohdistuu yhteen henkilöön. Se ilmenee fyysisenä, sanallisena, epäsuorana, henkisenä, psyykkisenä, hiljaisena tai sosiaalisena. Kiusaamista esiintyy myös verkkokiusaamisena eli internetissä ja kännykän välityksellä. Erityisluokilla ilmenee enemmän verkkokiusaamista kuin tavallisilla luokilla. Kiusaamista tapahtuu eniten välitunneilla. Pojat kiusaavat enemmän verbaalisesti sekä fyysisesti kuin tytöt paikasta riippumatta. Tyttöillä kiusaamista esiintyy enemmän sosiaalisessa muodossa. Kiusaaminen vaikuttaa oppilaan koulunkäyntiin, aiheuttaa epämiellyttävän olon ja vahingoittaa kiusattua sekä pahimmassa tapauksessa voi aiheuttaa fyysistä pahoinpitelyä.

Kiusaamisen määritelmää on kuitenkin kritisoitu harhaanjohtavaksi. Opinnäytetyötä tehdessä huomattiin, että kiusaamisen määritelmää on käytetty aggressiivisissa ja väkivaltaisissa tilanteissa. Aikaisemmat tutkimukset ovat saaneet saman tuloksen.

6.3 Häiriökäyttäytymisen puuttumisen keinot

6.3.1 Koulun ja opettajien näkökulma

Tutkimustulokset käsittelevät, minkälaisia keinoja koulut ja opettajat käyttävät lasten ja nuorten häiriökäyttäytymiseen puuttumiseen. Käytöshäiriöitä tapahtuu paljon kouluympäristössä ja koulun henkilökunnan tehtävä on puuttua siihen.

Opettajat ovat puuttuneet häiriökäyttäytymiseen käyttämällä erilaisia apukeinoja saadakseen kiusaamisen loppumaan. Keinot joita käytetään, riippuvat häiriökäyttäytymisen ilmenemismuodoista ja tilanteista, missä sitä esiintyy. Karhunen (2010, 39, 41–46) esittää tutkimustuloksessaan ja aikaisempien tutkimustulosten perusteella 13 yleistä tapaa opettajan puuttua häiriökäyttäytymiseen. Tässä tuloksessa tuodaan esille näistä vain viisi apukeinoja. Opettajat käyttävät ensisijaisesti sanallista puuttumista ja eleitä osana vuorovaikutusta. Toiseksi opettaja käyttää suostuttelevaa keinoja, mutta vaihtaa suurempaan käskyyn, jos toivottua tulosta ei synny. Kolmanneksi opettaja käyttää samaa puuttumisen keinoja koko tilanteen ajan. Neljänneksi oppilaan nimeä

toistetaan sen verran, että se saa häiriökäyttäytymisen loppumaan. Viimeiseksi opettaja muistuttaa ja käskyy oppilasta käyttämällä erilaisia sanamuotoja.

Liikanen (2012, 70) haastatteli tutkimuksessaan 10 luokanopettajaa, jossa opettajat tuovat esille heidän mielipiteensä, miten häiriökäyttäytymisen voidaan puuttua. Haastattelussa yksi opettajista mainitsi, että aggressiivisen käyttäytymisen tilanteissa veisi aggressiivisen oppilaan pois luokasta ulos rauhoittumaan, mutta toinen juttelisi hänelle ensin. Kolmas opettaja on apukeinoista eri mieltä. Suurimman osan mielestä pitäisi pysyä rauhallisena tilanteessa tai hakisi avukseen toisen opettajan tai rehtorin. Tarvittaessa voidaan ottaa yhteyttä kotiin tai ilmoittaa lastensuojeluviranomaisille tai poliisille tilanteesta riippuen. Hakala (2013, 55) sai tutkimuksessaan samankaltaiset tulokset. Tilanteissa, joissa ilmenee esineisiin liittyvää kiusaamista, opettajat antavat ohjeita tavaran panemiseksi pois. Jos on tarpeen, käsky toistetaan ja perustellaan se. (Karhunen 2010, 38.) Hakala (2013, 44–45) kertoo tutkimuksessaan yksittäistapauksesta, jossa oppilas käyttäytyi aggressiivisesti. Käytöksen syy oli ikävä isää ja oppilas rauhoittui opettajan puhuttua hänelle. Hän sai kirjallisen varoituksen, mutta opettajan mukaan siitä ei ole hyötyä, vaan oppilas tarvitsisi ammattiapua hallitakseen olotilojaan ja tunteitaan.

Häiriökäyttäytymiseen puuttuminen esimerkiksi kiusaamistilanteissa aloitetaan, miten oppilas kokee kiusaamisen ja mikä on sen valtaepätasapaino (Ukskoski 2013, 361). Hamarus (2011, 65) kuvailee tutkimuksessaan kiusaamiseen puuttumista auttavan pe-rehtyminen kiusaamistilanteen rooleihin. Konttisen (2010, 56) tuloksien mukaan opettajat puhuvat oppilaille kiusaamisesta, keskustelevat kiusatun kanssa ja kiusaajalle annetaan tarvittaessa rangaistus. Opettajien ja oppilaiden vanhempien välinen yhteistyö on tehokas tapa vaikuttaa käytöshäiriöihin (Kuisma 2014, 88–89). Monet koulut ovat järjestäneet opettajille kurssseja tai koulua, missä paneudutaan enemmän keinoihin puuttua häiriökäyttäytymiseen. Yksi esimerkki näistä on vuonna 2013 järjestetty KiVa Koulu- toimenpideohjelma ja Verso -hanke (Kulmalainen 2014, 233).

Opinnäytetyötä tehdessä huomattiin, vaikka opettajat käyttävät erilaisia apukeinoja häiriökäyttäytymisen puuttumiseen, suurin osa näistä keinoista ei ole kuitenkaan riittävät, häiriökäyttäytyminen jää opettajilta huomaamatta tai niihin ei puututa. Mäntylän ym. (2013, 105) ja Kuisman (2014) tutkimusten tulokset osoittivat, että opettajien mielestä esimerkiksi kiusaamiseen ei ollut aikaa puuttua, sitä oli vaikea huomata tai

opettajalla ei ollut resursseja tai uskallusta puuttua siihen. Taustalla voi olla myös pelko vanhempien reaktioista. Opettajien puuttumista on myös rajoitettu paljon erilaisilla koulusäännöillä. Kuvissa 7 ja 8 on esitetty esimerkkejä opettajien ja oppilaiden puuttumisen keinoista.

Koulun ja opettajien näkökulma: opettajien tietojen syventäminen,

yhteinen toimintasuunnitelma, puhuttelu ja kieltäminen,

vanhempien kanssa keskustelu, rangaistukset,

Kuva 7. Koulun ja opettajien näkökulma häiriökäyttäytymisen keinoihin.

6.3.2 Oppilaiden näkökulma

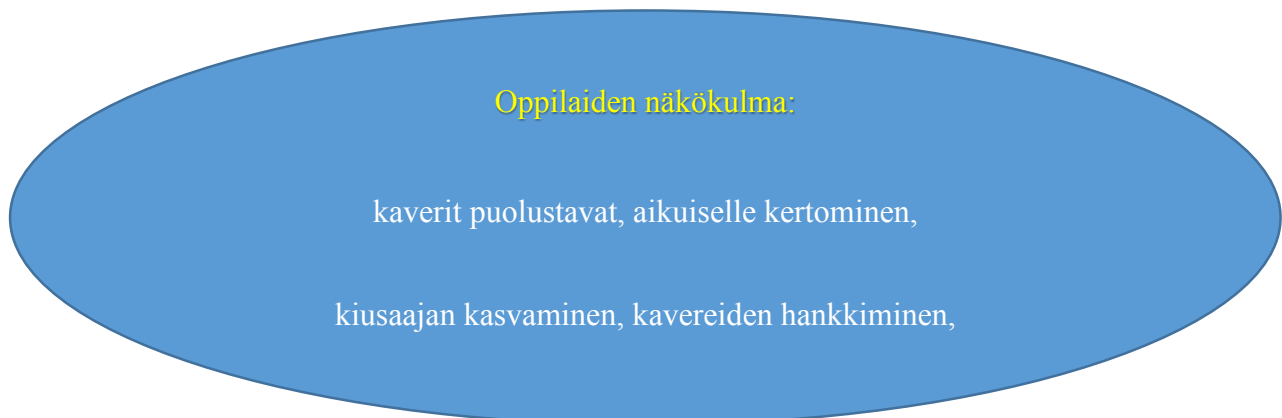
Tämän otsikon alla käsitellään oppilaiden näkökulmaa häiriökäyttäytymisen puuttumiseen. Keinoja puuttua käytöshäiriöihin on monia, koska jokainen kokee sen eri tavalla.

Herkaman (2012, 135–136) ja Kuismasen (2012, 64) tutkimuksen tuloksissa oppilaat kertoivat monista keinoista puuttua häiriökäyttäytymiseen. Oppilaiden mielestä on tärkeää selvittää kiusaamisesta yksin ja se piti kestää. Jos tämä keino ei auttanut, siitä oli hyvä ilmoittaa joko opettajalle tai vanhemmille. Vastauksista selviää, että oppilaat kertovat enemmän fyysisestä kiusaamisesta, mutta henkisestä kiusaamisesta harvemmin. Jokaisella oppilaalla on toivomus ja halu puolustautua kiusaajaa vastaan. Kiusaajan tekemisiä ei pidä hyväksyä. Kaverit auttavat kiusatun puolustamisessa, mutta tämä ei ole mahdollista, jos kiusatulla ei ole kavereita. Mutta tähän auttaa, jos sivustakatsojat alkaisivat kiusatun kavereiksi. Yhtenä keinona oppilaat näkivät myös kiusaajan ja kiusatun väliin menemisen. (Kulmalainen 2014, 237; Konttinen 2010, 62; Kuismasen 2012, 65; Silvonen 2012, 54.) Mäntylän ym. (2013, 116–117) tuloksista ilmenee, että kiusaamisesta pitäisi ilmoittaa kiusaajan vanhemmille ja ehdottaa heille yhteistapaa-

mista. Samalla haluttiin antaa kiusaajalle rangaistus, esimerkiksi jälki-istuntoa tai äärimmäisessä tapauksessa pakottamalla toiseen kouluun tai erottamalla koulusta kokonaan.

Oppilaiden mukaan aggressiivisuuden hallinnassa esimerkiksi riidellessä pyydetään anteeksi, sovitaan tai lopetetaan riita. Yhtenä keinona mainittiin rauhallinen toiminta ja tilanteesta poistuminen sekä itsehillintä. (Liikanen 2012, 73–74.)

Oppilaat ovat sitä mieltä, että opettajilla on rajalliset kyvyt puuttua esimerkiksi kiusaamiseen. Opettajilla ei ole aina motivaatiota puuttua häiriökäyttäytymiseen, ja puuttuessa keinot voivat olla väärät. Ne vain lisäävät käytöshäiriöitä. Opettajat syyttävät yleensä samaa oppilasta ilman, että ottavat selvää asioista. Vanhemmat ja poliisi tekevät koulun henkilökunnan kanssa yhteistyötä tilanteen mukaan. (Konttinen 2010, 57, 60.) Kuvassa 8, on esitetty oppilaiden näkökulma puuttumisen keinoihin.

Kuva 8. Oppilaiden näkökulma puuttumisen keinoihin.

6.3.3 Muiden keinot puuttua

Tulokset kertovat erilaisia keinoja, mitä käytetään käytöshäiriöiden puuttumiseen. Ne sisältävät perheen, ystävät, koulun ulkopuolisen ammattiavun ja eri toimenpideohjelmat tai hankkeet.

Marttusen (2013) artikkelin tulokset osoittivat, että häiriökäyttäytymiseen (ADHD) voidaan puuttua käyttämällä käyttäytymisterapeuttisia interventioita ja asianmukaista

lääkehoitoa. Hoidon tavoitteet ovat lapsen ja vanhempien välisen myönteisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen, antaa vanhemmille tukea, jotta he voisivat toimia lapsen kanssa tämän hyvää käytöstä lisäävästi ja samalla vähentää huonoa käytöstä. Lepistön (2012) tutkimuksen tulosten mukaan perhe, sukulaiset, kaverit ja vertaisryhmät ovat puuttuneet nuoren kokemaan väkivaltaan. Lisäksi ammattihenkilöstö, kuten kouluterveydenhoitaja, opettaja ja terapeutti, ovat auttaneet tilanteen selvittämisessä.

Vanhemmat puuttuvat häiriökäyttäytymistilanteisiin, mutta toisinaan se vaikuttaa vain negatiivisesti asiaan. Esimerkiksi vanhemmat soittelevat ja syyttävät toisiensa lapsia kiusaamisesta, soittavat kouluun ja pakottavat kaikkien olemaan kavereita keskenään. Kiusaamisesta tulee puhua myös kotona ja vanhempien tehtävä on kieltää sitä ja antaa rangaistuksia, jotta kiusaaminen saadaan loppumaan. (Konttinen 2010, 60–61.)

Opetusministeriön järjestämä KiVa Koulu -hanke on tarkoitettu peruskouluihin ennaltaehkäisemään kiusaamista sekä vähentämään sitä. Tämän ohjelman avulla kouluhenkilökunta saavat tietoa ja taitoa kiusaamiseen puuttumisesta. Verso -hankkeella eli toisin sanoen vertaissovittelulla ratkaistaan koulussa esiintyviä ristiriitoja. (Kulmalainen 2014, 233; Mäntylä ym. 2013, 118–119.)

6.3.4 Yhteenveto tuloksista

Tutkimustulosten perusteella opettajien puuttumisen keinot vaihtelevat tilanteesta ja käyttäytymismuodoista riippuen. Kaikilla opettajilla on omanlaisena tapa lähestyä käytöshäiriöihin puuttumista. Aikaisemmat tutkimukset mainitsevat 13 eri tapaa puuttua häiriökäyttäytymiseen. Niihin kuuluvat esimerkiksi sanallinen puuttuminen, suosittelevat keinot, suora käsky, pysyvä puuttuminen esimerkiksi opettaja käyttää samaa puuttumisen keinoa koko tilanteen ajan, oppilaan nimen toistaminen, kunnes tilanne rauhoittuu ja muistuttaminen keinot esimerkiksi oppilaille muistutetaan jatkuvasti, mitä saa tehdä ja mitä ei. Näiden lisäksi opettajat käyttävät oppilaan rauhoittamista, hänelle juttelemista, opettajan rauhallisena pysymistä, toisen aikuisen hakemista paikalle ja yhteydenottoa kotiin, lastensuojeluviranomaiselle tai poliisille tilanteesta riippuen. Tutkimustulosten mukaan opettajat antavat myös rangaistuksia esimerkiksi jälki-istuntoa.

Tuloksista kävi ilmi, että monet häiriökäyttäytymistilanteista jää huomaamatta tai niihin ei puututa opettajien kiireisen työn vuoksi tai niitä ei huomata ollenkaan tai resursien tai uskalluksen puuttumisen vuoksi. Koulusäännötkin rajoittavat opettajien valtaa puuttua häiriökäyttäytymiseen.

Tutkimustulosten mukaan oppilaat ovat sitä mieltä, että kiusaamisesta on hyvä selvittää, tai ilmoitetaan opettajalle tai vanhemmille. Fyysistä kiusaamista esiintyy enemmän oppilaiden parissa, kuin henkistä kiusaamista tai siitä ainakin kerrotaan helpommin. Kaverit auttavat kiusaamiseen puuttumisessa, mutta se on vaikeaa, jos kavereita ei ole yhtään. Anteeksi pyytäminen, oppilaan itsehillintä, riidan sovittaminen ja tilanteesta poistuminen auttavat tilanteen rauhoittumisessa. He myös odottavat, että kiusaajalle annetaan rangaistus, esimerkiksi pakotetaan toiseen kouluun tai erotetaan koulusta. Lisäksi oppilaat ovat sitä mieltä, että opettajalla ei ole motivaatiota tai resursseja tai käyttävät väärinä keinoja häiriökäyttäytymistilanteen selvittämisessä. He myös haluavat, että vanhemmat, poliisi ja koulun henkilökunta tekevät yhteistyötä.

Tulokset mainitsevat, että käytöshäiriöihin voidaan myös puuttua lääkehoidolla ja käyttäytymisterapeuttisilla interventioilla esimerkiksi ADHD. Tämä antaa vanhemmille tukea ja keinoja toimia lapsen hyvän käytöksen ylläpitämiseksi. Väkivaltatilanteissa perhe, sukulaiset, ystävät, vertaisryhmät ja ammattihenkilöstö esimerkiksi terveydenhoitaja ovat auttaneet tilanteeseen puuttumisessa. KiVa Koulu -ohjelman ja Verso -hankkeen avulla koko kouluyhteisö saa keinoja, tietoa ja taitoa puuttua lasten ja nuorten häiriökäyttäytymiseen.

6.4 Häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisy

Tutkimustulokset esittävät, miten koulu, oppilaat, vanhemmat ja ammattihenkilöstö voivat vaikuttaa häiriökäyttäytymisen ehkäisyyn. Kouluhenkilöstön tulee laatia säännöt koskien häiriökäyttäytymisen ehkäisyä ja noudattaa niitä sekä luoda yhteinen ymmärrys kaikille. Opettajien ja oppilaiden kesken on tärkeää olla hyvä vuorovaikutus, koska tällöin pystytään nimeämään asiat oikein ja keskustelemaan niistä. (Marttinen & Peura 2010, 55–56.) Tehokkaina puuttumiskeinoina pidetään kiusaamistiimejä, mitkä koostuvat koulunhenkilökunnasta, oppilaiden aktivoimista kertomaan kiusaamistilanteista varhain sekä tilanteiden seurannasta. Häiriökäyttäytymistä voidaan myös ehkäistä ryhmähengen vahvistamisella monenlaisten tutustumisleikkien avulla, mikä kehittää kouluhyvinvointia. (Mäntylä ym. 2013, 112–114, 117; Ukskoski 2013, 359.)

Aggressiivista käyttäytymistä pystytään ennaltaehkäistä keskusteluilla, anteeksipyyntöillä, rangaistuksella sekä ottamalla yhteyttä kotiin tai yhteistyötahoihin (Liikanen 2012, 75–76; Hakala 2013, 51). Opettajan tehtävä on rakentaa työrauhaa ja luoda saliliva oppimisilmapiiri sekä tutustua oppilaihin (Ukskoski 2013, 362; Hakala 2013, 48–49). Kulmalaisen (2014, 233) tutkimuksessa mainittiin, että oppilashuollon ja koulujen tehtävänä on väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen sosiaalisella, fyysisellä ja psyykkisellä turvallisuudella.

Oppilaiden rooli käytöshäiriöiden ehkäisemisessä on välttää riitoja, toisten kiusaamista ja olemalla kiltti toisia kohtaan. Liikasen (2012, 75–76) ja Hakalan (2013, 50) tutkimuksissa selvitettiin, onko neljäsluokkalaisilla lapsilla kykyä tunnistaa negatiivisia tunteita ja tilanteita, missä niitä syntyy. Vastauksien perusteella vihantuntemuksia syntyy tilanteissa, jossa toinen toimii epäoikeudenmukaisesti esimerkiksi haukkuminen ja lyöminen. Nuorten selviytymiseen vaikuttivat vahva vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa, positiiviset ajatukset ja oma aktiivisuus esimerkiksi harrastukset. Selviytymiseen ehkäisevästi vaikuttivat voimavaroja vievät asiat, väkivallan jokapäiväinen kohtaaminen ja elämän haasteet. (Lepistö 2012, 74; Lepistö 2012, 69.)

Moniammatillisella yhteistyöllä (koulu, neuvola) voidaan tukea perheitä ja vanhempia ja edistää heidän terveyttä ja samalla ehkäistä käytöshäiriöitä (Marttunen 2013). Vanhempien tulee tehdä yhteistyötä opettajien kanssa esimerkiksi ilmoittamalla oppilaan käytöshäiriöistä koululle. Koulun on hyvä tietää, jos oppilas on itsetuhoisin. (Hakala 2013, 47–48.) Huonot suhteet vanhempiin aiheuttavat nuorelle tunteiden purkautumista, itsesyytöksiä ja murehtimista (Lepistö 2012, 69). Näiden perusteella vanhempien ja lasten väliset hyvälaatuiset suhteet ehkäisevät käytöshäiriöitä. Mietittiin samalla että, vanhempien lastensa kanssa viettämä aika kehittää ja kasvattaa lasta oikeaan suuntaan ja ehkäisee myöhempää häiriökäyttäytymistä.

6.4.1 Yhteenveto tuloksista

Tuloksista selvisi, että kouluhenkilökunnalla, vanhemmilla, oppilailta ja ammattihenkilöstöllä on suuri tehtävä ennaltaehkäistä käytöshäiriöitä. Kouluhenkilöstön tekemät tiukat säännöt, hyvä vuorovaikutus, ryhmähengen vahvistaminen, rangaistus, yhteistyö vanhempien kanssa sekä turvallinen ja rauhallinen opiskeluympäristö auttavat ehkäisemään häiriökäyttäytymistä. Lisäksi kouluhenkilöstön tehtävä on estää väkivaltaa ja häirintää psyykkisellä, fyysisellä ja sosiaalisella turvallisuudella. Oppilaiden hyvä

käytös käsittää hyvät sosiaaliset suhteet, harrastukset ja tunteista puhumisen. Vanhempien hyvä käytös ja hyvät suhteet lapsiinsa kehittävät lasten ja nuorten käytöstä parempaan suuntaan. Moniammatillinen yhteistyö koulun ja perheen kanssa edistävät kouluikäisen hyvinvointia.

7 POHDINTA

7.1 Opinnäytetyön luotettavuus

Tässä opinnäytetyössä käytettiin viiden vuoden ajalta olevia tutkimuksia. Tutkimuksia etsittiin luotettavista tietokannoista eli elektronisesti Melindasta ja Medicistä sekä manuaalisesti koulun kirjastosta. Tutkimukset sisälsivät 14 pro gradua, viisi väitöskirjaa, viisi artikkelia ja kaksi tutkimusta tai raporttia. Tässä opinnäytteessä käytettiin myös kansainvälisiä tutkimuksia suomeksi sekä englanniksi, mikä vahvistaa opinnäytetyön luotettavuutta. Lisäksi saatiin apua koulun informaatikolta tutkimusten hakemiseen.

Opinnäytetyön teossa käytettiin kirjallisuuskatsausta ja metodi oli aineisto- sekä teorialähtöinen sisällönanalyysi. Työ tehtiin kirjallisuuskatsauksen ohjeiden mukaisesti ja sisällönanalyysiprosessi on selkeästi selitetty. Kaikki vaiheet kirjoitettiin paperille sekä koneelle, että mitään tärkeää tietoa ei jää huomaamatta pois. Sisällönanalyysissä saaduilla ala- ja yläluokilla on yhteys tutkimuskysymyksiin. (Ks. luku 5.8.)

Tutkimus tehtiin huolellisesti käyttämällä omia sanoja, kuvia ja taulukoita (kunnioitettiin aineistojen tekijöiden oikeuksia). Kuvat ja taulukot selkeyttävät työtä tekstin lisäksi ja antavat enemmän tietoa aiheesta ja lisäävät ymmärrystä.

Aihe on rajattu olennaisiin asioihin eli peruskouluikäisiin. Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli etsiä tietoa lasten ja nuorten häiriökäyttäytymisestä, joten tuotiin esille eri näkökulmia aiheeseen liittyen. Tämä tekee opinnäytetyöstä monipuolisemmaksi ja luotettavammaksi.

Opinnäytetyön luotettavuutta lisää, koska tekijöitä on kaksi. Opinnäytetyöhön tietoa etsittiin yhdessä ja samalla tuotiin esille omia ajatuksia ja kehittämisehdotuksia työn onnistumiseen. Kaksi tekijää varmistaa, että tutkimusten valinta, käsittely sekä sisältö ovat päteviä (Johansson 2007, 6). Työ tehtiin rauhallisesti ja huolellisesti oman aika-
taulun mukaisesti.

Opinnäytetyön luotettavuutta heikentää se, on että työ on tekijöiden ensimmäinen kirjallisuuskatsaus. Lisäksi tekijät asuivat eri paikkakunnilla, joten tapaamisia ei ollut niin usein. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut opinnäytetyön tekoon niin paljon.

7.2 Johtopäätökset ja hyödynnettävyys

Tutkimuksen tekijän tehtävä kuuluu analysoida tulokset ja tehdä saaduista tuloksista omat tulkinnat. Analysoidut tulokset eivät kerro tutkimuksen tuloksista. Tutkija miettii tulosten tarkoitusta ja laajempaa merkitystä tutkimuksen kannalta. (Hirsjärvi ym. 2010, 229–230.) Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella päätyttiin seuraaviin johtopäätöksiin:

- Häiriökäyttäytyminen on käyttäytymistä, mikä häiritsee toisia tai opetusta. Se ilmenee aggressiivisuutena, väkivaltana tai kiusaamisena ja ilmenee kolmella eri vakavuustasolla. Yleisemmät käytöshäiriöt ovat lieviä tai kohtalaisia ja niitä esiintyy oppi- ja liikuntatunneilla. Yleisimmät häiriökäyttäytymisen ilmenemismuodot ovat tappelu, varastelu, toisten uhkaaminen, laiskuus, kiroilu, valittelu ynnä muuta.
- Pojilla esiintyy enemmän käytöshäiriöitä kuin tytöillä.
- Kulttuuri, terveydentila, biologiset tekijät, fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet, alkoholin käyttö, masennusoireet ja perheväkivalta lisäävät aggressiivisuutta ja väkivaltaa. Tytöt kokevat enemmän verbaalista aggressiota ja lievää fyysistä väkivaltaa kuin pojat.
- Aggressiivisuutta ja väkivaltaa esiintyy enemmän kouluikäisten keskuudessa. Sitä esiintyy verbaalisena, fyysisenä tai epäsuorana (esimerkiksi potkiminen, tappeleminen, kiroilu). Väkivallan ilmenemismuotoja ovat henkinen ja fyysinen väkivalta ja sitä tapahtuu yksityisyydessä sekä julkisuudessa, myös joukkueväkivaltana.
- Koulukiusaamista on tutkittu paljon ja sitä esiintyy eniten välitunnilla. Pojat kiusaavat verbaalisesti sekä fyysisesti enemmän kuin tytöt. Kiusaamista esiintyy fyysisenä, sanallisena, epäsuorana, henkisenä, psyykkisenä, hiljaisena tai sosiaalisena. Sitä voi esiintyä myös verkon välityksellä eli internetissä tai kännykän kautta.
- Kiusaaminen aiheuttaa epämiellyttävän olon ja vaikuttaa oppilaan koulumesteytykseen.

- Opettajat käyttävät erilaisia puuttumiskeinoja eri tilanteissa häiriökäyttäytymisen muodoista riippuen. Joskus se voi jäädä huomioimatta tai vähien resursien vuoksi puuttumatta.
- Oppilaat haluavat selvittää kiusaamisen yksin tai toisessa tapauksessa ilmoittaa opettajalle. Fyysistä kiusaamista esiintyy enemmän kuin henkistä.
- Käytöshäiriöihin voidaan puuttua lääkehoidolla ja käyttäytymisterapeuttisilla interventioilla esimerkiksi ADHD.
- KiVa Koulu -ohjelman ja Verso -hankkeen avulla pystytään puuttua lasten ja nuorten häiriökäyttäytymiseen.
- Häiriökäyttäytymistä voidaan ennaltaehkäistä kouluhenkilöstön, vanhempien, oppilaiden ja muiden ammattihenkilöiden avulla. Tämä onnistuu tiukkojen sääntöjen, hyvän vuorovaikutuksen, rangaistusten ja ryhmähengen vahvistamisen kautta.

Tässä opinnäytetyössä on käsitelty yleisesti lasten ja nuorten häiriökäyttäytymistä. Tutkimus antaa laajemmin tietoa häiriökäyttäytymisen tunnistamisesta, eri muotojen ilmenemisestä, siihen puuttumisesta sekä sen ennaltaehkäisystä. Sairaanhoidaja kohtaa työssään eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia potilaita, joihin myös lapset ja nuoret kuuluvat. Sairaanhoidajat työskentelevät eri työpaikoissa ja hoitavat peruskouluikäisiä. Opinnäytetyö hyödyttää eniten sairaanhoitajia, jotka ovat tekemissä lasten ja nuorten kanssa. Lisäksi tutkimus antaa perustietoa lasten ja nuorten kasvatuksesta ja kehityksestä. Se myös auttaa hoitajia kiinnittämään huomion tietynlaisiin asioihin hoitaessaan kouluikäisiä, esimerkiksi väkivaltaista nuorta. Opinnäytetyötä pystyy hyödyntämään hyvin moniammatillisessa yhteisössä esimerkiksi terveyskeskuksissa, lasten poliklinikalla, lasten psykologian ja neurologian osastoilla, perhekodissa, lasten ja maahanmuuttajien koulutuksessa, peruskoulussa, ammattikoulussa, (lähihoitaja), ammattikorkeakoulussa, ja terveyden- sekä sairaanhoidajan työssä.

Opetusmateriaali ja opinnäytetyö lähetetään sähköisessä muodossa kouluvirastolle, Kymenlaakson keskussairaalan lasten neurologian osastolle (Carea), Kymenlaakson ammattikorkeakoulun lasten ja nuorten hoitotyön opettajalle ja Langinkosken koululle (yläkoulu). He voisivat käyttää materiaaleja hyödyksi työssään ja kohdatessaan käytöshäiriöisiä lapsia ja nuoria.

7.3 Jatkoehdotukset

Opinnäytetyötä tehdessä huomattiin, että lasten ja nuorten häiriökäyttäytymistä on tutkittu paljon, muttei tasapuolisesti. Häiriökäyttäytymisen syistä on kerrottu paljon mielenterveyden näkökulmasta, muita syitä on tutkittu vähemmän. Lisäksi käytöshäiriöiden eri ilmenemismuodoista on kerrottu kaikista eniten kiusaamisesta, muita ei huomioida paljon. Huomattiin, että aggressiivisuuden ja väkivallan sijaan käytetään kiusaamista. Aikaisemmissa tutkimuksissa on kerrottu vain häiriökäyttäytymiseen puuttumisesta sekä sen ennaltaehkäisystä, mutta ei kerrota, minkälaista apua annetaan uhrielle. Ei löydetty tutkimuksia, jotka olisivat maininneet kiusaamiseen vaikuttavia tai lisääviä tekijöitä. Jatkoehdotuksista nousi esille seuraavia ajatuksia:

- Tulisi tutkia lisää häiriökäyttäytymisen syistä, ei pelkästä psyykkisestä näkökulmasta.
- Tulisi tutkia yleisesti kouluikäisten parissa esiintyvää aggressiivisuutta ja väkivaltaa.
- Tulisi etsiä kiusaamiseen vaikuttavia ja lisääviä tekijöitä.
- Tulisi tutkia perheväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten selviytymistä ja sitä, minkälaisia apukeinoja heille tarjotaan.
- Tulisi tutkia syitä Suomessa yleisesti esiintyvään perheväkivaltaan ja verrata tuloksiin muihin pohjoismaihin.
- Tulisi kehittää erilaisia mittareita häiriökäyttäytymisen tunnistamiseen (ks. liite 2. Opetushallituksen tekemä käyttäytymisen testi).

7.4 Omat ajatukset

Oppilailla on nykyään liian paljon valtaa ja osa käyttää sitä hyväkseen. Vanhemmat eivät saa kotona lapsilleen kuria. Opettajat ovat voimattomia asian edessä, eikä heillä ole tarpeeksi resursseja tai oikeuksia tehdä asialle mitään. On säädetty opettajien toimintaa koskien paljon lakeja, että mitä he voivat tehdä tai eivät voi tehdä. Tämä vaikuttaa, miten opettajat suhtautuvat eri tilanteisiin. Nykyisillä keinoilla voidaan saada hyviä tuloksia aikaan, mutta toiset keinot eivät tehoa tai ovat vääränlaisia. Kun lapsi syntyy perheeseen, ei ole vain perheen tehtävä kasvattaa lasta, vaan kaikkien suomalaisten. Esimerkiksi jos aikuinen huomaa alaikäisen lapsen juovan alkoholia tai polttavan tupakkaa, tulisi hänen ilmoittaa siitä jollekulle aikuiselle tai viranomaiselle.

LÄHTEET

Teoreettisessa taustassa käytetyt lähteet

Cacciatore, R. 2009. Kapinakirja.. Aggressiokasvattajan käsikirja - koululaisesta aikuiseksi. Helsinki: Väestöliitto.

Cacciatore, R. 2010. Aggression portaat. Opetusmateriaali kouluille. 2. painos. Helsinki: Opetushallitus & Väestöliitto.

Fjöd, S., Mansikka, L., Ahonen M., Ahonen J., Kaltiala-Heino R. 6/2008. Oppilaan aggressiiviseen käyttäytymiseen puuttuminen. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin julkaisu, 6/2008. Tampereen yliopistopaino. Saatavuus: <http://www.pshp.fi/download.aspx?ID=1527&GUID=%7B8756806F-D479-4F84-8248-6EC1BC8AC654%7D> [viitattu 17.12.2014].

Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 2008. Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä. UKK-instituutin julkaisuja. Päivitetty 15.12.2014. Saatavissa: http://www.ukkinstituutti.fi/ammattilaisille/terveysliikuntasuositukset/lasten_ja_nuorten_liikuntasuositukset [viitattu 31.1.2015]

Haapasalo, I. 2007. Koulukiusaaminen ja nuorten oireilu. Entisen Vaasan läänin alueen suomen- ja ruotsinkielisten koulujen oppilaiden vertailua perusopetukseen 8. ja 9. luokilla. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. [viitattu 16.12.2014].

Hamarus, P. 2006. Koulukiusaaminen ilmiönä. Yläkoulun oppilaiden kokemuksia koulukiusaamisesta. Tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Saatavuus: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13307/9513926966.pdf?sequence=1> [viitattu 16.12.2014].

Hamarus, P. 2012. Haukku haavan tekee. Puututaan yhdessä kiusaamiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hamarus, P., Kanervio P., Länden L. & Pulkkinen, S. 2014. Huuto! Lasten ja nuorten hyvinvoinnin puolesta. Opettajan ääni. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Heikkilä, P. & Rautiainen H. 2010. Uni osana jääkiekkoilevien poikien terveyttä ja suorituskykyä. Pro gradu -tutkielma. Terveystieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25462/URN%3ANBN%3Afi%3Ajyu-201010072966.pdf?sequence=1> [viitattu 5.2.2015].
- Honkatukia, P. & Kivivuori, J. 2006. Nuorisorikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos; Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura; Nuorisosiain neuvottelukunta. Helsinki
- Huttunen, M. 2013. Lasten ja nuorten käytöshäiriö. Terveyskirjasto. Duodecim. Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00382 [viitattu 5.1.2015].
- Hyvät tavat 2012. Ytyä opiskeluun. Edu.fi internetsivut. Saatavissa: http://www.edu.fi/ammattikoulutus/opinto-ohjaus/ytya_opiskeluun/hyvät_tavat [viitattu 5.1.2015].
- Jokela, E. & Pruuki H. 2010. Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. PTK-poikien ja tyttöjen keskus ry. Helsinki: LK- kirjat/ Lasten Keskus Oy.
- Keltikangas-Järvinen L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WSOY.
- Kirves, L. & Stoor- Genner M. 2010. Kiusaavatko pienetkin lapset? Helsinki: Manneheimin Lastensuojeluliitto & Folkhälsan.
- Kokkonen, M. 2010. Ihastuttavat, vihasuttavat tunteet. Opi tunteiden säätelyn taito. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kouluterveyskyselyn tulokset. Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden hyvinvointi 2004/2005–2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen internetsivut. Saatavissa: http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/ktkysely_kokoomaa_2004_2013_pk.pdf [viitattu 2.1.2015].

Kuronen J. & Lukkari, H. 2013. Pää tyynyyn illalla, ei pulpettiin päivällä! Tutkimus kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisten nukkumistottumuksista ja niiden yhteydestä koulu-maailmaan. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Oulun yliopisto. Saatavissa: herkules.oulu.fi/thesis/nbnfioulu-201401241059.pdf [viitattu 4.2.2015]

Laitila, M. 2013. Mielenterveys- ja päihdetyö osana kunnan hyvinvointia. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110524/URN_ISBN_978-952-245-886-5.pdf?sequence= [viitattu 8.11.2014].

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lesojeff, H., Purjo, T., Tervahauta, M. & Videnoja, K. 2013. Kasvatus arvoihin – arvoa kasvatukseen. Helsinki: Non Fighting Generation.

Nilsson, M. E.2011. Lapsen henkinen kaltoinkohtelu lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalitetdelaitos. Helsingin yliopisto.

Nuoret ja ehkäisevä työ. Lastensuojelun käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen internetsivut. Saatavissa: <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu/ehkaisevan-tyon-toteuttaminen/nuoret-ja-ehkaiseva-tyo#otsikko6> [viitattu 1.1.2015].

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Nurmi, J.-E., Ahonen, T., Lyytinen, P., Lyytinen, H., Pulkkinen, L. & Ruoppila I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nurmi, P. 2013. Lapsen ja nuoren viha. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Nurmiranta, H., Leppämäki, P. & Horppu, S. 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. 2.painos. Helsinki: Kirjapaja

Purjo, T. & Tervahauta, M. 2014. Nuorten väkivallattomuuskasvatus. Tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta. Helsinki: BoD - Books on Demand.

Salmivalli, C. 2010. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salmi, V. 2012. Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2012. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 113. Helsinki: Hakapaino Oy. Saatavissa: http://www.optula.om.fi/material/attachments/optula/julkaisut/tutkimustiedonantoja-sarja/CVAKVdrHD/tta_113_Salmi.pdf [viitattu 4.2.2015].

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisselma 2012 – 2015. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. Sosiaali- ja terveysministeriön internetsivut. Päivitetty 15.1.2014. Saatavissa: http://www.stm.fi/vireilla/kehittamishjelmat_ja_hankkeet/kaste [viitattu 2.2.2015].

Suomalaisten ravitseminen ja ruokailu. Kouluikäiset. THL internetsivut. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitseminen/ravitseminen/suomalaisten-ravitseminen-ja-ruokailu/kouluikaiset> [viitattu 20.1.2015].

Tarsa, J. 2011. ”Minusta tuntuu, että koulu on nykyisin vaan koulu, että kasvatusta on jäänyt johonki pimentoon”. Kouluikäisten lasten vanhempien käsityksiä koulun kasvatusta- ja opetustyön suhteesta. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta. Lapin yliopisto. Saatavissa: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/72418/JaanaTarsa.gradu.pdf?sequence=1> [viitattu 4.2.2015].

THL. 2014. Lasten ja nuorten käyttöhäiriöitä voidaan ehkäistä ja hoitaa. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos internetsivut. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/-/lasten-ja-nuorten-kaytoshairioita-voidaan-ehkaista-ja-hoitaa> [viitattu 20.1.2015].

Viljamaa, J. 2014. Kuka täällä oikein määrää. Lapsiperheen kasvatuskirja. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt lähteet

Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Johansson, K. 2007. Kirjallisuuskatsaukset – huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Teoksessa Johansson, K., Axelin A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.). Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja. A:51/2007, 3,6.

Kontio, K. & Johansson, K. 2007. Systemaattinen tarkastelu alkuperäistutkimuksien laatuun. Teoksessa Johansson, K., Axelin A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.). Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja. A:51/2007, 101.

Kylmä J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Käärinen, M. & Lahtinen, M. 2006. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimustiedon jäsentäjänä. Hoitotiede 1/2006, 7–45.

Leino-Kilpi, H. 2007. Kirjallisuuskatsaus – tärkeää tiedon siirtoa. Teoksessa Johansson, K., Axelin A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.). Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja. A:51/2007, 2.

Mäkinen, O. 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Helsinki: Tammi.

Pudas-Tähkä, S-M. & Axelin, A. 2007. Teoksessa Johansson, K., Axelin A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.). Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja. A:51/2007, 47, 49-50.

Stolt, M. & Routasalo, P. 2007. Teoksessa Johansson, K., Axelin A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.). Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja. A:51/2007, 68.

Tuomi, J. 2007. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Tutkimustuloksiin käytetyt lähteet

Manuaalinen haku

Frilander-Paavilainen, E-L. 2009. Lasten ja nuorten terveys- ja tapakäyttäytyminen Etelä-Kymenlaakson kunnissa. Tutkimuksia ja raportteja. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Hamarus, P. & Kaikkonen, P. 2011. Kiusaamisen määritelmät ja määrittely. Kasvatus. Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja 1/2011, 58–68.

Kulmalainen, T. 2014. Symbolinen väkivalta virallisen ja epävirallisen koulun rakenteissa. Etnografinen analyysi sosiaalisesta kiusaamisesta ja tyttöjen kaverisuosiosta yläkoulussa. Sosiologia 3/2014, 352–366.

Ukskoski, T. 2013. Kohti kouluhyvinvoinnin yhteisöllistä asiantuntijuutta - Koulukiusaamisen ehkäisemisen interventio perusopetuksessa. Kasvatus. Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja 4/2013, 225–241

Elektroninen haku

Hakala, H. 2013. Aggressiivisen käyttäytymisen kohtaaminen opettajan työssä. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Helsingin yliopisto, Terkko. Medic – kotimainen terveystieteellinen tietokanta. Terkon internetsivut. Saatavissa: <http://www.terkko.helsinki.fi/medic-tietokanta> [viitattu 13.3.2015].

Herkama, S. 2012. Koulukiusaaminen: Loukkaavat vuorovaikutusprosessit oppilaiden vertaussuhteissa. Väitöskirja. Humanistinen tiedekunta. Jyväskylän yliopisto.

Honkanen, P. 2010. Levottomat Tuhkimot. Etnografinen tutkimus nuorten tyttöjen suhtautumisesta väkivaltaan. Levottomat Tuhkimot - tyttöväkivaltaprojektin keskusteluryhmässä. Pro gradu -tutkielma. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto.

Ilomäki, E. 2012. Conduct disorder among girls: violent behavior, suicidability and comorbidity. A study of adolescent inpatients in Northern Finland. Väitöskirja. Kliinisen lääketieteen laitos. Oulun yliopisto.

Kansalliskirjasto. Melinda - kirjastojen yhteistietokanta. Kansalliskirjaston internetsivut. Saatavissa: <http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/linna/linda.html> [viitattu 13.3.2015].

Karhunen, M. 2011. "Nyt huomio tännepäin." Opettajien puuttuminen oppilaiden ei-toivottuun käyttäytymiseen alkuopetuksen tehtävänantotilanteissa. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Karstu, E. 2010. Virtuaaliajan vitsaus. Yläkoululaisten kokemuksia internet- ja kännykkäkiusaamisesta. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Konttinen, T. 2010. "Kiusaamisen lopettamiseen vaikuttavat eniten koulukaverit." Koulukiusaamiseen puuttuminen seitsemäsluokkalaisten näkökulmasta. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto.

Kuisma, A. 2014. Opettajan mahdollisuudet vaikuttaa oppilaan haasteelliseen käytökseen alakoulussa. Vaihtoehtoja etsimässä. Pro gradu -tutkielma. Opettajankoulutus laitos. Jyväskylän yliopisto.

Kuismanen, R. 2012. Kiusaamiseen puuttuminen tyttöjen ryhmäkäyttäytymisessä. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalitutkimuksen laitos. Tampereen yliopisto.

Lepistö, S. 2010. Nuorten kokema perheväkivalta. Malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä. Akateeminen väitöskirja. Lääketieteellinen tiedekunta. Tampereen yliopisto.

Liikanen, M. 2012. "Hänen ei olisi tarvinnut potkaista opea sääreen." Luokanopettajien ja neljäsluokkalaisten käsityksiä aggressiivisuudesta, sen hallinnasta ja ennaltaehkäisystä. Pro gradu -tutkielma. Opettajankoulutus laitos. Jyväskylän yliopisto.

Marttinen, S. 2010. Koulukiusaaminen osana luokan toimintakulttuuria. Pro gradu -tutkielma. Opettajankoulutus laitos. Jyväskylän yliopisto.

Marttunen, M. & Von der Pahlen, B. 2013. Päihdehäiriöiden kehittymistä voidaan ehkäistä. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 19/2013. Saatavissa: http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/uusinnumero?p_p_id=Article_WAR_DL6_Articleportlet&p_p_lifecycle=0&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_p_frompage=uusinnumero&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_viewType=viewArticle&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_tunnus=duo11263 [viitattu 23.4.2015].

Mäntylä, N., Kivelä, J., Ollila, S. & Perttola, L. 2013. Pelastakaa koulukiusattu! - koulun vastuu, puuttumisen muodot ja ongelmat oikeudellisessa tarkastelussa. Tutkimus. Tutkimusjulkaisu -sarjan julkaisu nro 70. KAKS- Kunnallisalan kehittämissäätiö. Saatavissa: <http://www.kaks.fi/sites/default/files/Tutkimusjulkaisu%2070.pdf> [viitattu 23.4.2015].

Niva, M. & Pakkanen, K. 2013. Oppilaiden häiriökäyttäytyminen yläkoulun liikuntatunneilla. Pro gradu -tutkielma. Liikuntatieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Pasanen, E. & Pennanen, M. 2012. 5.-6.-luokkalaisten oppilaiden sosiaaliset taidot ja kiusaaminen koulussa ja liikuntaharrastuksessa. Pro gradu -tutkielma. Opettajankoulutus laitos. Jyväskylän yliopisto.

Peltonen, K. 2011. Children and violence. Nature, consequences and intervention. Väitöskirja. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö.

Rytkönen, M. 2013. Kehityskulkuja ja väliintuloja. Ekologinen näkökulma vakavan väkivallanteon tehneiden nuorten sosioemotionaaliseen terveyden kehitykseen. Väitöskirja. Hoitotieteiden laitos. Itä-Suomen yliopisto.

Salo, A. & Takalo, M. 2014. KiVa koulu-ohjelma ja Vaakamalli-koulutus: opettajien kokemuksia koulukiusaamisen ehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta. Pro gradu -tutkielma. Opettajankoulutus laitos. Jyväskylän yliopisto.

Silvonen, M. 2012. Itsepuolustusharjoittelun mahdollisuudet koulukiusaamisen vähentämisessä. Pro gradu -tutkielma. Liikuntatieteen laitos. Jyväskylän yliopisto.

Tranberg, V.-M. 2012. Keskittymisvaikeuksia, passiivisuutta ja sitoutumattomuutta - Häiriökäyttäytyminen liikunnanopetuksessa Paimion yläkoulun ja lukion oppilailla. Pro gradu -tutkielma. Liikuntatieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto

Viemerö, V. 2009. Väkivaltaiset pelit lisäävät aggressiivisuutta. Lasten ja nuorten väkivaltainen käytös on monien syiden summa. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 10/2009. Saatavissa: http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/arkistop_p_id=Article_WAR_DL_Articleportlet&p_p_action=1&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&viewType=viewArticle&tunnus=duo98037 [viitattu 23.4.2015].

Tutkimustaulukot

Manuaalinen

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
<p>Frilander-Paavilainen, E.-L.</p> <p>Lasten ja nuorten terveys- ja tapakäyttäytyminen Etelä-Kymenlaakson kunnissa.</p> <p>Kysely peruskoulun 4.-6.-luokan oppilaille.</p> <p>2009.</p> <p>Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Nro. 55.</p> <p>Tutkimuksia ja raportteja.</p>	<p>N=2894 4.-6.-luokkalaista (n=1124 oppilasta vastasi kyselyyn).</p> <p>Aineisto saatiin sähköisellä kyselyllä, joka oli strukturoitu.</p>	<p>Tarkoitus on kuvata, millainen on peruskoulujen ala-asteella olevien oppilaiden terveys- ja tapakäyttäytyminen.</p> <p>Tavoite on edistää peruskouluikäisten tapa- ja terveyskäyttäytymistä.</p> <p>Hanke oli osana Etelä-Kymenlaakson peruskoulujen ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulun terveysalan yhteistä "Terveys- ja tapakäyttäytymishanketta, mikä pidettiin vuosina 2007-2009.</p>	<p>Tuloksista selvisi, että suurin osa oppilaista pitää koulusta, vaikka noin puolen mukaan koulu-tehtävien määrä on sopiva. Samalla ympäristö koetaan rauhallisena. Opettajan kanssa on helppoa tehdä yhteistyötä, mutta noin kolmannes pitää opettajia epäoikeudenmukaisina. Oppilaat auttavat toisiaan tehtävien teossa, mutta kotoa tukea ei toisinaan saada. Kotona ei ole rauhallista eivätkä kaikkien oppilaiden vanhemmat valvo läksyjen tekoa.</p> <p>Oppilaat kunnioittavat toisiaan ja kiusaamista esiintyy hieman enemmän (20%) koulussa kuin vapaa-ajalla. Yleisimmät kiusaamismuodot ovat yksin jättäminen ja haukkuminen. 82%:lla oppilaista on kavereita, mutta myös oppilaita, joilla ei ole yhtään. Toinen oppilas tai aikuinen puuttuvat kiusaamiseen. Noin puolien oppilaiden mukaan opettajat eivät näe tilanteita, joissa kiusataan. Samalla toivotaan vanhempien ottoa mukaan, kun kiusaamisesta puhutaan.</p> <p>Oppilaiden mukaan heidän terveys on hyvä ja he ovat iloisia. Tytöt käyttävät enemmän internetiä kuin pojat, yleisesti sitä käytetään pari tuntia päivässä esimerkiksi pelaten. Pojat viettävät internetin ääressä enemmän aikaa. Yleisesti nukutaan 8-10 tuntia ja alkoholia kokeillaan useammin kuin tupakkaa. Päihteiden haitat tunnustetaan, mutta osa oppilaista (33%) juo itsensä humalaan ja kokeilee huumeita. Suurin osa syö hyvin ja pojat syövät tyttöjä enemmän makeisia. Oppilaat huolehtivat hygieniastaan hyvin. Kuitenkin puolet pojista pesevät hampaansa kerran päivässä eikä monikaan oppilaista pidä huonettaan siistinä. Samalla koulun tiloja pidetään likaisina.</p>
<p>Ukskoski, T.</p> <p>Kohti kouluhyvinvoinnin yhteisöllistä asiantuntijuutta- Koulukiusaamisen ehkäisemisen interventio perusopetuksessa.</p> <p>4/2013.</p> <p>Kasvatus.</p> <p>Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja</p>	<p>N=44 osallistujaa n=2 peruskoulusta vuosina 2009–2010.</p> <p>Toiminta- ja tapaus-tutkimus, missä käytettiin sisälönanalyysiä.</p> <p>Tutkimusaineisto kerättiin ryhmäkeskusteluiden ja haastatteluiden kautta.</p>	<p>Tarkoitus on tutkia, kehittää ja edistää oppilaiden hyvinvointia ja ehkäistä kiusaamista henkilöstön täydennyskoulutuksella.</p>	<p>Koulutuksen alkupuolella henkilöstöllä on samanlaisia kokemuksia koulukiusaamisesta peruskoulussa.</p> <p>Toisessa vaiheessa osallistujien ymmärrys kiusaamiseen ja hyvinvointiin laajenee sekä sitoudutaan uusiin ja kaikille yhteisiin käytänteisiin. Viimeisessä vaiheessa ymmärrys kiusaamiseen ja hyvinvointiin on syvempää ja laajempaa kuin alkupuolella. Lisäksi asenne ja näkökulma muuttuvat kiusaamisesta hyvinvointiin.</p>

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
<p>Kulmalainen, T.</p> <p>Symbolinen väkivalta virallisen ja epävirallisen koulun rakenteissa.</p> <p>Etnografinen analyysi sosiaalisesta kiusaamisesta ja tyttöjen kaverisuusiosta yläkoulussa</p> <p>3/2014. Sosiologia</p>	<p>N=2 seitsemäsluokkalaisille tehtyä kyselyä, joihin osallistui n=67 ja n=61.</p> <p>Haastateltiin n=32 tyttöä.</p> <p>Samalla aineistona käytettiin etnografista havainnointia-aineistoa.</p> <p>Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla.</p>	<p>Tarkoitus on etsiä tietoja tyttöjen kaverisuusiosta ja koulukiusaamisesta yläkoulussa.</p>	<p>Koulukiusaamista tapahtuu koulun virallisella ja epävirallisella tasolla. Se liittyy kaverisuusiin ja lajittelee symbolisen väkivallan avulla oppilaat suosittuihin ja ei-suosittuihin. Ei-suositun ryhmän oppilaita usein kiusataan esimerkiksi kaveripiiristä ja ryhmätöistä poissulkemisella. Kiusaamista esiintyy useimmissa kouluissa ja siihen yritetään puuttua erilaisten toimenpiteiden avulla esimerkiksi vuonna 2013 käytössä ollut KiVa Koulu - ohjelma ja Verso - hanke. Lisäksi kyselyn perusteella tehokkain tapa lopettaa kiusaaminen on, että kiusaaja vastustetaan yhdessä kavereiden kanssa. Tämä ei kuitenkaan onnistu, jos kiusatulla ei ole kavereita. Yksinäinen oppilas joutuukin usein kiusaamisen kohteeksi. Kiusaamisen kriteerit tiedetään, mutta samalla hyväksytään -> ne kuuluvat symbolisen väkivallan mekanismeihin.</p>

Elektroninen

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
<p>Viemerö, V.</p> <p>Väkivaltaiset pelit lisäävät aggressiivisuutta.</p> <p>Lasten ja nuorten väkivaltainen käytös on monien syiden summa.</p> <p>2009. Åbo Akademi.</p> <p>Psykologian laitos.</p> <p>Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim.</p> <p>Artikkeli</p>	<p>Kouluikäiset lapset ja nuoret.</p> <p>Aineiston analysoinnissa käytetty aineistolähtöistä analyysiä.</p>	<p>Etsiä tietoa, miten väkivaltaiset pelit vaikuttavat lasten ja nuorten aggressiivisuuteen.</p>	<p>Väkivaltaa sisältäviä pelejä pelaavista lapsista noin 20 % on taipumus käyttäytyä rikollisesti varhaisessa aikuisiässä. Eniten pelejä pelaavilla lapsilla ja nuorilla on heikko itsekontrolli, mikä johtaa aggressiiviseen tai levottomaan käyttäytymiseen. Pelit herättävät myös väkivaltaisia mielikuvia, joihin lapset ja nuoret samaistuvat helposti. Heitä kutsutaan riskipelaajiksi. Runsas pelaaminen myös lisää aggressiota sekä psykososiaalisia ongelmia.</p> <p>Ala-asteikäisillä pitkittäisvaikutukset vaikuttavat voimakkaimmin. Kaikki väkivaltaisia pelejä pelaavat eivät kuitenkaan ryhdy sanoista tekoihin. Siihen vaikuttavat esimerkiksi kehitystaso ja osa fyysisistä ja psyykkisistä ominaisuuksista. Kuitenkaan aggressiivista käyttäytymistä ei voida selittää vain väkivaltaisten pelien pelaamisella, vaan siihen vaikuttaa monta tekijää.</p>
<p>Marttinen, S.</p> <p>Koulukiusaamisen ehkäiseminen osana luokan toimintakulttuuria.</p>	<p>N=18 oppilasta, joista n=8 ensimmäisen luokan ja n=10 toisen luokan oppilasta.</p> <p>Haastatelluista n=10 oli poikia ja</p>	<p>Tarkoitus on saada selville, mitä opettajan ja oppilaiden mielestä kiusaaminen on ja esiintyykö sitä tutkittavassa luokassa. Samalla</p>	<p>Kiusaaminen on sekä henkistä että fyysistä ja se voi olla joko näkyvää tai huomaamattonta.</p> <p>Tutkittavasta luokasta löytyi kaksi kiusatua.</p> <p>Kiusaamista ennaltaehkäistä ymmärtämällä, mitä kiusaaminen tarkoittaa, luomalla</p>

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
2010. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutus laitos. Pro gradu-tutkielma	n=8 tyttöjä. Samalla haastateltiin n=1 luokanopettaja. Tapaustutkimus, kouluetnografinen lähestymistapa. Aineisto kerättiin havainnoimalla, haastattelemalla ja siinä toteutettiin sosiometristä mitausta.	myös otettiin selvää, miten sitä ennaltaehkäistään ja miten siihen puututaan.	yhteiset säännöt, erilaisilla projekteilla ja palautejärjestelmillä, avoimella vuorovaikutuksella ja luottamuksella oppilaiden ja opettajan välillä. Kiusaamisesta puhutaan yhdessä oppilaiden vanhempien ja erityisopettajan kanssa. Ratkaisuna päädyttiin laittamaan kiusaajat ja kiusatut eri luokkiin seuraavana vuonna.
Karstu, E. VIRTUAALIAJAN VITSAUS. Yläkoululaisten kokemuksia internet- ja kännykkäkiusaamisesta. 2010. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu-tutkielma	N=1162 oppilasta n=5 koulusta n=3 Pirkanmaan seutukunnasta. Määrällinen tutkimus. Aineisto saatiin kerättyä sähköisellä kyselylomakkeella, verkkokyselyinä.	Tarkoitus on saada selville, minkälaisia kokemuksia nuorilla on internetissä ja kännykällä tapahtuvasta kiusaamisesta. Samalla saadaan selville, kuinka paljon nettikiusaamista esiintyy ja millaisissa muodoissa. Selvitetään myös, onko nettikiusaaminen yhteydessä perinteiseen kiusaamiseen ja kertovatko nuoret kohtaamastaan kiusaamisesta ja kenelle.	Tuloksista käy ilmi internetkiusaamisen olevan yleistä. Suurin osa vastaajista on kuullut siitä (70 %), 40 % on nähnyt sitä ja noin viides tunti kiusaamisen uhrin tai on itse ollut kiusaamisen kohteena. 5 % tapauksista kiusaaminen on säännöllistä. Pojat kiusaavat tyttöjä enemmän verkossa, mutta tytöt näkevät sitä enemmän. Eniten kiusaamista ilmaantuu huonommin koulussa menestyneiden kesken tai pienryhmäisissä luokissa. Yleisin verkkokiusaamisen muoto on, että soitetaan ilkeämielisiä puheluita tai levitetään perättömiä huhuja ja juoruillaan toisista. Tytöt kohtaavat juoruilun lisäksi seksuaalista häirintää ja poikien keskuudessa esiintyy kiusaamista kamerakännyköillä. Internetkiusaaminen on yhteydessä koulukiusaamiseen, sillä koulukiusaattuja kiusataan myös verkossa. Verkkokiusaamisesta kerrotaan harvemmin kuin tavallisesta kiusaamisesta. Yleisimmin siitä kerrotaan kavereille ja sen jälkeen vanhemmille. Koulun henkilökunnalle kerrotaan harvoin.
Konttinen, T. ”KIUSAAMISEN LOPETTAMISEEN VAIKUTTAVAT ENITEN KOULUKAVERIT.” Koulukiusaamiseen puuttuminen	N=49 seitsemäsluokkaisen oppilaan eläytymismenetelmäkirjoittelua ja n=4 teemahaastattelua. Kvalitatiivinen tutkimus, analysointi teemoittelemana.	Selvittää seitsemäsluokkaisten oppilaiden ajatuksia ja näkökulmia koulukiusaamiseen puuttumisesta. On myös tarkoitus hakea tietoa, mitä tapahtuu onnistuneessa sekä epäonnistuneessa koulukiusaamisessa.	Puuttumisen- muotoja on erilaisia. Itsetunnon vahvistuminen ja fyysinen kasvaminen useimmiten lopettavat kiusaamisen. Oppilaiden luonne vaikuttaa, joutuuko kiusatuksi. Oppilaiden mukaan kiusattu ei saa ärsyttää kiusaajaa ja hankkii itselleen kavereita, jotta säästyy kiusaamiselta. Onnistuneessa sekä epäonnistuneessa koulukiusaamiseen puuttumisessa on yhteisiä tekijöitä. Oppilaiden vanhemmilla ja koulun aikuisilla on tärkeä rooli siinä, mutta heidän

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
<p>seitsemäsluokkalaisten näkökulmasta.</p> <p>2010. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu-tutkielma</p>		<p>saamiseen puuttumisessa ja ketkä siihen puuttuvat.</p>	<p>kykyä sekä motivaatiota puuttua kiusaamiseen epäillään. He eivät ole ratkaiseva osa kiusaamisen puuttumista. Keinoja puuttua kiusaamiseen on erilaisia. Toiset keinot auttavat, mutta toiset eivät. Esimerkiksi rangaistus saattoi auttaa, mutta pelotteleva puhe ei. Epäonnistunut puuttuminen voi pahentaa kiusaamista. Ryhmyttäminen ja yhteenkuuluvuuden lisääminen auttoivat kiusaamisen puuttumiseen, kun taas rangaistuksilla on päinvastainen vaikutus.</p>
<p>Honkanen, P.</p> <p>Levottomat Tuhkimot. Etnografinen tutkimus nuorten tyttöjen suhtautumisesta väkivaltaan. Levottomat Tuhkimot -tyttöväkivalta- ja projektin keskusteluryhmässä.</p> <p>2010. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma</p>	<p>N=4 14-15-vuotiaista tyttöä n=1 pääkaupunkiseudun koulusta, jotka valittiin väkivaltaisen käyttäytymisensä vuoksi.</p> <p>Etnografinen tutkimus, analysointi teorialähtöisen laadullisesti. Aineisto saatiin osallistuvalla havainnoimalla, kyselyiden avulla ja lopuksi tyttöjen täyttämien lomakkeiden kautta.</p>	<p>Tarkoitus on saada tietoa, miten Levottomat Tuhkimot-tyttöväkivalta- ja projektin osallistuneet tytöt suhtautuvat väkivaltaan. Seurataan myös, muuttuuko tyttöjen suhtautuminen väkivaltaan tutkimuksen aikana.</p>	<p>Väkivallan avulla halutaan saada oikeutta, kunniaa ja antaa opetusta. Loukkaaminen, pettäminen ja väkivallan ketjuuntuminen aiheuttavat väkivaltaa. Onnistumisen tunne ja arvotietoisuus vähentävät sitä. Tyttöjen suhtautuminen väkivaltaan muuttui tutkimuksen aikana, mutta muutoksen aiheuttajaa ei saatu tutkimuksessa selville.</p>
<p>Lepistö, S.</p> <p>Nuorten kokemus perheväkivalta. Malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä.</p> <p>2010. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Akateeminen väitöskirja</p>	<p>Kyselylomakekeeseen vastasi n=1393 yhdeksäsluokkalaista nuorta. Teemahaastateltiin n=5 perheväkivaltaa kokenutta nuorta (18-21-vuotiaista).</p> <p>Kyselyn aineiston analysointi tilas-</p>	<p>Kuvailta perheväkivaltaa kokeneiden nuorten kokemuksia hyvinvoinnista, perheväkivallasta, selviytymisestä sekä saada selville niiden väliset yhteydet.</p>	<p>Tulosten mukaan perheväkivalta on yhä sangen yleistä. Perheväkivalta vaikuttaa nuoreen terveyttä ja vuorovaikutussuhteita huonontaa ja aiheuttaa koulukiusaamista ja elämäntyytymättömyyttä. Perheväkivalta myös lisää myönteistä suhtautumista ruumiilliseen kuritukseen. Nuori, joka on kokenut perheväkivaltaa, hakee usein hyväksyntää ihmissuhteissaan ja syyttää itseään useimmista asioista. Nuorien ammattiavun hakemisen estää väkivaltaan tottuminen, ei osaa ennustaa sen tulemistä sekä halu miellyttää eli jätetään omat</p>

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
	tollisesti ja haastattelun aineiston analysointi laadullisella sisällönanalyysillä.		tarpeet huomiotta. Selviytymiskeinot ovat edistäviä ja ehkäiseviä. Edistäviin tekijöihin kuuluvat oma päätösvalta, kiva tekeminen, puhuminen, myönteiset ajatukset ja aktiivinen tuki. Ehkäiseviä keinoja ovat salailu, murehtiminen, vaikea perhetilanne, menetetty luottamus ja kielteiset ajatukset. Myös myönteiset ihmissuhteet, arvostus ja perheen kasvatuskäytännöt antavat nuorelle voimavaroja selviytymiseen. Tytöt ja pojat käyttävät erilaisia keinoja. Näiden tietojen avulla pystytään kehittämään toimintamalleja nuorten auttamiseksi.
<p>Karhunen, M.</p> <p>”NYT HUOMIO TÄNNEPÄIN.”</p> <p>Opettajien puuttuminen oppilaiden ei-toivottuun käyttäytymiseen alkuopetuksen tehtävänantotilanteissa.</p> <p>2011. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos Pro gradu-tutkimus</p>	<p>N=10 ensimmäisen ja toisen luokan videoitua oppituntia.</p> <p>Laadullinen tutkimus, etnometodologinen analyysi. Aineisto saatiin keskusteluanalyysillä, millä tutkitaan vuorovaikutustilanteita.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, millaista ei-toivottua käyttäytymistä esiintyy alkuopetuksen oppituntien tehtävänantotilanteissa. Samalla tutkitaan, miten opettaja saa ei-toivotun käyttäytymisen loppumaan.</p>	<p>Tehtävänantotilanteissa esiintyy 8 erilaista ei-toivotun käyttäytymisen piirrettä. Yleisimmät näistä ovat vaelteleminen, hätäileminen ja viivyttely.</p> <p>Opettaja saa käyttäytymisen loppumaan selkeillä käskyillä, äänensävyn muuttamisella ja konkreettisilla mielikuvilla, kuten koskettamisella tai fyysisellä ohjauksella.</p> <p>Puuttumisen jälkeen jatketaan oppituntia eikä kiinnitetä enää huomiota konfliktiin.</p>
<p>Peltonen, K.</p> <p>Children and violence. Nature, consequences and intervention.</p> <p>2011. University of Tampere. Humanities and Social Sciences./ Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Väitöskirja/Diss</p>	<p>N=227 Gazassa asuvaa 10–14 -vuotiaista palestiinalaista lasta, jotka ovat altistuneet sotilaalliselle väkivallalle. N=2 koulusta n=4 luokka, joista n=2 oli tyttöjä ja n=2 poikaa. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella luokassa.</p> <p>Suomalaisista n=2,856 tyttöä ja n=2,906 poikaa 6.</p>	<p>Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, miten väkivaltakokemukset vaikuttavat lasten mielentilaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen.</p>	<p>Tulokset jaetaan kolmeen artikkeliin. Ensimmäisen artikkeli käsittelee peruskouluikäisten mielenterveyden ja tunteiden ylläpitoa, kognitiivista ja sosiaalista kehitystä. Perheet ja ryhmäterapia auttavat lapsia, jotka ovat pakolaisia, kokeneet sotilaallista väkivaltaa ja terrorismia. Uni ja lepo, erilaiset leikit ja työ auttavat lapsia ajattelemaan positiivisesti.</p> <p>Toisessa artikkelissa käsitellään, miten lapsen kokemus trauma vaikuttaa kaveri- ja sisarusuhteisiin.</p> <p>Lapsilla on huonoja kaverisuhteita, tytöillä kuitenkin niitä enemmän kuin pojilla ja alakouluikäisillä enemmän kuin yläkouluikäisillä. Mitä enemmän lapsi on kokenut trauma, sitä enemmän sisarusten välillä on kil-</p>

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
	<p>ja 9. luokalta. Aineisto kerättiin kyselyllä netissä. Tanskalaista n=1,999 tyttöä ja n=1,944 9. luokalta. Aineisto kerättiin kyselyllä luokassa. Suomalaiset sekä tanskalaiset ovat sekä eivät ole altistuneet perheväkivallalle.</p> <p>Menetelmänä käytettiin metodologista ja teorialähtöistä analyysiä.</p>		<p>pailua. Hyvä sisarusuhteet auttavat suojelemaan lapsen mielenterveyttä traumaailta, mutta eivät sitä negatiivisilta vaikutuksilta. Viimeinen artikkeli käsittelee perheväkivaltaa.</p> <p>Tytöt kokevat enemmän perheväkivaltaa kuin pojat (tytöt 51 % ja pojat 25 %). Tanskassa vastaavasti 66 % tytöistä kokee väkivaltaa ja pojista 56 %. Perheväkivaltaa kokeilla lapsilla ja nuorilla on huonompi mielenterveys ja sosiaalinen käyttäytyminen. Suomessa heillä esiintyy enemmän psykologista stressiä kuin Tanskassa ja Palestiinassa. Pojilla esiintyy enemmän psykologista stressiä kuin tytöillä.</p> <p>Molemmat väkivallan muodot vaikuttavat lapsen psykologiseen hyvinvointiin. Sotilaallinen väkivalta vaikuttaa haitallisesti enemmän sosiaalisiin suhteisiin kuin perheväkivalta.</p> <p>Myönteiset suhteet auttavat suojaamaan lasten mielenterveyttä tilanteissa, joissa koetaan sotilaallista väkivaltaa.</p>
<p>Ilomäki, E.</p> <p>CONDUCT DISORDER AMONG GIRLS: VIOLENT BEHAVIOUR, SUICIDALITY AND COMORBIDITY.</p> <p>A study of adolescent inpatients in Northern Finland.</p> <p>2012. Oulun yliopisto. Kliinisen lääketieteen laitos. Väitöskirja/ Diss</p>	<p>Haastateltiin n=508 12-17-vuotiaista tyttöä, jotka ovat olleet hoidossa Oulun yliopistollisen sairaalan psykiatrisella akuuttihoitosastolla välillä 2001-2006.</p> <p>Lisäksi haastateltiin n=63 tyttöä ja n=92 poikaa, joilla käytöshäiriön kriteerit täyttyivät.</p> <p>Käytettiin puolistrukturoitua haastattelua.</p>	<p>Tutkitaan, millaisia riskitekijöitä on tyttöjen käytöshäiriössä, oireita, itsetuhoisuutta, nikotiiniriippuvuutta ja somaattista ja psykiatrista sairastuvuutta.</p>	<p>Tytöillä toimintakyky on yhtä huono kuin pojilla, vaikkakin pojilla on usein vaikeampi käytöshäiriö ja oireita ilmaantuu enemmän. Perheväkivalta ja asuminen erossa ainakin toisesta vanhemmasta lisää käytöshäiriöitä. Alkoholiriippuvuus aiheuttaa itsetuhoisuutta ja nikotiiniriippuvuuden voimakkuus on yhteydessä oireiden määrään.</p> <p>Tytöillä oli poikia enemmän mieliala- ja ahdistushäiriöitä ja he raportoivat eniten allergioista.</p> <p>Ennaltaehkäisyssä on tärkeää kiinnittää huomiota perheen hyvinvointiin. Hoidossa pitää kiinnittää myös huomiota, miten alkoholia käytetään ja depressiota hoidetaan (yhteydessä itsetuhoisuuteen).</p>

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
<p>Silvonen, M.</p> <p>Itsepuolustusharjoittelun mahdollisuudet koulukiusaamisen vähentämisessä.</p> <p>2012. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteen laitos. Pro gradu- tutkielma</p>	<p>Kolmannen luokan oppilaille järjestetty itsepuolustuskurssi.</p> <p>Menetelmäriangan- gulaatio tutkimus, analysointi laadullisen tutkimuksen aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Aineisto saatiin kerättyä opettajan päiväkirjan avulla, n=3 videoidulla tunnilla, opettajan haastattelulla ja oppilaille teke- millä kyselyillä.</p>	<p>Tarkoitus oli saada selville, onko itsepuolustuksenharjoittami- sella mahdollista vähentää koulu- kiusaamista. Sama- lla tutkitaan itsepuolustuskurssin toteutumista ja, miten kurssi näkyy oppilaiden välillä. Selvitetään keinoja, millä oppilaat pystyvät tunnistamaan sekä välttämään koulu- kiusaamista.</p>	<p>Kurssin aikana oppilaille muodostuu kiusaamisen vastaisia asenteita ja ilmaantuu keinoja puuttua siihen. Tuloksista käy ilmi, että tehokkaampaa on puuttua kiusaamiseen yksilöllisesti kuin ryhmätasolla. Oppilaiden välillä, jotka olivat eniten esillä kurssilla, on konfliktitilanteita kurssin jälkeen ja kiusaaminen keskittyy näihin oppilaisiin.</p> <p>Tytöt puolustavat kiusattua ja kertovat kiusaamisesta aikuiselle herkemmin kuin pojat. Pojat kokevat sympatiaa kiusattua kohtaan, vaikka he voivat asettua vastustamaan kiusaamiseen puuttumista. Tähän vaikuttaa poikien väliset säännöt ja sosiaalinen järjestys. Kurssi kuitenkin antaa hyviä tuloksia ja muistuttaa, että on tärkeää puuttua kiusaamiseen.</p>
<p>Liikanen, M.</p> <p>”HÄNEN EI OLISI TARVIN- NUT POT- KAISTA OPEA SÄÄREEN.”</p> <p>Luokanopettajien ja neljäsluokkalaisten lasten käsityksiä aggressiivisuu- desta, sen hallinnasta ja ennaltaehkäisystä.</p> <p>2012. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutus laitos. Pro gradu- tutkielma</p>	<p>N=10 luokanopettajaa ja n=19 neljäsluokkalaista.</p> <p>Kvalitatiivinen toimintatutkimus, aineiston analysointi teorialähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Aineisto kerättiin opettajilta tutkimus- kirjjeillä, miel- lekartan ja eläytymismenetelmien avulla. Oppilailta aineisto saatiin epämuodollisella etnografisella haastattelulla, kol- mella kyselyllä, narratiivisilla kertomuksilla, mu- kautetulla eläytymismenetelmällä ja oppilaiden omilla tuotoksilla.</p>	<p>Tarkoitus on sel- vittää, millaisia käsityksiä luokan- opettajilla ja nel- jäsluokkalaisilla on aggressiivisuu- desta, sen ennalta- ehkäisystä ja hal- linnasta.</p>	<p>Aggressiivisuus käsitetään suorana, epäsuorana ja sosiaalisena aggressiivisuutena. Se määritettiin fyysisten ja verbaalisten aggres- siivisuus- käsitteiden kautta.</p> <p>Tulosten mukaan oppilaat mainitsivat opet- tajia enemmän käyttäytymisen ja tunteiden säätelyyn liittyviä asioita aggressiivisuuden ennaltaehkäisystä ja hallinnassa. Samoja asi- oitakin mainittiin, mutta erot voivat johtua eri tutkimusmenetelmistä ja näkökulmista oppilaiden ja opettajien välillä.</p>

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
<p>Tranberg, V.-M.</p> <p>KESKITTYMISVAIKEUKSIA, PASSIIVISUUTTA JA SITOUTUMATTOMUUTTA</p> <p>-</p> <p>Häiriökäyttäytyminen liikunnanopetuksessa Paimion yläkoulu ja lukion oppilailta.</p> <p>2012. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu-tutkielma</p>	<p>N=401 oppilasta, tyttöjä n=191 ja poikia n=210. N=110 7.luokkalaista, n=116 8.luokkalaista, n=116 9.luokkalaista ja n=59 lukion 1.vuosikursin oppilasta. N=4 liikunnanopettajaa.</p> <p>Aineisto saatiin kerättyä kyselylomakkeella, käytettiin ryhmäanalyysiä.</p>	<p>Etsiä, minkälaista häiriökäyttäytymistä esiintyy yläkoulussa ja lukion ensimmäisen vuoden oppilailta. Selvittää sukupuolten ja luokkien välisiä eroja häiriökäyttäytymisessä. Lisäksi tarkistettiin oppilaiden kokemaa työrauhaa liikuntatunnilla.</p>	<p>Paimion liikunnanopetuksessa esiintyy enemmän keskittymisvaikeuksia, passiivisuutta ja sitouttamattomuutta, kuin aggressiivisuutta ja auktoriteettivastaisuutta. Häiriökäyttäytyminen on suhteellisen lievää, pojilla sitä esiintyy enemmän kuin tytöillä. Yhdeksäsluokkalaissilla esiintyy enemmän aggressiivisuutta ja auktoriteettivastaisuutta, kuin lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoilla. Seitsemäsluokkalaissilla esiintyi enemmän auktoriteettivastaisuutta kuin lukiolaisilla. Suurin osa oppilaista kokee työrauhan liikuntatunnilla hyväksi, tytöt paremmaksi kuin pojat. Luokkien välillä ei havaita eroja.</p>
<p>Pasanen, E. & Pennanen, M.</p> <p>5.-6.-luokkalaisten oppilaiden sosiaaliset taidot ja kiusaaminen koulussa ja liikuntaharrastuksessa.</p> <p>2012. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu-tutkielma</p>	<p>N=124 oppilasta, joista n=70 tyttöä ja n=54 poikaa alakoulun viidenneltä ja kuudennelta luokalta. Heillä kaikilla on ainakin yksi liikuntaharrastus.</p> <p>Aineisto kerättiin itsearviointilomakkeella, käytettiin faktorianalyysiä ja osioanalyysiä.</p>	<p>Selvittää, millaiset viides- ja kuudensluokkalaisten sosiaaliset taidot ovat ja millaista kiusaaminen on koulussa ja liikuntaharrastuksessa.</p>	<p>Tytöillä sosiaaliset taidot ovat paremmat kuin pojilla. Pojat kiusaavat tyttöjä enemmän, mutta kiusattuja molemmissa ryhmissä on saman verran. Koulussa kiusataan enemmän kuin harrastuksessa. Yleisimmät muodot tyttöjen keskuudessa ovat nimittely, juoruilu ja syrjiminen, kun taas pojilla on juoruilun tilalla lyöminen. Tuloksien mukaan sosiaaliset taidot ovat yhteydessä kiusaamiseen.</p>
<p>Herkama, S.</p> <p>Koulukiusaaminen: Loukkaavat vuorovaikutusprosessit oppilaiden vertaissuhteissa.</p> <p>2012. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta.</p>	<p>N=365 seitsemäs- ja kahdeksäsluokkalaista, joista n=186 oli tyttöjä ja n=176 poikia. Tutkittavat olivat n=3 koulusta.</p> <p>Laadullinen ja määrällinen tutkimus.</p>	<p>Tarkoitus on tutkia koulukiusaamiseen liittyviä loukkaavia vuorovaikutusprosesseja.</p>	<p>Tuloksista käy ilmi iso joukko, mikä kuuluu sanalliseen ja sanattomaan loukkaavaan viestintään. Yleisintä sanallista viestintää on nimittely, uhkailu, käskeminen ja sukupuoli-häirintä sanojen avulla. Sanattoman viestinnän muotoja ovat fyysisen väkivallan muodot, nauraminen ja loukkaavat eleet. Kiusaamisessa vuorovaikutussuhteita väärinkäytetään, petetään luottamus ja manipuloidaan. Tyttöjen välisistä suhteista kilpaillaan ja niitä yritetään pitää yllä. Henkilö, jolla ei ole</p>

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
Väitöskirja	Aineisto kerättiin kyselyn ja kirjoitustehtävän avulla.		<p>paljon ystäviä, on vaarassa joutua kiusatuksi. Tyttöjen välinen kiusaaminen on usein piilloluonteista. Tämän vuoksi on hankala selvittää, kuka aloitti kiusaamisen ja miksi.</p> <p>Poikien keskuudessa tapahtuva kiusaaminen on fyysistä ja verbaalista, kun taas tyttöjen välinen kiusaaminen liittyy vuorovaikutussuhteisiin ja ristiriitoihin.</p> <p>Kiusatut kuvaavat kiusaamisen sisältävän lohduttomia tunteita ja käänteitä. Kiusaajat ovat taas sitä mieltä, että tilanteeseen sisältyy hauskuutta ja hupia tai välinpitämättömyyttä.</p>
<p>Kuismanen, R.</p> <p>Kiusaamiseen puuttuminen tyttöjen ryhmäkäyttämismisessä.</p> <p>2012. Tampereen yliopisto. Sosiaalitutkimuksen laitos. Pro gradu – tutkielma</p>	<p>N=42 eläytymismenetelmäkirjoitelmaa yläkoulun 7.-9.-luokkalaistytöiltä.</p> <p>Laadullinen tutkimus, analysointi teemoittelemalla.</p>	<p>Etsiä tietoa, miksi tytöt eivät puutu kiusaamiseen, kuinka sosiaalinen asema ja tyttöjen väliset suhteet vaikuttavat.</p>	<p>Sosiaaliset suhteet vaikuttavat, miten kiusaamiseen puututaan. Kaveri suhteet, korkea sosiaalinen asema auttavat sekä suojaavat kiusaamiselta. Kun ihminen on sosiaalisesti korkeassa asemassa, hänellä on varaa puuttua kiusaamiseen, mutta myös väärinkäyttää valtaansa. Ihmiset eivät halua puuttua kiusaamiseen, koska pelkäävät tulla itsekin kiusatuksi. Syy kiusaamisesta pannaan kiusatun harteille.</p>
<p>Niva, M. & Pakkanen, K.</p> <p>Oppilaiden häiriökäyttäytyminen yläkoulun liikuntatunneilla.</p> <p>2013. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu – tutkielma</p>	<p>N=174 oppilasta, joista n=118 poikaa ja n=56 tyttöjä.</p> <p>Kyselylomake lähetettiin n=2 suomalaisen yläkouluun.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoitus on selvittää, miten kahdeksaluokkalaiset oppilaat suhtautuvat koulu liikuntaan ja, miten yleistä häiriökäyttäytyminen on heidän liikuntatunneillaan.</p>	<p>Tulosten mukaan pojista 81 % ja tytöistä 77 % pitää paljon koululiikunnasta.</p> <p>Oppilaiden mielestä liikuntatunneilla esiintyy vähemmän häiriökäyttäytymistä kuin muilla tunneilla. Käytöshäiriöitä esiintyy enemmän poikien tunneilla kuin tyttöjen. Yleisemmät häiriökäyttäytymismuodot ovat kiroilu, valittaminen ja liikuntavaatteiden puuttuminen.</p> <p>Syitä käyttäytymisen taustalla ovat oppilas itse, opettajien toiminta ja vähäisin merkitys on opetusympäristöllä.</p>
<p>Marttunen, M. & Von der Pahlen, B.</p> <p>Päihdehäiriöiden kehittymistä voidaan ehkäistä.</p> <p>2013. Helsingin yliopisto.</p>	<p>Kouluikäiset lapset ja nuoret</p>	<p>Selvittää, miten päihdehäiriöitä voidaan ehkäistä.</p>	<p>Tekstistä käy ilmi, että on olemassa erilaisia päihdehäiriöiden ehkäisyyn tarkoitettuja ohjelmia. Niissä pyritään tunnistamaan riskitekijät ja hoitamaan ne sekä vahvistamaan niiltä suojaavat tekijät. Ohjelmissa käydään koululla valistamassa, kehitetään sosiaalisia taitoja, tuetaan perheitä sekä tunnistamaan lapsen päihteidenkäyttöä että keskustelemaan hänen kanssaan siitä. Koulussa pyritään tukemaan nuorten psykososiaalista kehitystä.</p>

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
<p>Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. & Åbo Akademi. Psykologian laitos. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim. Artikkeli</p>			<p>Toisissa ohjelmissa käytetään vielä mediaa vaikuttamaan asiaan tai lainsäädäntöä vaikeuttamaan päihteiden hankkimista. Samalla yritetään ehkäistä päihteiden käyttöä hintojen avulla sekä ikärajoilla. Pitkäkestoiset ja laaja- alaiset ohjelmat antavat positiivisia ja pysyviä tuloksia. Vielä tehokkaampia tuloksia saadaan, kun yhdistetään useampia ehkäisymalleja.</p> <p>ADHD:n stimulanttihoito, masennuksen ja käytöshäiriöiden hoito suojaavat nuorta tulevilta päihdeongelmilta. Opiskelijaterveydenhuollossa sekä terveyskeskuksissa on tärkeää osata tunnistaa päihteitä käyttävä nuori. Varhainen puuttuminen nuorten päihteiden käyttöön estää oireilun muuttumisen häiriöksi.</p>
<p>Mäntylä, N. ym. Pelastakaa koulu- kiusattu! -koulun vastuu, puuttumiseen muodot ja ongelmat oikeudellisessa tarkastelussa. 2013. KAKS- Kunnallisan alan kehittämissäätiö. Tutkimusjulkaisusarjan julkaisu nro 70. Tutkimus</p>	<p>Peruskouluikäiset koulukiusatut lapset ja nuoret. N=257 eri-ikäistä ja eri puolilla Suomea asuvia. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella. Saatu aineisto analysoitiin määrällisellä ja laadullisella menetelmällä. Tutkimus tehtiin oikeusdogmaattisen metodin avulla.</p>	<p>Selvittää, mikä on koulun vastuu kiusaamiseen puuttumisessa, mitä puuttumisen muotoja on ja, mitkä ovat ongelmat oikeudellisessa tarkastelussa.</p>	<p>Kiusaamiseen ei puututa kaikissa tiedossa olevissa tapauksissa, vaikka puuttuminen onkin lisääntynyt aikaisempaan verrattuna. Harvemmin kiusaaminen saadaan kokonaan loppumaan ja usein se alkaakin nopeasti uudelleen.</p> <p>Kiusaamisen puuttumiseksi tarvitaan lisää havainnointia (etenkin välitunneille), asian selvittämistä, riittävää suhtautumista siihen, puuttumiskeinoja, esimerkiksi jälki-istuntoa tai varoitus, sekä jälkiseurantaa. Toisinaan kiusaajan puhuttelulla ei ole toivottua vaikutusta, joten on siirryttävä seuraavaksi järeämpiin keinoihin. Useimmiten auttaa, kun kiusaajan vanhemmat kutsutaan koululle puhumaan asiasta, poliisi on mukana tai kiusaaja siirretään toiselle luokalle.</p> <p>Oikeusjärjestelmästä ei ole apua kiusatulle, sillä usein vanhemmat eivät tiedä, mikä virasto hoitaa mitään asiaa. Usein keinotkin puuttua asiaan ovat virastoilla rajalliset. Kiusaaja on kuitenkin korvausvelvollinen täytettyään 15 vuotta. Ei ole kenenkään vastuu, että kiusaaminen ei lopu, jos puuttumiskeinoja on käytetty runsaasti ja monipuolisesti. Jokaisella koululla on oma käytäntönsä ja kriteerinsä, milloin ilmoittaa kiusaamisesta poliisille.</p>
<p>Hakala, H. Aggressiivisen käyttäytymisen kohtaaminen opettajan työssä.</p>	<p>N=6 luokan- tai erityisluokanopettajaa haastateltiin.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoitus ottaa selvää, millaisia uhka- ja väkivaltilanteita opettajat</p>	<p>Tulosten perusteella oppilaan aggressiivinen käytös kohdistuu opettajiin, toisiin oppilaisiin tai ympäristöön. Opettaja osaa ennustaa oppilaantuntemuksen avulla, milloin aggressiivinen tilanne on seu-</p>

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
<p>2013. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu-tutkimus</p>	<p>Kvalitatiivinen, fenomenologinen tutkimus, analysointi teorialähtöisellä sisällönanalyysillä.</p>	<p>kohtaavat työsääntöihin ja miten he toimivat oppilaan käyttäytyessä aggressiivisesti. Samalla selvitetään syitä, mistä oppilaan aggressiivinen käyttäytyminen johtuu.</p>	<p>raavaksi syntymässä. Oppilaan annetaan rauhoittua itsekseen ja samalla opettaja kannustaa oppilasta selviytymään tilanteesta. Yhtä ja oikeaa keinoa ei ole aggressiivisen oppilaan rauhoittamiseen, vaan toimitaan tilanteen mukaisesti. Työkokemus ja etukäteen laadittu suunnitelma auttavat toimimisessa. Useimmiten rauhoitteleva puhe auttaa, mutta toisinaan tilanteeseen pitää puuttua fyysisesti tai pyydettyä toinen aikuinen paikalle. Kaikkien turvallisuus on kuitenkin taattava. Malli käyttäytymiseen saadaan vanhemmilta, kavereilta tai opitaan TV- tai pelimaailmasta. Syy oppilaiden aggressiiviseen käyttäytymiseen on, että he eivät osaa käyttäytyä muuten.</p>
<p>Rytkönen, M. Kehityskulkuja ja väliintuloja. Ekologinen näkökulma vakavan väkivallanteen tehneiden nuorten sosioemotionaalisen terveyden kehitykseen. 2013. Itä-Suomen yliopisto. Hoitotieteiden laitos. Väitöskirja</p>	<p>N=30 15-22-vuotiaista, jolle on tehty mielentilatutkimus aikaisemmin ja vakavan väkivallanteen. Retrospektiivinen tutkimus, aineisto analysoitiin tyypittely- ja sisällönanalyysillä. Aineisto kerättiin mielentilatutkimuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakirjoista ja omaisilta ja opettajilta tehdyistä kyselyistä.</p>	<p>Tutkia nuoren, joka on tehnyt vakavan väkivallanteen, sosioemotionaalista kehitystä, kehitysympäristöä koulussa sekä kotona ja, millaista tukea sosiaali- ja terveydenhuolto tarjoaa.</p>	<p>Keskeisiksi sosioemotionaaliksi kehityskuluksi nousevat: hallitsematon, syrjäytyvä, tasapainoileva, ajautuva ja kriisiytyvä. Nämä liittyvät tunteiden säätelyyn ja käyttäytymiseen. Kehitysympäristöön vaikuttivat, miten nuori tuli nähdyksi, miten nuoreen suhtauduttiin ja millaista ohjausta nuori saa. Näillä pystytään vaikuttamaan myönteisesti nuoren kehityksen kulkuun. Sosiaali- ja terveydenhuollon tukiprosessit toimivat toisten nuorten kohdalla hyvin; ne suuntautuivat akuutteihin kriisitilanteisiin ja toimivat tukena. Useimmat nuoret eivät kuitenkaan hyötäneet tuesta, koska se ei saavuta heitä. Ongelmat auttajien, perheen ja nuoren välillä estävät sen. Nämä vaikuttavat lasten ja nuorten kehitykseen. Tuen saavuttamisen mahdollistamiseksi, on nuoren ja perheen sitouduttava annettuun tukeen.</p>
<p>Salo, A. & Takalo, M. KiVa koulu-ohjelma ja Vaakamalli-koulutus: opettajien kokemuksia koulukiusaamisen ehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta.</p>	<p>N=8 luokanopettajaa haastateltiin. Laadullinen tutkimus, analysointi aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.</p>	<p>Tarkoitus on saada selville, millaisia käsityksiä ja kokemuksia alakoulun luokanopettajilla on koulun käytössä olevasta kiusaamisesta vastustavasta interventiomallista,</p>	<p>Interventiomallit auttavat vastustamaan ja ehkäisemään kiusaamista. Niiden avulla tietoisuus kiusaamisesta lisääntyy ja kiusaamiseen pystytään puuttumaan. Puuttumiseen auttavat yhteiset toimintamallit. Ne myös lisäävät oppilaiden tietoa kiusaamisesta ja sen seurauksista. Ehkäisyssä auttaa tunnetaitojen opettaminen. Koululla on positiivinen ja luottavainen ilmapiiri ja yleisvointi on hyvä kiusaamisen vastustamisessa.</p>

Tekijä, tutkimus ja julkaisu vuosi	Osallistujat, menetelmä	Tarkoitus	Keskeiset tulokset
<p>2014. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu-tutkielma</p>		<p>KiVa Koulu-ohjelmasta ja Vaaka-malli-koulutuksesta. Lisäksi haluttiin selvittää, miten malli auttaa ennaltaehkäisemään, havaitsemaan ja puuttumaan kiusaamiseen. Tarkoituksena oli myös selvittää, miten mallia toteutetaan käytännössä ja, mitkä asiat saavat opettajat sitoutumaan sen käyttämiseen.</p>	<p>Opettajat, jotka osallistuivat intervensiomalli-koulutukseen, ovat sitoutuneet ja toimivat tehokkaammin kiusaamisen vastaisessa työssä. Koulutus mahdollisti myös työn vakiintumisen toimintatavoiksi ja koulutus lisäsi yhteishenkeä ja motivoitumista työyhteisön keskellä.</p>
<p>Kuisma, A. Opettajan mahdollisuudet vaikuttaa oppilaan haasteelliseen käytökseen alakoulussa. Vaihtoehtoja etsimässä. 2014. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu-tutkielma</p>	<p>Aineisto saatiin kerättyä kyselyn avulla n=27 osallistujalta, joista n=21 naista ja n=6 miestä. Samalla teema-haastateltiin n=5 naista ja n=3 miestä. Lisäksi haastateltiin kasvatustieteiden dosentti Tapio Puolimatkaa. Käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.</p>	<p>Tarkoituksena on tutkia opettajien mahdollisuuksia vaikuttaa alakoulun oppilaiden häiriökäyttäytymiseen. Samalla yritetään selvittää opettajien näkemyksiä uusista ja vaihtoehtoisista vaikutusmahdollisuuksista, joilla voidaan vaikuttaa käyttäytymiseen sekä selvittää, mitä mieltä opettajat ovat koulun yhteisistä toimintamalleista.</p>	<p>Tuloksista käy ilmi, että opettajat haluavat vaikuttaa lisää oppilaan häiriökäyttäytymiseen. Toisia interventioita tarvitsee tarkentaa. Opettajat ehdottavat uusia toimintatapoja esimerkiksi repun tarkastuksia, tavaroiden takavarikointia ja omien jälkien siivoamista. Samalla toivotaan vanhempienkin ottavat enemmän vastuuta lastensa koulunkäynnistä, mutta myös yhteiskunnan asenteiden muutosta. Yhteisiin toimintamalleihin toivotaan selkeää ohjeistusta haasteellisiin tilanteisiin. Yhdenmukaisuuden nähdään olevan kaikkien etu, kaikilla on käytössä ja nähtävillä samat ohjeet. Lopuksi toivotaan vielä lainsäädännöllisten ongelmien poistamista, että toimintatapojen käyttöönotto tehostuisi.</p>

Hyvät tavat – Käyttäytymisen testi

Työ Opiskeluun

Nimi: _____

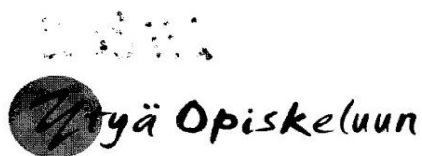
Oppilaitos: _____

Tutkinto: _____

Hyvät tavat - Käyttäytymisen testi

Käyttäytymisen testi

	Kyllä	Ei
1. Tervehtiessä on kohteliasta katsoa toista silmiin.....	☐	☐
2. Työnantajan ei tarvitse antaa työtodistusta kesätyöstä.....	☐	☐
3. Julkisissa liikennevälineissä ei saa puhua kovalla äänellä.	☐	☐
4. Kahviloissa ei ole ikärajaa.....	☐	☐
5. Tervehdittäessä nainen ojentaa ensin kätensä.....	☐	☐
6. Haarukat katetaan ruokailijan oikealle puolelle.....	☐	☐
7. Häälahjaksi ei voi antaa rahaa.....	☐	☐
8. Spagettia saa syödä myös haarukalla ja veitsellä.....	☐	☐
9. Ruokailuvälineitä käytetään uloimmasta alkaen.....	☐	☐
10. Siskolle tai veljelle osoitetun kirjeen saa avata ja lukea.....	☐	☐
11. Invalidipaikoille ei saa istua, ellei ole invalidi tai vanhus.....	☐	☐
12. Taksissa on jonkun mentävä kuljettajan viereen etupenkille.....	☐	☐
13. Nainen saa tervehtiä istualtaan.....	☐	☐
14. Linja-autoissa saa syödä eväitä, ellei sotke.....	☐	☐
15. Jos ei ole käynyt rippikoulua, ei saa mennä naimisiin.....	☐	☐
16. Hammastikkuja saa käyttää aterian aikana.....	☐	☐
17. Takki päällä ei ole kohteliasta mennä sisätiloihin.....	☐	☐
18. Jos pöydässä ei ole tuhkakuppia, voi karistaa lautaselle.....	☐	☐
19. Junan makuuvaunussa ja laivan hytissä on esittäydyttävä matkakumppanille.....	☐	☐
20. Työpaikkahaastattelussa ei pidä kysellä palkasta.....	☐	☐
21. Oliiveja saa syödä sormin.....	☐	☐
22. Työpaikalle tarvitsee ilmoittaa vasta kolmantena päivänä sairastumisestaan.....	☐	☐
23. Vain morsian pitää pitää häissä valkoista pukua.....	☐	☐
24. Kattauslautaselta syödään alkuruoka.....	☐	☐
25. Vasenkätiset kättelevät vasemmalla kädellä.....	☐	☐

Nimi: _____

Oppilaitos: _____

Tutkinto: _____

Hyvät tavat - Käyttäytymisen testi

Käyttäytymisen testi

	Kyllä	Ei
26. Kahvilan pöydässä istuttaessa saa kammata hiuksiaan.....	☐	☐
27. Työpaikkahaastattelussa haastateltava ojentaa kätensä kättelyyn.....	☐	☐
28. Ruokalajit tarjotaan ruokailijan oikealta puolelta.....	☐	☐
29. Työpaikalla pitää nykyään sinutella kaikkia.....	☐	☐
30. Linja-auton kuljettajalla on oikeus pyytää..... henkilöllisyystodistusta.	☐	☐
31. Ruokailun saa aloittaa heti, kun istuu pöytään.....	☐	☐
32. Onnittelusähkeestä ei tarvitse kiittää.....	☐	☐
33. Jos työntekijä ei halua työtodistukseen arviota työnsä suorittamisesta, niin sitä ei saa työtodistukseen kirjoittaa.....	☐	☐
34. Kiinalaisessa ravintolassa on pakko syödä puikoilla.....	☐	☐
35. Emäntä ja isäntä ottavat vieraat vastaan oven luona.....	☐	☐
36. Kalanruodon saa ottaa suusta sormin.....	☐	☐
37. Jos kirje on avattuna pöydällä, saa sen lukea.....	☐	☐
38. Kahvilassa ei saa istua, ellei osta jotakin.....	☐	☐

Oikeat vastaukset voit tarkistaa seuraavalta sivulta.

Pisteet:

35-38
21-34
11-20
0-10

Käytöstavat huippukunnossa!
Oppia ikä kaikki, pärjät hienosti!
Hio vielä taitojasi, hyvä tulee!
Yritä huomenna uudestaan!

Jos et ole tyytyväinen tulokseen, niin muista, että tositilanteessa pärjät käyttämällä järkeäsi.

Tehtävä jatkuu seuraavalla sivulla

(c) Opetushallitus

sivu 2 (3)

Nimi: _____

Oppilaitos: _____

Tutkinto: _____

Hyvät tavat - Käyttäytymisen testi

Oikeat vastaukset

1. K Kyllä
2. E Kyllä, jos työntekijä pyytää.
3. K Toisten juttujen kuuntelu häiritsee aina jotakuta.
4. E Voi ollakin, ainakin illalla ja yökahviloissa.
5. K Kyllä, poikkeuksena esimies ja vanha herra
6. E Ei vaan vasemmalle.
7. E Kyllä voi, mutta mieluiten sekkinä tai lahjakorttina.
8. K Kyllä, mutta spagetit on syytä pilkkoa.
9. K Kyllä, kauimpana lautasesta käytetään ensin.
10. E Ellei ole saanut lupaa.
11. E Saa istua, mutta paikka pitää luovuttaa tarvittaessa.
12. E Mieluiten takapenkille, jos tilaa on.
13. K Paitsi vanhempaa naista ja herraa.
14. E Eipä saakaan paitsi turistibusseissa pitkillä matkoilla.
15. E Siviliavioliiton saa solmia.
16. K Jos on ihan pakko, mutta mieluiten aterian jälkeen.
17. K Fiksu jättää päällysvaatteet naulakkoon, jos sellainen on lähettyvillä
18. E Jos pöydässä ei ole tuhkakuppia, eikä sitä saa pyydettäessä, ei voi tupakoida.
19. E Ei välttämättä.
20. E Päinvastoin, ellei palkka ole selvillä, nyt on korkea aika kysyä.
21. K Niin saakin.
22. E Tapoihin kuuluu ilmoittaa heti!
23. K Mieluiten niin.
24. E Kattauslautaselta eli aluslautaselta ei syödä mitään.
25. E Eivät, vaan oikealla.
26. E Ei, siihen tarkoitukseen on naisten- ja miestenhuoneet.
27. E Haastattelija ojentaa käden ensin - jos ojentaa.
28. E Tarjoa aina vasemmalta.
29. E Ei, vaikka on yleistä.
30. K Jos epäilyä väärinkäytöksistä.
31. E Lämpimän ruuan syönnin voi aloittaa kun viereinen on saanut ruuan. Jälkiruuan syönnin aloittavat kaikki yhtäaikaan.
32. E Kyllä kiitos kuuluu asiaan. Mieluiten kirjallisena.
33. K Tällöin työtodistukseen kirjoitetaan vain työsuhteen laatu ja kesto.
34. K Ei, haarukan ja veitsen voi pyytää, ellei niitä ole kattauksessa.
35. K Kyllä.
36. K Vain jos se on juuttunut.
37. E Ei ole luvallista, ellei erikseen kehoteta lukemaan
38. K/E Se on täysin kahvilan omistajan päätettävissä.